

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Острозька академія»
Навчально-науковий центр заочно-дистанційного навчання
Кафедра національної безпеки та політології

Кваліфікаційна робота
на здобуття освітнього ступеня магістра на тему:
**«Політична конкуренція на місцевих виборах 2020 року у Волинській та
Рівненській областях»**

Виконав студент II курсу, групи ЗМПл-21
спеціальності 052 Політологія
Марцінковський Василь Ігорович

Керівник – кандидат політичних наук, доцент
Малиновська Наталія Вікторівна
Рецензент – доктор політичних наук, професор
Сидорук Тетяна Віталіївна

Острог, 2025

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ	14
1.1. Типологізація партійних систем.....	14
1.2. Методологія дослідження.....	20
РОЗДІЛ II. ПРЕДСТАВНИЦТВО ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ В ОБЛАСНИХ РАДАХ ВОЛИНСЬКОЇ ТА РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТЕЙ.....	30
2.1. Результати виборів до Волинської та Рівненської обласних рад.....	30
2.2. Взаємодія фракцій у обласних радах	47
РОЗДІЛ III. ПРЕДСТАВНИЦТВО ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ В РАЙОННИХ РАДАХ ВОЛИНСЬКОЇ ТА РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТЕЙ.....	70
3.1. Нормативно-правова основа функціонування районних рад	70
3.2. Результати виборів до районних рад	73
3.3. Взаємодія фракцій у радах	84
ВИСНОВКИ	100
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ.....	104
ДОДАТКИ	113

ВСТУП

I. Постановка проблеми дослідження

У політичних системах із демократичною моделлю управління значну роль відіграють політичні партії, які представляють суспільство. Представники партій змагаються за право обіймати державні посади на різних рівнях управління. В дослідженні термін «політична партія» означає добровільне об'єднання осіб, які мають бажання брати участь в процесі обрання та делегування у ради базового, проміжного, регіонального або загальнонаціонального рівнів.

В Україні партогенез є доволі неоднозначним через ряд причин. Насамперед існує проблема класифікації партійних проєктів згідно критеріїв, яким повинна відповідати партія. Щодо цього Віталій Лебедюк та Віктор Гоменюк визначили, що станом на 2016 рік в Україні лише два відсотки зареєстрованих партій відповідали організаційній будові¹. Іншими проблемами у дослідженні політичних партій та систем в яких вони функціонують варто виділити: питання внутрішнього функціонування та ролі, яку вони відіграють². Наступним не менш значним викликом виступає проблема дослідження конкуренції політичних партій між собою в період виборів та подальша взаємодія фракцій в системі рад, у якій вони присутні.

Дослідження було проведене для того, щоб дати відповіді на наступні дослідницькі питання: Які політичні партії висунули кандидатів на місцевих виборах 2020 року у Волинській та Рівненській областях, і як вони розподілили своїх представників між обласними та районними радами?; які основні тенденції в електоральних вподобаннях виборців Волинської та Рівненської областей були

---

¹ Лебедюк, В. М. (V. Lebediuk) and Гоменюк, А. В. (A. Homeniuk) (2016) Протопартії, квазіпартії чи політичні партії в Україні. Global world : науковий альманах, 2 (II). pp. 134-140. Режим доступу: <https://eprints.oa.edu.ua/id/eprint/6263/1/1.pdf>

² Мацієвський, Юрій (Yuriy Matsiyevsky) (2020) *Від партій-субститутів до справжніх партій: чи можливо це в Україні?* Політичні партії і вибори: українські та світові практики: зб. ст. і тез за результатами четвертої міжнародної наукової конференції “Політичні партії і вибори: українські та світові практики” (Вип.4). pp. 282-286. Режим доступу: <https://eprints.oa.edu.ua/id/eprint/8388/1/%D0%9C%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%94%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9%20%D0%AE.%D0%92..pdf>

зафіксовані на виборах 2020 року, і як вони відрізнялися між округами; які політичні партії подолали виборчий бар'єр та отримали представництво в обласних та районних радах Волинської та Рівненської областей за підсумками виборів 2020 року?; який рівень партійної конкуренції спостерігався у виборчих округах Волинської та Рівненської областей під час місцевих виборів 2020 року, і які фактори впливали на її інтенсивність?; які форми організаційної та неформальної взаємодії спостерігалися між партіями після виборів 2020 року в обласних та районних радах Волинської та Рівненської областей?; які основні питання основні питання та політичні ініціативи були на порядку денному обласних та районних рад Волинської та Рівненської областей після місцевих виборів 2020 року, і як вони корелювалися із партійним складом рад?.

Політолог Юрій Мацієвський стверджує, що в Україні сформувався політичний режим гібридного типу, в якому наявні процеси клієнтелізму та непотизму, через що Україна як держава потрапила в «інституційну пастку»³⁴. Подолання або мінімізація гібридності та перехід до демократичної моделі, вимагає значних змін та переоцінок політичного, економічного, психологічного аспектів, як в середині суспільства так і зміни «правил гри» для осіб, які перебувають на посадах в органах місцевого самоврядування, органах виконавчої влади та інших державних інституціях. Одним із декількох комплексних напрямків для виходу із «інституційної пастки» є роль політичних партій як суб'єктів, а не об'єктів політичного процесу.

У сучасних представницьких демократіях партії виконують важливі політичні функції, пов'язані з агрегацією інтересів, а також виступають інституційними та комунікативними посередниками між державою та громадянами. Основні функції партій включають: 1) участь та перемогу на виборах з метою отримання певного ступеня контролю над державними органами та установами; 2) уособлення та вираження суспільних інтересів; 3)

---

³⁴ Мацієвський Ю. В. У пастці гібридності: зигзаги трансформацій політичного режиму в Україні (1991-2014) : монографія – Чернівці : Книги – ХХІ, 2016. – 552 с.

висування політичних альтернатив; 4) підготовку політичних лідерів, які в майбутньому повинні зайняти місце в управлінні державою.

Як політико-правовий інститут, партія є, з одного боку, важливою ланкою вертикального зв'язку держави та суспільства, і одночасно складовим елементом останнього, що опосередковує всі фази політичного процесу: від представництва групових інтересів до прийняття та здійснення рішень. З іншого боку – партії в демократичних системах представляють складну мережу горизонтальних зв'язків самого суспільства, сприяють існуванню та функціонуванню механізмів саморегулювання та саморозвитку сучасного соціуму. Діяльність партій є важливим механізмом розподілу та перерозподілу владних ресурсів в державі та в суспільстві, а також рушійною силою для розвитку демократії.

В Україні з огляду на процеси децентралізації особливого політичного значення мали місцеві вибори в 2020 році, які за новими нормами Виборчого кодексу обумовили важливішу роль партій на місцевих виборах.

Проблеми з якими стикаються партії на рівнях Волинської та Рівненської областей носять загальнонаціональний характер. Оскільки політичні партії відіграють ключову роль в суспільно-політичному житті держави та чинять вплив на діяльність органів державної влади, вони повинні мати розгалужену структуру активних обласних, районних, міських організацій у більшості областей України. Натомість у зазначених областях партійні осередки часто є неспроможними вести політичну діяльність самостійно та часто залежать від місцевих або центральних груп впливу або від депутата Верховної Ради України (часто вихідця із цієї області), який виступає контролером місцевих рад.

Місцеві вибори 2020 року були крайні в Україні. Через війну і введення воєнного стану дата наступних виборів невідома, тому партії, що були обрані у ради Волинської та Рівненської областей станом на березень 2025 року продовжують здійснювати законодавчу та контрольно-наглядову діяльність.

II. Критичний огляд літератури

Незважаючи на те, що темі місцевих виборів 2020 року у науковій літературі присвятили ряд досліджень, в яких розкриваються певні напрями, що

були актуальними для авторів статей, а також декількох статей, що характеризували місцеві вибори на прикладі окремо визначених областей України, в науці залишається значна частина питань, які все ще потребують більш широкого дослідження. Так наприклад Віталій Лебедюк ще до проведення місцевих виборів 2020 року, окреслив проблему того, що більшість досліджень з проблем розвитку політичних партій та аналізу результатів виборів в Україні зосереджена навколо національних результатів виборів⁴. Натомість вивчення особливостей регіонального розвитку політичних партій та результатів виборів не набуло особливого поширення в українській політичній науці, на відміну від частини інших країн, де дана проблема є регулярною в дослідженнях. На його думку брак досліджень із вивчення регіонального політичного простору в Україні заважає розумінню функціонування та організації партій на місцевому рівні.

З наявних матеріалів на дану тему варто виділити роботи Віталія Лебедюка, Юрія Остапця, Юрія Копинця, Петра Ворони, Андрія Клячина та ряду інших дослідників.

Значним науковим доробком для даного дослідження є роботи наукові Віталія Лебедюка, який присвятив місцевим виборам 2020 року ряд статей. Так у 2022 році він проаналізував та виділив основні ефекти від впровадженої виборчої реформи на місцях⁵. Останній також встановив динаміку партійної конкуренції на регіональному та національному рівнях за результатами виборів⁶.

Інший дослідник – Юрій Мацієвський проаналізував українські партії на предмет реальної можливості останніх не бути «субститутами», тобто

---

⁴ Лебедюк, В. М. (V. Lebediuk) (2020) *Динаміка партійної конкуренції в Україні: порівняльний аналіз результатів виборів на регіональному та національному рівнях*. Політичні партії і вибори: українські та світові практики: Збірник статей і тез за результатами четвертої міжнародної наукової конференції кафедри політології (пам'яті Юрія Романовича Шведа) від 9 листопада 2019 року (Вип.4). pp. 57-67. URL: <https://eprints.oa.edu.ua/id/eprint/8609/>

⁵ Лебедюк В. Ефекти виборчої реформи на місцевих виборах 2020 року в Україні: регіональний контекст. Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії. 2022. № 42, с. 260–267. DOI: <https://doi.org/10.30970/PPS.2022.42.34>

⁶ Лебедюк, В. М. (V. Lebediuk) (2020) *Динаміка партійної конкуренції в Україні: порівняльний аналіз результатів виборів на регіональному та національному рівнях*. Політичні партії і вибори: українські та світові практики: Збірник статей і тез за результатами четвертої міжнародної наукової конференції кафедри політології (пам'яті Юрія Романовича Шведа) від 9 листопада 2019 року (Вип.4). pp. 57-67. Режим доступу: <https://eprints.oa.edu.ua/id/eprint/8609/>

замінниками та виділив шість головних відмінностей, які відрізняють реальні партії від замінників⁷.

Юрій Остапець досліджував особливості процесу інституціалізації політичних партій і партійної системи України в умовах демократичного транзиту⁸ та регіональні особливості електорального вибору громадян за результатами місцевих виборів 2020 року в Україні⁹.

Контраверсійним питанням, яке наявне у проблемі дослідження місцевих виборів 2020 року, є роль впливу та отриманих місць регіональними партіями у радах проміжного та базового рівнів.

Дослідники такі як Юрій Остапець та Юрій Копинець стверджують, що місцеві вибори 2020 року стали заключними у великому електоральному циклі «президентські – парламентські – місцеві». На їхню думку результати виборів показали високий електоральний результат парламентських та «регіональних» політичних партій одночасно з високим рівнем фрагментації місцевих рад. Дослідники підтверджують цю тезу тим, що депутатами рад різних рівнів стали представники 113 політичних партій, а головами міських та селищних рад – представники 46 партій. Незважаючи на ці показники, автори стверджують, що незважаючи на значне збільшення у представництвах, найвищі результати на виборах до обласних рад показали парламентські партії та нова партія, яка була створена напередодні виборів «За майбутнє»¹⁰. Тобто можна стверджувати, що як

⁷ Мацієвський, Юрій (Yuriy Matsiyevsky) (2020) *Від партій-субститутів до справжніх партій: чи можливо це в Україні?* Політичні партії і вибори: українські та світові практики: зб. ст. і тез за результатами четвертої міжнародної наукової конференції “Політичні партії і вибори: українські та світові практики” (Вип.4). pp. 282-286. Режим доступу: <https://eprints.oa.edu.ua/id/eprint/8388/>

⁸ Палінчак М. М., Остапець Ю. О., Лешанич М. М. Особливості процесу інституціалізації політичних партій і партійної системи України в умовах демократичного транзиту. Ужгород: Поліграфцентр "Ліра", 2021. 240 с. Режим доступу: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/35910>

⁹ Остапець Ю., Копинець Ю. Регіональні особливості електорального вибору громадян за результатами місцевих виборів 2020 року в Україні. Політичні перетворення в країнах Центральної та Східної Європи: історико-політичні, етнонаціональні, електоральні та державно-управлінські аспекти. Матеріали наукової конференції, присвяченої 30-річчю від дня утворення кафедри політології і державного управління ДВНЗ «Ужгородський національний університет» / За заг. ред. проф. М. М. Вегеша і Ю. О. Остапця. Ужгород: Видавництво ПП «АУТДОР-ШАРК», 2021. С. 38–56. Режим доступу: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/52015>

¹⁰ Остапець Ю., Копинець Ю. Регіональні особливості електоральних практик в Україні у контексті місцевих виборів 2020 року. Політичні партії і вибори: збірник статей і тез за результатами четвертої міжнародної наукової конференції кафедри політології «Політичні партії і вибори: українські та світові практики» (пам'яті Юрія Романовича Шведа) від 28 листопада 2020 року / за ред. Анатолія Романюка і Віталія Литвина. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2021. С. 14–34. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/43738>

і виборці так і кандидати в депутати зробили ставку на парламентські партії, як більш знайомі для виборця.

Іншої думки притримується Петро Ворона, який зазначає, що місцеві вибори 2020 року змінили розклад політичних гравців через те, що місцеві еліти у багатьох регіонах зробили ставку на непарламентські партії, що на його думку є початком локальної політичної децентралізації. Він стверджує, що феномен успіху регіональних партій із усеукраїнським статусом на місцевих виборах 2020 року у багатьох регіонах пов'язаний зі зростанням довіри до регіональних еліт, що часто демонструють свою незалежність від парламентських партій та здійснюють автономну регіональну політику, що може мати негативні наслідки за умови посилення сепаратистських відцентрових настроїв та політичної активізації національних меншин¹¹

Процесу ймовірного продовження збільшення регіональних партій у представництвах притримується Андрій Клячин. Він зазначає, що з запровадженням у 2015 році на місцевих виборах пропорційної виборчої системи з відкритими списками в українському партійному спектрі намітилася тенденція до зростання електоральної підтримки регіональних (локальних) політичних проєктів. Ця ж тенденція на його думку продовжилася на місцевих виборах у 2020 році. Він вважає, що визначена тенденція буде мати своє продовження, в тому чи іншому вигляді, і під час наступних виборів, і не тільки місцевих, а й парламентських. Особливо, якщо в парламентські вибори будуть проходити згідно з прийнятим Виборчим кодексом, тобто по цій же системі: пропорційна з відкритими списками¹².

Отже, між українськими дослідниками немає єдиної позиції щодо ролі регіональних партій та їх успішності на місцевих виборах 2020 року. Частина дослідників вважає, що переважну перемогу у місцевих радах здобули

---

¹¹ Ворона П. В. Феномен регіональних партій із усеукраїнським статусом на місцевих виборах 2020 року / П. В. Ворона // Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. Серія : Державне управління. - 2021. - № 2. - С. 102-109. - URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnaddy_2021_2_16

¹² Клячин А. Поява та електоральне зростання регіональних партій в контексті трансформації українського партійного спектру. Наукові перспективи (Naukovi perspektivi). 2023. № 3(33). URL: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-3\(33\)-72-84](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-3(33)-72-84)

представники парламентських брендів. Натомість інша частина ставиться більш оптимістично до ролі регіональних партій та отриманих ними результатів на місцях.

III. Теоретична основа дослідження

Теоріями, які будуть становити основу дослідження, є класифікації партійних систем за моделями Джовані Сарторі та Пітера Маєра. Варто зазначити, що вищезазначені класифікації не є вичерпними, так як за час вивчення партійних систем, дослідниками вибудована значна кількість різної типологізації та методики визначення, проте в даному дослідженні не ставиться за мету прослідкувати всі наявні класифікації, які присутні у науковому доробку, а було використано ті, які на думку автора ефективні для досліджуваних представництв.

IV. Дизайн дослідження

Предмет дослідження – взаємодія партій на формальному та неформальному рівнях.

Мета роботи полягає у здійсненні комплексного аналізу особливостей регіонального функціонування політичних партій та їх взаємодії у місцевих представництвах на прикладі Волинської та Рівненської областей.

Поставлена мета передбачає виконання таких завдань:

- 1) Проаналізувати основні електоральні тенденції у Волинській та Рівненській областях під час місцевих виборів 2020 року, визначити спільні та відмінні риси у виборчій поведінці жителів регіону;
- 2) Оцінити роль та стратегічні цілі політичних партій, які брали участь у виборах 2020 року, їхню електоральну поведінку у областях;
- 3) Дослідити формування коаліцій та політичних союзів у місцевих радах, їхню стійкість, частоту розпадів та причини внутрішніх конфліктів.

Об'єкт дослідження – політичні партії, які брали участь у виборах до обласних або районних рад Волинської та Рівненської областей.

Хронологічні межі – верхня межа визначена проведенням місцевих виборів у жовтні 2020 року, нижня межа становить березень 2025 року.

Географічні межі включають в себе Волинську та Рівненську області.

Дані та методи

У роботі використано поєднання якісних та кількісних методів дослідження, що дозволяє комплексно аналізувати партійну конкуренцію та взаємодію політичних сил у місцевих радах Волинської та Рівненської областей.

Якісними методами, що були використанні є: а) Аналіз джерел, який включає в себе вивчення наукових праць, законодавчих актів та виборчих даних; б) Індукція та дедукція використовувалися для аналізу загальних закономірностей партійної конкуренції для формулювання висновків щодо визначених областей; в) Порівняльний метод став основою в аналізі схожих та відмінних рис у виборчому процесі двох областей; г) Метод узагальнення допоміг вивити загальні тенденції у функціонуванні місцевих рад.

Кількісними методами в роботі стали: а) Статистичний аналіз, який використовувався у обробці даних щодо виборчих результатів, участі партій у виборах, складу рад; б) Індекси для оцінки партійної системи та конкуренції (Індекс ефективної кількості партій (за формулами Лааско і Таагепери, Данлеві і Бусека, Молінера) – оцінка рівня фрагментації партійної системи. Індекс фракціоналізації Дугласа Рея – визначення рівня роздрібненості рад. Індекс диспропорційності Галлахера – вимірювання відхилення між отриманими голосами та мандатами. Індекс пропорційності Макі-Роуза – оцінка відповідності розподілу мандатів електоральним вподобанням. Індекс впливу Банцафа – оцінка коаліційного потенціалу партій у рада); в) Візуалізація та графічні методи, а саме Графічна модель трикутника Нагаями, яка використовується для аналізу конкурентної конфігурації партійної системи в округах, зокрема визначення рівня змагальності виборів).

Для аналізу обласні та районні ради Волинської та Рівненської областей, де загальна кількість осіб, які мали право голосу на час проведення виборів становила 10 000 осіб і більше. Такі представництва згідно статті № 197

Виборчого кодексу України¹³, мають у своєму складі 26 і більше, представницьких мандатів, а також згідно статі № 216 зазначеного кодексу, загальний порядок висування кандидатів, реалізується виключно через партійні списки, без можливості самовисування.

Внесені зміни 2019 року у Виборчий кодекс, які вступили в силу із січня 2020 року встановили пропорційну систему виборів з гнучкими списками у територіальних громадах, чим суттєво підвищили важливість політичних партій у виборчому процесі.

Загалом у двох областях під критерій підпадають десять рад проміжного рівня (дві обласні та вісім районних). На території Волинської області, зазначеним критеріям відповідають: Волинська обласна, Володимир-Волинська, Камінь-Каширська, Ковельська, Луцька районні. На території Рівненської області: Рівненська обласна, Вараська, Дубенська, Рівненська, Сарненська районні.

V. Визначення змінних і формулювання гіпотези Концептуалізація та операціоналізація понять¹⁴

Дослідження включає незалежні та залежні змінні, які використовуються для аналізу партійної конкуренції. Незалежними змінними виступають: Тип партії (парламентська, непарламентська, регіональна); Рівень виборів (обласні ради, районні ради); Виборча система (пропорційна із відкритими списками); Виборчі округи (характеристика округів та соціальна структура); Кількість висунутих кандидатів від партій. Натомість залежними змінними є: Результати виборів (кількість отриманих голосів, подолання бар'єру); Фрагментація рад (рівень представленості партій); Коаліційні домовленості (стійкість коаліцій); Політична поведінка партій після виборів.

Формулювання гіпотези:

Г1: Кандидати у депутати на місцевих виборах 2020 року у Волинській

¹³ Виборчий кодекс України. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20#Text>

¹⁴ Мацієвський, Юрій (Yuriy Matsiyevsky) and Лебедюк, Віталій (Vitalii Lebediuk) (2015) Як писати наукові роботи з політології? Видавництво Національного університету «Острозька академія». Режим доступу <https://eprints.oa.edu.ua/id/eprint/8540>

та Рівненській областях здебільшого висувалися від парламентських партій, оскільки їхні політичні бренди мали вищий рівень пізнаваності серед виборців порівняно з регіональними або непарламентськими силами;

Г2: Виборці Волинської та Рівненської областей у 2020 році частіше підтримували парламентські партії, орієнтуючись на їхніх загальнонаціональних лідерів, ніж на місцевих представників, що могло бути спричинене недостатньою обізнаністю щодо діяльності регіональних партійних осередків;

Г3: Високий рівень фрагментації та зовнішній вплив депутатів з інших рівнів влади (Верховної Ради України) обмежують спроможність політичних осередків у місцевих представницьких органах здійснювати ефективний контроль та ініціювати політичні зміни;

Г4: Ідеологічна, соціальна та економічна конкуренція між політичними партіями у Волинській та Рівненській областях є обмеженою, натомість коаліційні формати та міжфракційна взаємодія переважно базується на спільних бізнес-інтересах їхніх представників та спонсорів.

Основними термінами, що використовуються у дослідженні виступають:

а) Політична конкуренція – змагання між політичними партіями за отримання мандатів у представницьких органах влади; б) Партійна система – структура взаємодії політичних партій у виборчому процесі та в органах влади; в) Фрагментація партійної системи – рівень поділу представницьких мандатів між партіями; г) Коаліційна взаємодія – офіційні та неформальні механізми формування більшості у місцевих радах.

VI. Інтерпретація даних

Результати аналізу показали, що а) Парламентські партії домінували на місцевих виборах, оскільки виборці обирали пізнавані бренди; б) Рівень фрагментації рад високий, що ускладнює формування стабільних коаліцій; в) Коаліції базуються не на ідеологічній основі, а на ситуативних домовленостях між політичними гравцями; г) Індекс Кокса показав, що в окремих округах була наявна сильна третя партія, яка могла впливати на конфігурацію коаліцій; д)

Низький рівень ідеологічної конкуренції вказує на прагматичний характер політики на місцевому рівні; е) Візуалізація за допомогою трикутника Нагаями допомогла виявити закономірності в розподілі мандатів між партіями та рівень конкуренції у виборчих округах.

Структура та обсяг роботи складається із вступу, трьох розділів, висновків, додатків та списку використаних джерел.

РОЗДІЛ І. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ

1.1. Типологізація партійних систем

Практичний інтерес щодо дослідження питань партійної конкуренції та взаємодії пов'язаний зі змінами та розвитком партійних систем¹⁵. Створення значних класифікацій останніх та наявності конкуренції на різних рівнях між політичними партіями, що перебували в радах, дозволить дослідникам здійснювати незаангажований аналіз, який опираючись на статистику нівелює особисті переконання.

На підставі розгляду наукових напрацювань можна констатувати, що в політичній науці існує значна частина окреслених типологій і верифікованих типологізацій партійних систем¹⁶. Вони пройшли тривалу історію становлення, але сьогодні по-різному відповідають на теоретико-методологічні завдання і по-різному (ефективно, частково ефективно, неефективно) описують реальні приклади партійних систем у демократичних, гібридних й авторитарних політичних режимах.

Типологія партійних систем Джовані Сарторі¹⁷

Найвідомішу типологізацію партійних систем запропонував Джовані Сарторі. Принципи класифікації партійних систем описані в праці «Партії та партійні системи», що була видана в 1976 році. Варто зазначити, що в основу класифікації увійшли напрацювання С.Рокакана, які Сарторі поглибив та розширив. Вона ґрунтується на припущенні, що відмінностей між

---

¹⁵ Осадчук І., Литвин В. Теоретико-методологічні параметри і підходи до типологізації партійних систем та емпірично-порівняльні результати їх верифікації на прикладі України (1990–2016). Політичні партії і вибори: українські та світові практики: збірник статей і тез за результатами наукової конференції «Політичні партії і вибори: українські та світові практики» (пам'яті Юрія Романовича Шведа) від 8 жовтня 2016 року / За заг. редакцією А. Романюка. Львів: Простір-М, 2017. С. 149–193. Режим доступу: https://filos.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2014/12/Lytvyn-Osadchuk_Parties-conf-1.pdf

¹⁶ Лебедюк В. Типологія партійних систем: минуле та сьогодення // Політичний менеджмент. - 2013. - № 59. - С. 60-69. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ПоМе_2013_59_8

¹⁷ Sartori G. Parties and Party Systems. A Framework for Analysis. New York: Cambridge University Press. 1976. Vol. I. 370 p. Режим доступу: <https://vdoc.pub/download/parties-and-party-systems-a-framework-for-analysis-667tr14ejr40>

однопартійністю, двопартійністю та багатопартійністю недостатньо задля того, аби повноцінно пояснити реальні особливості й параметри партійних систем.

Дослідник використовує чотири головні критерії: кількість партій, відносний їх розмір, ідеологічна поляризація партій та модель взаємодії партій. На основі цих критеріїв, розрізняючи консолідовані партійні системи «сформованих держав» та неконсолідовані партійні системи «несформованих або мінливих держав».

Визначення Дж. Сарторі вказує на те, що розвинута партійна система вимагає чіткого розуміння того, як сторони сприймають одна одну, як вони передбачають та реагують на дії інших на основі їхніх власних очікувань, і як вони виробляють тактику, опираючись на попередній досвід взаємодій. А отже, від того, як партії сприймають одні одних, залежить функціонування всієї партійної системи. Якщо партії, в рамках демократичного режиму, визнають його справедливі правила гри, то партійна система консолідується і, як наслідок, позитивні результати її злагодженої роботи, за правилами синергії, відображаються на усій політичній системі країни.

Дж. Сарторі вирізняє три класи партійних систем: однопартійні, двопартійні та багатопартійні, які відрізняються за змістом релевантності партій.

Однопартійний клас розділяється на наступні різновиди партійних систем: однопартійні, системи із партією-гегемоном, системи з домінуючою партією. У однопартійних системах в представництві репрезентовано лише одна партія, яка є державною (інші партії не представлені чи офіційно заборонені). У системі з партією гегемоном представлено декілька партій, але лише одна з них має можливість впливати на процес прийняття рішень, тому що інші партії не створюють реальної партійної конкуренції партії-гегемону. А також, маючи організаційну самостійність, визнають керівну роль партії - гегемона, яка завжди має монополію на коаліційне представництво. Це означає, що в таких партійних системах малі партії або є сателітами партії-гегемона, або принаймні не є

опозиційними. Водночас, малі партії – не релевантні, оскільки вони не наділені показниками конкурентоспроможності. У системі із домінуючою партією велика політична партія регулярно впродовж не менше 20 років (чотирьох виборчих циклів) отримує за результатами виборів не менше 50 % мандатів у представництві. Інші малі партії, у зв'язку з цим не можуть бути урядовими (формувані коаліції) внаслідок того, що велика партія домінує над ними та не потребує коаліції.

Двопартійний клас партійних систем, за Дж. Сарторі, становлять тільки двопартійні системи. Вони характеризуються появою двох великих та сумірних політичних партій, які репрезентують загалом – протилежні ідеології. Дослідник зазначає, що ідеологічна дистанція між такими партіями є мінімальна.

Багатопартійний клас партійних систем Дж. Сарторі розподіляє на два кластери: обмежено-плюралістичний (складається із трьох-п'яти релевантних партій) та надмірно-плюралістичний (складається із шести-восьми релевантних партій). Такі партійні системи детерміновані тим, що в них жодна політична партія не отримує абсолютної більшості чи понад 50 % мандатів у легістратурі. Однак, кластери багатопартійності різняться тим, що структури влади (відносини між політичними партіями) у них зумовлюють диференціацію на підставі впливу «механічної схильності» партійних систем бути доцентровими чи відцентровими. Тому Сарторі виокремив два кластери багатопартійності по два різновиди партійних систем: поміркованого та поляризованого плюралізму. Ключовими факторами розрізнення таких систем став напрям і характер міжпартійної взаємодії. Змагальність у партійних системах поляризованого плюралізму відрізняється тим, що вона відцентрова, в якій партії не змагаються за отримання голосів центру. Саме внаслідок цього у партійній системі виникає двостороння опозиція – її становлять партії двох протилежних ідеологічних полюсів, які не можуть злитись у консолідовану парламентську більшість, хоча й наділені потенціалом шантажу. У такий спосіб партійна система поляризованого

плюралізму детермінована міцними ідеологічними поділами, відцентровою динамікою, «безвідповідальною опозицією» і політикою «перекупування й надмірних обіцянок»

Спочатку Дж. Сарторі розглядав розмежування систем на підставі простої кількості партій, але згодом описав кластери багатопартійності на підставі напряму та характеру міжпартійної конкуренції, змагальності та поляризації. Однак, практика засвідчує, що системи поміркованого плюралізму зазвичай обмежено плюралістичні, а системи поляризованого плюралізму – розширено або надмірно плюралістичні. Хоч це і не є обов'язковим й абсолютно правильним твердженням.

Одночасно, Дж. Сарторі виокремлює «залишковий» кластер багатопартійних систем, який називає атомізованими. Це дуже фрагментовані партійні системи «роздроблених» партій, у яких збільшення або зменшення кількості учасників не змінює параметрів міжпартійної взаємодії.

На думку Віталія Лебедюка, концептуальна проблема у класифікації Дж. Сарторі, полягає у дихотомічному підході до визначення «істотної» партії. Будь-яка партія може бути оцінена як «істотна» або «неістотна», без проміжного (перехідного) статусу. Тобто партія з потенціалом «шантажу» вважається такою ж «істотною», як і урядові партії.

Типологія партійних систем Пітера Маєра¹⁸

Пітер Маєр виніс в політичну науку проблему того, чи варто трактувати систему з домінуючою партією як самостійну категорію, чи партійне домінування є тим фактором, що може комбінуватись із будь-яким типом партійної системи. Він зазначає, що в типології партійних систем Дж. Сарторі такий тип, як система із домінуючою партією, побудовано на зовсім іншому критерії, аніж інші типи партійних систем. На його думку, поняття «домінування

---

¹⁸ Mair P. Party Systems and Structures of Competition / Lawrence LeDuc, Richard G. Niemi and Pippa Norris // Comparing Democracies: Elections and Voting in Global Perspective. – Thousand Oaks and London: Sage, 1996. – P. 49-82. Режим доступу: <https://academic.oup.com/book/4527/chapter-abstract/146611097?redirectedFrom=fulltext>

партії» за визначенням може співіснувати із будь-якою кількістю партій у партійній системі демократичного політичного режиму. З цього визначення виходить, що в підході Дж. Сарторі домінуюча партія може проявитись у двопартійній системі, у системах поміркованого й поляризованого плюралізму тощо, а також теоретично – із будь-яким розвитком ідеологій партій.

Вирішення ситуації з типологією партійних систем Пітер Маєр запропонував розділяти різновиди за відносним розміром партій в радах. Дослідник виділив чотири варіанти партійної системи:

1. Система великих партій. У якій головну роль під час визначення конфігурації системи мають дві великі й співставні або майже співставні партії, котрі з результатів виборів до представництва отримують понад 80% голосів виборців.

2. Система середніх партій, де сумірну роль під час визначення конфігурації системи мають дві великі та сумірні/майже сумірні партії, які за результатами виборів до представництва отримують 42 % голосів виборців, та малі партії, що з результатів виборів отримують 58 % голосів виборців.

3. Система малих партій. Основна роль у процесі визначення конфігурації системи належить малим партіям, які за результатами виборів до представництва отримують понад 65 % голосів виборців (натомість великі й сумірні чи майже сумірні партії – не більше 35 % голосів виборців).

4. Гібридна система. У ній відбувається зміна конфігурації системи співвідношення великих та малих партій від одних виборів до інших (від великих до малих, від малих до середніх та навпаки).

Додатково П. Маєр запропонував класифікувати всі партійні системи на основі типу змагальності партій під час формування коаліцій. Унаслідок цього виокремлено партійні системи закритої змагальності й відкритої змагальності.

В партійних системах закритої змагальності властиве масове чергування партій у формуванні коаліцій на основі застосування ними відомих формул

урядування. Унаслідок цього доступ щодо систем урядування обмежений для окресленої кількості політичних гравців. Партиїним системам відкритої змагальності властиве часткове чергування партій у процесі формування коаліцій. У зв'язку з цим деякі партії періодично входять або виходять зі складу коаліції, а інші постійно залишаються в коаліції. П. Маєр зауважує: системи закритої змагальності перманентно властиві для двопартійності, натомість системи відкритої змагальності – для атомізованості та роздробленості партій (у випадку, коли використовувати підхід Дж. Сарторі). Натомість найбільше значення кореляція закритості й відкритості (передбачуваності та непередбачуваності) змагальності отримує в сенсі систем поміркованого та поляризованого плюралізму. Ще одного цікавого висновку дійшов П. Маєр щодо випадків, у яких виникають системи закритої або відкритої змагальності. Так, доведено, що системи відкритої або непередбачуваної змагальності здебільшого властиві для нових і не інституціоналізованих партійних систем, оскільки в них ще повинні відбутись процеси консолідації структури й суті змагальності. Натомість, системи закритої/передбачуваної змагальності переважно властиві для усталених та інституціоналізованих партійних систем.

Отже, підсумовуючи існуючі та нові теоретико-методологічні параметри й підходи до типологізації партійних систем, зазначимо, що проблема таксономії партійних систем дуже комплексна та складна. Найбільш вживаним критерієм класифікації партійних систем є кількість партій які змагаються, що вимірюється показником ефективної кількості партій. Розвиваючи класифікацію партійних систем, учені вносили власні незначні модифікації до існуючих типологій. Зокрема рівень теоретичного інтересу до вивчення партійних систем залишається обмеженим, майже без істотних змін, починаючи з опублікованої роботи Дж. Сарторі. Еволюція критеріїв класифікації партійних систем показує намагання вчених мінімізувати статику типологій, доповнюючи та розвиваючи існуючі, надаючи динаміки теорії партій та партійних систем.

1.2. Методологія дослідження

На даному етапі розвитку політичної науки існують різні методологічні підходи до оцінки явища партійної конкуренції, відбувається постійний пошук щодо оптимізації аналітичного інструментарію. Підрахунки стали складнішими та комплекснішими і почали відображати особливості співвідношення кількості й відносних розмірів парламентських та виборчих партій. Це можливо через включення політичною наукою так званих Статистичних вимірювань політичних партій і партійних систем¹⁹.

Серед найбільш відомих науково-методологічних напрацювань в контексті дослідження питань партійної конкуренції можна виділити формули, які використовуються для підрахунку кількості ефективності партій в системі, та оформлення точніших підтипів партійних систем із домінуючою партією, Індекс коаліційного впливу фракцій за формулою Банцафа, роботу Гарі Кокса, який ввів у науковий обіг показник бімодальності, орієнтований на дослідження партійної конкуренції в одномандатних округах, підхід М. Нагаями, який являє собою спосіб представлення змагальності виборів, що має назву методики трикутника Нагаями.

Незважаючи на скепсис частини науковців, сучасна політична наука нерозривно пов'язана із кількісною методологією, проте, як демонструють результати західних досліджень, лише у поєднання із якісною їх інтерпретацією.

У даному дослідженні кількісні показники, які будуть отримані під час визначень за допомогою вищезазначених індексів, в подальшому стануть основою для аналізу та оцінки обласних та районних рад на факти можливості здійснення представницької діяльності.

За допомогою індексів пропорційності та диспропорційності вдасться

---

¹⁹ Шестак Н. Емпіричні методи дослідження політичних партій та партійних систем // Вісник Львівського університету. Філософсько-політологічні студії. - 2014. - Вип. 5. - С. 144-155. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlu_fps_2014_5_18

виявити, яке представництво є найбільш не пропорційне. Індeksi ефективної кількості партії за трьома різними формулами дозволять визначити оптимальну кількість, яка буде ефективна у представництвах. Використання індексу бімодальності Кокса дасть змогу визначити виборчі округи, де наявні треті партії, які отримали значну підтримку в них відносно другої партії. Індекс Банцафа окреслить коаліційний потенціал фракцій, котрі будуть представлені у радаx та їхню роль у формуванні коаліцій. Індекс фракціоналізації окреслить електоральні вподобання виборців під час здійснення голосування.

Також в дослідженні буде використано модель графічної моделі трикутника Нагаями, який був модифікований у 2004 році Бернардом Грофманом разом із іншими дослідниками. Це дозволить визначити округи, де була наявна партійна конкуренція, а також навпаки будуть отримані дані щодо відсутності конкуренції між представниками партій.

Загалом будуть використані різні показники, які математично будуть представлені наступними формулами:

Індeksi ефективної кількості партій визначаються рядом формул, які мають наступні математичні вигляди:

за формулою Лааксо та Таагепери (ENP)²⁰.

$$ENP = \frac{1}{\sum_{i=1}^n V_i^2}$$

де ENP – ефективна кількість (виборчих або в легіслатурі – залежно що рахувати) партій; V_i – це частка голосів виборців за партію i (або частка мандатів партії i в легіслатурі – залежно що рахувати); n – це кількість (позначення) партій.

за формулою Данлеві-Бусека (DB)²¹.

²⁰ Laakso, Markku; Taagepera, Rein (1979). «Effective» Number of Parties. Comparative Political Studies Volume 12, Issue 1. Pages: 3 – 27. Режим доступу: <https://escholarship.org/uc/item/703827nv>

²¹ Dunleavy, Patrick; Boucek Françoise (2003). CONSTRUCTING THE NUMBER OF PARTIES. PARTY POLITICS VOLUME 9, No.3 pp. 291–315. Режим доступу: <https://olemiss.edu/courses/pol628/dunleavyboucek03.pdf>

$$DB = \frac{\frac{1}{\sum_{i=1}^n V_i^2} + \frac{1}{\max\{V_i : i=1, \dots, n\}}}{2}$$

де DB – ефективна кількість (виборчих або в легіслатурі – залежно що рахувати) партій; V_i – це частка голосів виборців за партію i (або частка мандатів партії i в легіслатурі – залежно що рахувати).

за формулою Молінера (MNP²²).

$$MNP = 1 + \frac{1}{\sum_{i=1}^n V_i^2} \frac{(\sum_{i=1}^n V_i^2) - V_1^2}{\sum_{i=1}^n V_i^2}$$

де MNP – ефективна кількість (виборчих або в легіслатурі – залежно що рахувати) партій; V_i – це частка голосів виборців за партію i (або частка мандатів партії i в легіслатурі – залежно що рахувати); n – кількість (позначення) партій.

Індекс фракціоналізації партій за методикою Дугласа Рея (Fe)²³

Як показує досвід консолідованих демократій, політичний плюралізм у партійній сфері конструює свої межі, вихід за які загрожує дестабілізацією усієї демократичної системи. А отже, важливо розуміти причини та наслідки процесів політичної роздробленості та фрагментованості. Порівняльна політологія тут послуговується індексами фрагментації та поляризації. Індекс фрагментації був запропонований Дугласом Реєм, який ставив собі за мету виокремити основні компоненти, що характеризують стан партійної системи. Д. Рей намагався визначити індикатори, за допомогою яких можна описати стан партійної системи, і які він інтегрує за допомогою узагальнюючої формули рівня фракційності політичної системи. До них автор зараховує три різні характеристики, які окремо не є повноцінними індикаторами. Це – загальна кількість партій, які беруть участь у даних виборах; відсоток голосів, отриманих за результатами парламентських виборів найбільшою партією та сума голосів двох найбільших партій. Математично індекс виглядає так:

²² Molinar J. Counting the Number of Parties: An Alternative Index / Juan Molinar // American Political Science Review. – 1991. – Vol. 85. – No. 4. – P. 1383-1391. Режим доступу: <https://www.jstor.org/stable/1963951>

²³Rae D. The Political Consequences of Electoral Laws.— New Haven: Yale UP, 1971,- Ch. 3. Режим доступу: <https://archive.org/details/politicalconsequ0000raed/page/n9/mode/2up>

$$F_e = 1 - \sum_{i=1}^n V_i^2$$

де F_e – індекс фракціоналізації Рея; V_i – це частка голосів виборців за партію i (або частка мандатів партії i в легіслатурі); n – кількість (позначення) партій; $i=1$ – позначення кожної партії, яка приймає участь у виборах (або кожної партії у легіслатурі).

Отриманий індекс може трактуватися як ймовірність, що будь-які випадково обрані два депутати у парламенті належатимуть до різних партій і чим вищий показник, тим нижчий рівень фракціоналізації партійної системи. Наприклад, якщо одна партія здобуває всі виборчі голоси або всі депутати належать до однієї політичної сили, показник буде дорівнювати нулю ($F=0$). Якщо виборці голосують за різні партії, то стан абсолютної фракційності буде дорівнювати одиниці ($F=1$). Показник двопартійності буде відповідати половині від одного ($F=0,5$). За допомогою індексу фракційності Д. Рає можемо простежити вектори мінливості у значущості головних політичних сил. Пояснююча сила індексу важлива як для констатації статичного рівня фрагментації партійної системи, так і для простеження еволюції партійної системи з визначенням тенденції до домінування однієї партії, двопартійності ($SF=0$), конкурентної багатопартійності чи атомізованої повної фракційності. Індекс фракціоналізації Рея, доречно співставити з індексом бімодальності Дж. Кокса.

Індекс бімодальності Гарі Кокса²⁴

Виходячи із логіки теорії ігор, Гарі Кокс розділив можливі ситуації розподілу голосів на дві групи. До першої він відніс випадки, за яких усі голоси отримують дві партії (кандидати), інші ж не отримують нічого («еквілібріум Дюверже»). До іншої групи увійшли випадки, коли другий і третій кандидати або партії користуються приблизно однаковою підтримкою виборців, а тому

²⁴ Cox, Gary (1997) Making Votes Count. New York: Cambridge University Press. Режим доступу: <https://archive.org/details/makingvotescount0000coxg>

двопартійний формат змагання не діє і на електоральному полі виявляється більше двох сильних фіналістів. Для опису цієї ситуації. Кокс ввів показник SF-ratio (second – to – first loser’s vote total ratio), який для округів розраховується за формулою:

$$SF = \frac{P3}{P2},$$

де P2 і P3 – частки голосів, отримані другим і третім кандидатом або партією відповідно. За умов еквілібріуму Дюверже SF прямуватиме до нуля, а при його відсутності – до одиниці. Найсуттєвішим недоліком цього показника є те, що в ситуації «еквілібріуму Дюверже» він не фіксує ознак виникнення моноцентричного формату змагання, так як не враховує розриву в частках голосів, набраних переможцем та його найближчим суперником.

Індекс диспропорційності виборчих систем Майкла Галлахера²⁵

Індекс диспропорційності виборчих систем Майкла Галлахера визначає різницю відсотку голосів, отриманих партією на виборах, і відсотку місць, які партія займає у легіслатурі. Індекс заснований на підрахунку похибок методом середнього квадратичного: введення в квадрат збільшує відмінності між великими та малими відхиленнями у порівнянні зі звичайним сумуванням, тому незначні відмінності слабше впливають на індекс, аніж значні. Індекс може приймати значення від 0 до 100. Виборчі системи з низькими рівнями диспропорційності отримують цей показник у межах від 1 до 6; системи із середнім рівнем диспропорційності – від 7 до 12; з високим – 13 – 20. Не існує верхнього показника диспропорційності, але він рідко перевищує 20 – 25.

Математично індекс виглядає так:

$$G = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^n (V_i - R_i)^2}{2}}$$

²⁵ Gallagher M. Proportionality, Disproportionality and Electoral Systems // Electoral Studies. 1991. № 10. – P. 33–51. Режим доступу: <https://www.almendron.com/tribuna/wp-content/uploads/2017/03/proportionality-disproportionality-and-electoral-systems.pdf>

де G – це індекс диспропорційності виборчих систем Галлахера; R_i – частка місць партії i в легіслатурі; V_i – це частка голосів виборців за партію i ; n – це кількість (позначення) партій.

Особливість індексу полягає в обчисленні суми результатів парламентських виборів під знаком кореня вираховується не від самих величин, а їх квадратів. Отже, чим більшою є величина, тим більше вона враховується та вносить вклад у значення індексу.

Індекс пропорційності виборчих систем Макі-Роуза (MR)²⁶

Індекс являє собою результат віднімання від 100 суми абсолютної різниці між відсотком голосів за партії i і відсотком мандатів, які партії займають у парламенті, поділеної на 2. Формула виглядає наступним чином:

$$MR = 100 - \frac{\sum_{i=1}^n |V_i - R_i|}{2}$$

де MR – індекс пропорційності виборчої системи Макі-Роуза; R_i – частка місць партії i в легіслатурі; V_i – це частка голосів виборців за партію i ; n – це кількість (позначення) партій.

Індекс впливу Банцафа²⁷

Даний показник означає, наскільки партія є важливою в коаліціях, в яких вона приймає участь. Потреба оцінки впливу учасників прийняття рішень завжди була актуальною у політичній науці. Активний пошук розв'язання даних задач сформував новий напрям досліджень – аналіз впливу учасників голосування (voting power theory). За допомогою математичного апарату теорії ігор, було створено індекси, які відносяться до двох основних концепцій: I-Power та P-power. Концепція I-Power («влада як вплив») передбачає, що колективне рішення, яке приймається, має характер якогось суспільного блага (наприклад, прийняття

²⁶ Rose R., Mackie T.M. (1988) Do Parties Persist or Fail? The Big Trade-Off Facing Organizations .When Parties Fail: Emerging Alternative Organizations / Ed. by K. Lawson and P.H. Merkl. Princeton : Princeton University Press. Режим доступу: <https://surl.li/wwdnnw>

²⁷ Shenoy, Prakash P. (1982). The Banzhaf power index for political games," Mathematical Social Sciences, Elsevier, vol. 2(3), pages 299-315. Режим доступу: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/0165489682910848>

нового закону парламентом), що позначиться на всіх учасниках голосування. Концепція P-Power («влада як володіння») передбачає, що в цьому випадку результат прийняття рішення вигідний лише тим, хто проголосував «за» (наприклад, це розподіл якихось привілеїв, підтримка складу уряду тощо). У випадку застосування підходу I-Power зазвичай використовують індекс Банцафа. Математично формула виглядає наступним чином:

$$\beta(i) = \frac{b_i}{\sum_j b_j},$$

де b_i – кількість коаліцій, у яких політична партія або фракція i є ключовою.

*Графічна модель трикутника Нагаями*²⁸

Поряд із числовими індексами у кількісному дослідженні партійних систем значну роль відіграють графічні методи²⁹. Одним із них є графічна модель трикутника Нагаями. Методика базується на електоральній статистиці.

Трикутник Нагаями – це модель, за допомогою якої графічно зображується розподіл позицій між двома найбільшими партіями. Аналізуючи партійну систему, дану модель варто інтерпретувати наступним чином: це схематичне відображення простору змагання між партією, що здобула максимальну кількість голосів виборців та другою в рейтингу політичною силою. Основне застосування моделі полягає у графічному відображенні поля конкуренції між двома партіями, які отримали найбільшу кількість голосів, в окрузі, що дає змогу судити про наявний різновид партійної системи.

Дана модель вперше використана Масао Нагаямою (Nagayama Masao) у 1997 році від якого і отримала назву. Модифікацію трикутника Нагаями

²⁸ Grofman, B., Chiaramonte, A., D'Alimonte, R., & Feld, S. L. (2004). Comparing and Contrasting the Uses of Two Graphical Tools for Displaying Patterns of Multiparty Competition: Nagayama Diagrams and Simplex Representations. *Party Politics*, 10 (3), 273-299. Режим доступу: <https://surl.li/tjlqcz>

²⁹ Балашова О. Модель трикутника Нагаями як інструмент аналізу конкурентної партійної системи України. Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії. 2020. Випуск 28. С. 98–109. Режим доступу: http://fps-visnyk.lnu.lviv.ua/archive/5_2016/18.pdf

запропонували 2004 року колектив дослідників (Бернард Грофман, Роберто Далімонте, Алесандро Чіарамонте, Скот Фельд) у статті «Порівняння та протиставлення щодо використання двох графічних інструментів для опису зразків багатопартійного змагання: діаграми Нагаями та простого представництва (рівносторонній трикутник)» (англ. Comparing and Contrasting the uses of Two Graphical Tools for Displaying Patterns of Multiparty Competition: Nagayama Diagrams and Simplex Representations).

У вищезазначеній праці дослідники сегментували запропонований Нагаямою трикутник на вісім частин, з метою детальнішого аналізу партійної системи. Автори емпірично довели можливість застосування даної моделі до виборів за мажоритарною, змішаною та пропорційною системами.

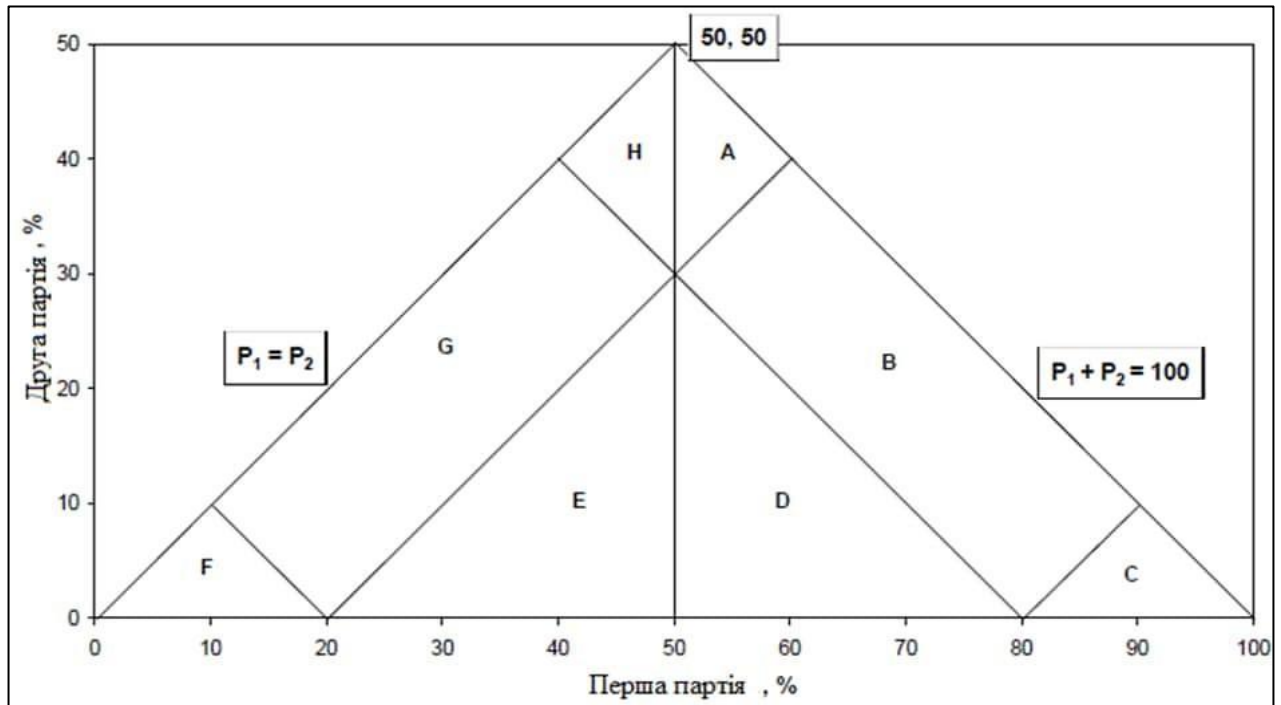
В даному випадку адекватніше аналізує ситуацію модифікована версія трикутника Нагаями під керівництвом Б. Гофмана.

За допомогою медіани трикутника ABC та ще чотирьох допоміжних ліній трикутник Нагаями ділиться на 8 сегментів, які симетричні відносно медіани. Умовно кожному сегменту присвоюється відповідна буква. У правій частині трикутника (область A+B+C+D) партія – переможець набирає більше 50% голосів, в лівій (область H+G+F+E) – отримує менше половини голосів.

У сегментах H+A+B+C розташовуються округи зі слабкими третіми партіями і фіналісти розділяють між собою більшість голосів виборців. Сектор «С» позначає ситуацію абсолютного домінування однієї партії, яка отримує 80% і більше голосів електорату.

Область A+H+G+F можна назвати «конкурентною», бо в ній відбувається інтенсивне змагання, як мінімум між двома партіями. Сегмент «F» характеризується атомізованою багатопартійністю, де максимально можлива підтримка партії становить лише 20% голосів.

В районі вершини трикутника (сегменти А+Н) концентруються випадки з біполярним форматом змагання та слабкими (або зовсім відсутніми) третіми політичними партіями.

В області D+E дві перших політичних партії не домінують на електоральній арені і між ними немає інтенсивної боротьби. Тобто становище таких політичних сил є нестабільним і часто змінним в залежності від обставин. Даний сектор – наче проміжна зона між тенденціями до сформованої та консолідованої одно-, дво- та багатопартійної системи.

Вершина В є точкою «еквілібріуму Дюверже», в якій дві партії, набирають по 50% голосів. За таких умов формується ідеальна двопартійність. Відхилення від точки В у напрямку до точки С символізує моноцентричний формат змагання (рівень підтримки однієї партії суттєво перевищує іншу), а до точки А – поліцентризм, тобто обидві партії набирають незначну кількість голосів, а перша партія набирає лише відносну більшість голосів, а не абсолютну (≥ 50).

На діаграмі в чітко представленні кількісні показники, що характеризують формат електорального змагання і дозволяють оцінити як сумарну долю голосів, отриманих першими двома політичними партіями, так і різницю їх результатів. Сумарна доля фіксує загальну вагу фіналістів в порівнянні з рештою учасників

виборчої гонки, що важливо при ідентифікації біполярного (сума дорівнює 100%) та поліцентричного формату. В свою чергу, різниця в результатах вказує на кількісний відрив переможця від суперників, без чого неможливо ідентифікувати моноцентричний формат змагання. І чим більший відрив тим вираженішою є однопартійність. Так як «еквілібріум Дюверже» явище малопоширене, в більшості випадків зустрічаються комбінації моно або поліцентризму, тому чіткість виділення меж між двома згаданими форматами змагання має принципове значення.

Маючи процентну кількість голосів, відданих за перші дві політичні сили, можна співвіднести досліджуваний округ з одним із сегментів трикутника Нагаями, визначивши його наближеність до біполярності, моно- чи поліцентризму. При цьому сукупний розподіл округів на графіку дозволяє виявити загальний тренд трансформації форматів змагання уже в масштабах держави.

Отже, за допомогою вище перерахованих індексів можна визначити загальні риси структури партійної системи, зокрема її чисельне наповнення політичними партіями та характер взаємодії між ними. А відштовхуючись від цих характеристик можемо зробити висновок і про тип партійної системи. Тобто за допомогою конкретних методів, саме через складові елементи партійної системи та зв'язки між ним, робиться припущення про конфігурацію системи загалом. Підсумовуючи, варто зазначити, що поєднання вище запропонованої кількісної методології із якісною її інтерпретацією дозволить оцінити партійну систему комплексно та всесторонньо, пропонуючи оригінальну подальшу перспективу наукових досліджень.

РОЗДІЛ II. ПРЕДСТАВНИЦТВО ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ В ОБЛАСНИХ РАДАХ ВОЛИНСЬКОЇ ТА РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТЕЙ

2.1. Результати виборів до Волинської та Рівненської обласних рад

Місцеві вибори 2020 року стали заключними у великому електоральному циклі. Президентські та парламентські вибори у 2019 році, окреслили вектор напрямку державної політики, а місцеві, були важливі для посилення впливу на області для більш ефективної змоги контролювати «регіони».

Після завершення реформи децентралізації, старий адміністративно-територіальний поділ був ліквідований, натомість прийнятий новий, який включав в себе зменшення кількості районів та створення окремих територіальних громад (ОТГ). У процесі реформи змінилися бюджетна складова через причину залишення значних надходжень на місцях, тому це значно підвищило можливості виборів депутатів та міських голів. На думку Юрія Остапця через вищеописані зміни зросла політична суб'єктність місцевих еліт³⁰. Також згідно розрахунків Віталія Лебедюка у порівнянні з попередніми місцевими виборами 2015 року кількість мандатів до представницьких органів зменшилася на 78%, що спричинило до більш інтенсивної конкуренції між кандидатами й партіями, оскільки зросла вага мандату³¹.

Незважаючи на посилення фінансової змоги рад базового рівня до якого належать міські, селищні та сільські представництва, найбільш впливовими залишилися обласні ради. Останні виступали для місцевих груп впливу як легальний майданчик для розподілу сфер в областях, домовленостей між собою за право контролю над фінансовими надходженнями із бюджету, а також для

---

³⁰ Остапець Ю., Копинець Ю. Регіональні особливості електоральних практик в Україні у контексті місцевих виборів 2020 року. Політичні партії і вибори: збірник статей і тез за результатами четвертої міжнародної наукової конференції кафедри політології «Політичні партії і вибори: українські та світові практики» (пам'яті Юрія Романовича Шведа) від 28 листопада 2020 року / за ред. Анатолія Романюка і Віталія Литвина. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2021. с. 14–34. Режим доступу: <https://surl.li/peyvgy>

³¹ Лебедюк В.М. Регіональні особливості місцевих виборів в Україні 2015 та 2020 рр. Регіональні особливості електоральних практик в Україні у контексті місцевих виборів 2020 року. Політичні партії і вибори: збірник статей і тез за результатами четвертої міжнародної наукової конференції кафедри політології «Політичні партії і вибори: українські та світові практики» (пам'яті Юрія Романовича Шведа) від 28 листопада 2020 року / за ред. Анатолія Романюка і Віталія Литвина. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2021., с. 68-78. Режим доступу: <https://surl.li/peyvgy>

корпоративного захисту від зовнішнього фактору на спробу зміни конфігурації у сфері впливу на місцях. Доказом важливості обласних рад для місцевих еліт, є висока кількість кандидатів до обласних представництв. Дані представлені в таблиці № 2.1.1.

Таблиця 2.1.1.

Представництво	Кількість наявних мандатів	Загальна кількість партій, які брали участь	Загальна кількість кандидатів, які брали участь	Кількість претендентів на один мандат	Кількість партій, які подолали бар'єр
Волинська	64	10	543	8,5	7
Рівненська	64	12	643	10	7

Джерело: дані обраховані автором самостійно на основі протоколів ТВК.

Партійна приналежність під час проведення виборів до Волинської обласної ради продемонструвала не значну перевагу безпартійних кандидатів над членами партії. На виборах п'ять партій із десяти були представлені членами партії у сформованих виборчих списках більше ніж в 50% від загалу. У таблиці № 2.1.2. представлено відсотковий розподіл між членами партії та безпартійними представниками у виборчих списках Волинської обласної ради

Таблиця 2.1.2.

Партія	Кількість кандидатів у виборчому списку	Члени партії	Відсоток від загалу	Безпартійні	Відсоток від загалу
«За майбутнє»	64	13	20	51	80
«Свобода»	64	50	78	14	22
«Європейська Солідарність»	63	35	56	28	44
Батьківщина»	59	42	71	17	29
«Сила і Честь»	56	51	91	5	9
«Слуга Народу»	56	2	4	54	96
Аграрна партія України	53	12	23	41	77
«Опозиційна платформа - За життя»	47	2	4	45	96
«Наш Край»	41	25	61	16	39
Радикальна партія Олега Ляшка	40	16	40	24	60
Разом	543	248	46	295	54

Джерело: дані обраховані автором самостійно

На відміну від Волинської обласної ради, у Рівненській відсоток наявності безпартійних представників у виборчих списках значно переважав над членами

партій. Лише у чотирьох із дванадцяти партій кількість членів переважала безпартійних. У таблиці № 2.1.3. представлено відсотковий розподіл між членами партіями та безпартійними представниками у виборчих списках Рівненської обласної ради.

Таблиця 2.1.3.

Партія	Кількість кандидатів у виборчому списку	Члени партії	Відсоток від загалу	Безпартійні	Відсоток від загалу
«Сила і Честь»	64	7	11	57	89
«Європейська Солідарність»	63	49	78	14	22
«Батьківщина»	63	20	32	43	68
«За майбутнє»	62	2	3	60	97
«Наш Край»	53	1	2	52	98
«Пропозиція»	53	1	2	52	98
«Свобода»	52	37	71	15	29
«Радикальна партія Олега Ляшка»	51	29	57	22	43
«Слуга Народу»	50	1	2	49	98
«Голос»	46	3	7	43	83
«Опозиційна платформа - За життя»	44	40	91	4	9
Аграрна партія України	42	6	14	36	86
Разом	643	196	30	447	70

Джерело: дані обраховані автором самостійно

Кількісний склад Волинської³² та Рівненської³³ обласних рад визначений статтею №197 Виборчого кодексу України, де зазначається, що при чисельності виборців від 500 тисяч до 1 мільйона, кількість представницьких мандатів становить 64 депутати. В таблиці № 2.1.4. зазначені показники чисельності осіб, які взяли участь у голосуванні.

Згідно наявних даних у Волинській області понад 55,5% зареєстрованих виборців прийшли на вибори та віддали голоси за кандидатів. З цього можна зробити висновок, що партії, які балотувалися до представництва Волинської області, отримали вищий кредит довіри від виборців, ніж партії Рівненської обласної ради.

³² Офіційний сайт Волинської обласної ради. Режим доступу: <https://new.volynrada.gov.ua/>

³³ Офіційний сайт Рівненської обласної ради. Режим доступу: <https://ror.gov.ua/>

Таблиця №2.1.4.

Представництво (обласна рада)	Загальна кількість виборців	Кількість осіб, які взяли участь у виборах	Відсоток від загалу	Кількість бюлетенів визнаних недійсними	Відсоток недійсних
Волинська	573 654	318 181	55,47	24 419	7,7
Рівненська	857 082	334 168	38,99	28 959	8,7

Джерело: дані обраховані автором самостійно

Для проведення виборів депутатів Волинської обласної ради було утворено вісім округів. У таблиці № 2.1.5. представленні окремі територіальні громади, які увійшли у межі виборчих округів.

Таблиця № 2.1.5.

Округ	Орієнтовна кількість виборців	Опис меж
1	86 613	Частина Луцької міської громади
2	85 580	Частина Луцької міської громади
3	84 847	Частина Луцького району (Боратинська сільська, Ківерцівська міська, Колківська селищна, Олицька селищна, Підгайцівська сільська, Цуманська селищна)
4	78 600	Частина Луцького району (Берестечківська міська, Городищенська сільська, Горохівська міська, Доросинівська сільська, Копачівська сільська, Мар'янівська селищна, Рожищенська міська, Торчинська селищна)
5	126 490	Володимир-Волинський район (Володимир-Волинська міська, Затурцівська сільська, Зимнівська сільська, Іваничівська селищна, Литовезька сільська, Локачинська селищна, Нововолинська міська, Оваднівська сільська, Павлівська сільська, Поромівська сільська, Устилузька міська)
6	103 741	Частина Ковельського району (Велимченська сільська, Вишнівська сільська, Головинська селищна, Дубечненська сільська, Заболоттівська селищна, Забродівська сільська, Люблинецька селищна, Любомльська міська, Ратнівська селищна, Рівненська сільська, Самарівська сільська, Сереховичівська сільська, Смідинська сільська, Старовижівська селищна, Шацька селищна)
7	95 758	Частина Ковельського району (Ковельська міська, Велицька сільська, Голобська селищна, Дубівська сільська, Колодяжненська сільська, Луківська селищна, Поворська сільська, Турійська селищна)
8	94 921	Камінь-Каширський район (Камінь-Каширська міська, Любешівська селищна, Маневецька селищна, Прилісненська сільська, Сошиченська сільська)

Джерело: Єдиний державний веб-портал відкритих даних³⁴

Округ №1 та №2 охопили територію Луцької міської громади. Незважаючи на входження до даної громади одного селища та тридцяти чотирьох сіл, можна стверджувати, що в першому і другому округах, був присутній дисбаланс голосів жителів обласного центру над жителями сіл. Округи від третього до восьмого

³⁴ Єдиний державний веб-портал відкритих даних. Режим доступу: <https://data.gov.ua/dataset/61049244-63cb-4a9f-9bc8-1f06f5c69d08>

утворені за територіальною основою та включають у себе як міські громади так і сільські. Якщо Луцький та Ковельський райони були розділені на різні округи, то Володимир-Волинський та Камінь-Каширський райони повністю знаходилися у межах одного округу (п'ятого і восьмого відповідно).

У Рівненській області згідно Постанови №7 від 06.09.2020 року Рівненської обласної ТВК, було утворено вісім округів для здійснення голосування. Варто зазначити, що рішенням ТВК розподіл на округи відбувся на основі старих територіально-адміністративних районів, які існували до 2020 року. Значним фактом є те, що із восьми округів, п'ять організовано на території Рівненського району. Найбільшими округами по кількості виборців були Округ №2 та Округ №3, які розташувалися у новоутворених Дубенському та Сарненському районах відповідно. Пояснення цього випадку спробою утворення більш менш однакових за кількістю виборців округів не є логічним, так як в них присутній дисбаланс. У таблиці № 2.1.6. представленні окремі територіальні громади, які увійшли у межі виборчих округів.

Таблиця № 2.1.6.

Округ	Орієнтовна кількість виборців	Опис меж
1	97 392	Вараський район (Вараська міська, Володимирецька селищна, Зарічненська селищна, Рафалівська селищна, Антонівська сільська, Каноницька сільська, Локницька сільська, Полицька сільська)
2	127 719	Дубенський район (Дубенська міська, Радивилівська міська, Демидівська селищна, Млинівська селищна, Смизька селищна, Бокійнівська сільська, Боремельська сільська, Варковицька сільська, Вербська сільська, Козинська сільська, Крупецька сільська, Мирогощанська сільська, Острожецька сільська, Підлозцівська сільська, Повчанська сільська, Привільненська сільська, Семидубська сільська, Тараканівська сільська, Ярославичська сільська)
3	150 073	Сарненський район (Дубровицька міська, Сарненська міська, Клесівська селищна, Рокитнівська селищна, Степанська селищна, Березівська сільська, Вирівська сільська, Висоцька сільська, Миляцька сільська, Немовицька сільська, Старосільська сільська)
4	92 359	Частина Рівненської міської громади
5	92 056	Частина Рівненської міської громади
6	95 461	Частина Рівненського району (Березнівська міська, Костопільська міська, Соснівська селищна, Головинська сільська, Деражненська сільська, Малинська сільська, Малолоубашанська сільська)
7	82 566	Частина Рівненського району (Корецька міська, Острозька міська, Гощанська селищна, Бабинська сільська, Бугринська сільська, Великомежиріцька сільська)
8	91 990	Частина Рівненського району (Здолбунівська міська, Клеванська селищна, Мізоцька селищна, Білокриницька сільська, Великомелянська сільська, Городоцька сільська, Дядьковицька сільська, Здовбицька сільська, Зорянська сільська, Корнинська сільська, Олександрійська сільська, Шпанівська сільська)

Джерело: Постанова №7 від 06.09.2020 року Рівненської обласної ТВК³⁵

³⁵ Офіційний сайт Рівненської обласної ради. Режим доступу: <https://ror.gov.ua/dokumenti-teritorialnoyi-viborchoyi-komisii>

На території Волинської області реальна боротьба відбувалася між трьома партіями: «За майбутнє», «ЄС» та «Батьківщина». Аграрна партія України в Окрузі №7 отримала перемогу у зв'язку із підтримкою представників з боку депутата Верховної Ради дев'ятого скликання – Степана Івахіва³⁶, представника фінансово-промислової групи «Континіум». Останній у 2019 році був обраний до Верховної Ради України дев'ятого скликання як безпартійний за Округом №21, що розташований на території Ковельського району. Івахів із 2010 року репрезентує Волинську область від Округу №21, тому за чотирнадцять років йому вдалося напрацювати значні зв'язки із частиною депутатів та посадовців Ковельського району, які зважають на інтереси представників групи «Континіум» під час напрацювання стратегій розвитку чи голосування за законопроекти.

Від виборчого Округу №7 у Волинську обласну раду, було обрано трьох депутатів від фракції «За майбутнє», а саме Романа Микитюка, Віктора Козака (в подальшому був зареєстрований за єдиним багатомандатним виборчим округом) та Степана Івахіва, які офіційно володіють фінансовими та матеріальними активами, що загальною сумою переважають один мільйон гривень. Тобто із сьомого округу у Волинську обласну раду обиралися представники із значними фінансовими можливостями.

На місцевих виборах 2020 року Степан Івахів балотувався у Волинську обласну раду восьмого скликання від партії «За майбутнє» та отримав 2 655 голосів, що дало змогу пройти від Округу №7 у зазначене представництво. В подальшому він відмовився від нього та залишився Народним депутатом України. Варто зазначити, що дана політтехнологія, коли чинні народні депутати Верховної Ради України для підняття рейтингів партії балотуються у обласні чи районні ради, а потім відмовляються від мандату, була застосована на п'яти із восьми округів. Так Ігор Палиця, В'ячеслав Рубльов, Ірина Констанкевич, Степан Івахів та Ігор Гузь брали участь у виборах до Волинської обласної ради від

---

³⁶ Інтернет видання «Форбс Україна». Режим доступу: <https://forbes.ua/profile/stepan-ivakhiv-57>

політичної партії «За майбутнє». Округи від яких вони балотувалися, співпадають із округами від яких дані депутати були обрані на парламентських виборах 2019 року до Верховної Ради України.

Ігор Палиця балотувався не від округу, а йшов першим номером в списку зазначеної партії. Такий крок захищав його від репутаційних втрат через можливість не отримати достатньої кількості голосів для обрання через систему відкритих списків, коли виборець обирає партію та паралельно обирає найкращого на його суб'єктивну думку представника у раду.

Також незвичним виглядало балотування В'ячеслава Рубльова від партії «За майбутнє», так як у Верховній Раді України він представляє фракцію «Слуга народу». Після місцевих виборів через балотування В'ячеслава Рубльова від іншої партії із сторони вищого керівництва «Слуги народу» не було ніяких заяв щодо порушення партійної субординації чи інших правил партії.

Інші округи не виділилися з поміж загального тренду підтримки партій «За майбутнє», «Європейської Солідарності», та «Батьківщина», який був присутній на території Волинської області. В таблиці № 2.1.7. зазначені показники електоральної підтримки партій, які взяли участь у виборах.

Таблиця № 2.1.7.

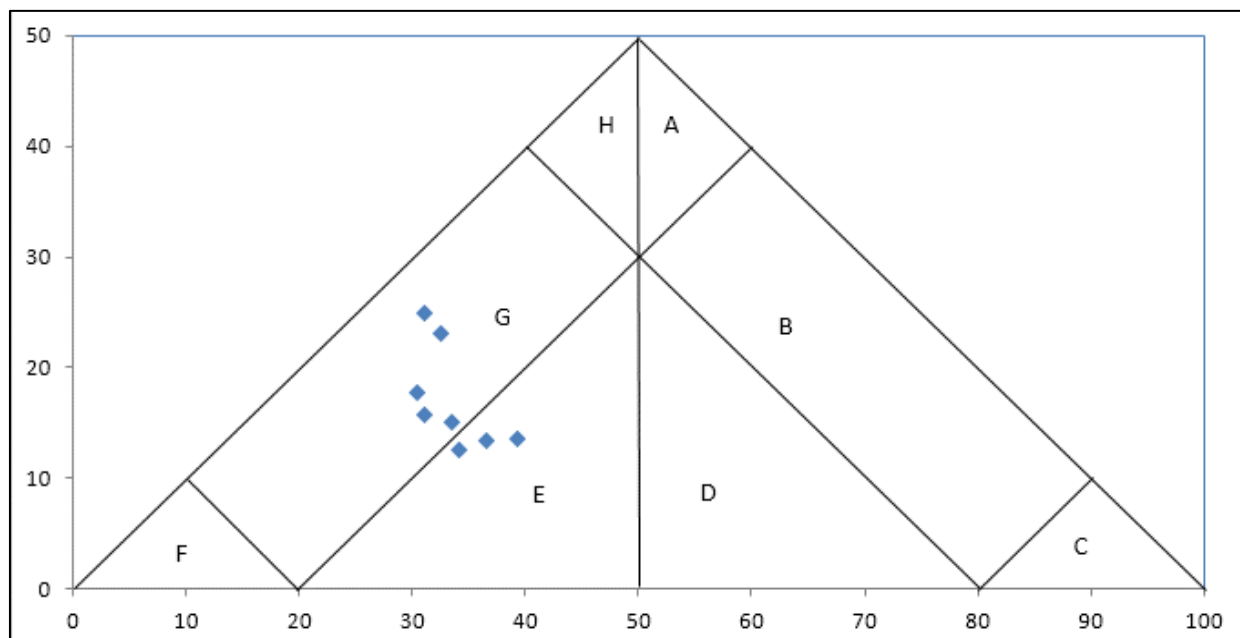
Округ	Загальна сума голосів в окрузі	Перша партія	Друга партія	Відсоток отриманих голосів першої партії в окрузі	Відсоток отриманих голосів другої партії в окрузі	Відсоток двох партій разом
1	27 359	За майбутнє	ЄС	31,04	24,83	55,87
2	27 520	За майбутнє	ЄС	32,59	23,14	55,73
3	34 691	За майбутнє	ЄС	33,46	14,98	48,44
4	32 793	За майбутнє	Батьківщина	30,49	17,66	48,15
5	49 169	За майбутнє	ЄС	36,64	13,37	50,01
6	42 723	За майбутнє	Батьківщина	31,07	15,65	46,72
7	36 800	За майбутнє	Аграрна парія України	34,14	12,61	48,75
8	40 598	За майбутнє	Батьківщина	39,32	13,55	52,87

Джерело: дані обраховані автором самостійно на основі протоколів ТВК.

Використавши метод графічної побудови трикутника Нагаями, отримані результати, які вказують на те, що із восьми округів, партійна конкуренція

присутня лише у п'яти. В трьох округах перша партія домінує над другою через факт значної наявності на зазначених дільницях підтримки виборцями третьої партії. Так наприклад в Окрузі №5 «Батьківщина» отримала лише на тридцять сім голосів менше за «Європейську Солідарність» (6 535 проти 6 572). В Окрузі №7 третьою партією стала «Європейська Солідарність», яка незважаючи на третє місце змогла отримати електоральні вподобання та зберегти вплив у місті Ковель, який у Волинській області є другим по кількості населення після обласного центру. В Окрузі №8 – партія «Слуга народу» отримала значну підтримку через причину балотування від неї місцевого бізнесмена – Сергія Ніщика, який на регулярній основі проводить благодійну діяльність щодо підтримки різних заходів, а також здійснює пожертви на храми Камінь-Каширського району. Тобто можна стверджувати, що третє місце у Окрузі партії «Слуга народу» забезпечив сильний кандидат, який представляв у ньому зазначену партію. На графіку № 2.1. позначено результати партійної конкуренції на округах до Волинської обласної ради.

Графік № 2.1.

Джерело: дані обраховані автором самостійно на основі протоколів ТВК.

Факт наявності значної третьої партії в округах Волинської області також підтверджується індексом бімодальності Кокса (автор визначає показник третьої партії 0,800 і вище за значний). У таблиці № 2.1.8. зазначені показники другої та третьої партії у восьми виборчих округах.

Таблиця № 2.1.8.

Округ	Друга партія	Кількість голосів другої партії	Третя партія	Кількість голосів третьої партії	Показник бімодальності
1	ЄС	6 794	Свобода	3 631	0,534
2	ЄС	6 367	Свобода	3 066	0,481
3	ЄС	5 196	Батьківщина	4 812	0,926
4	Батьківщина	5 790	Аграрна партія України	4 198	0,725
5	ЄС	6 572	Батьківщина	6 535	0,994
6	Батьківщина	6 685	Слуга народу	5 249	0,785
7	Аграрна парія України	4 639	ЄС	4 146	0,893
8	Батьківщина	5 502	Слуга народу	4 806	0,873

Джерело: дані обраховані автором самостійно на основі протоколів ТВК.

У виборах до Рівненської обласної ради, на відміну від Волинської представники партій продемонстрували більші результати конкуренції між собою. Виборці Рівненської області, підтримували ширшу кількість партій. Доказом цього є той факт, що ні в одному з округів партія, яка зайняла перше місце, не отримала більше двадцяти семи відсотків, а друга партія не отримала більше двадцяти відсотків. Також варто зазначити, що на чотирьох округах (№1,3,6,7) перші партії не отримали значної підтримки виборців. На них було отримано менше п'ятої частини голосів. Також по округах відсутнє домінування однієї партії, як це було у Волинській області. У межах Рівненської області реальний конкурентний потенціал мали «ЄС», «Слуга народу» та «За майбутнє». В таблиці № 2.1.9. відображено результати отриманих голосів по округах до Рівненської обласної ради.

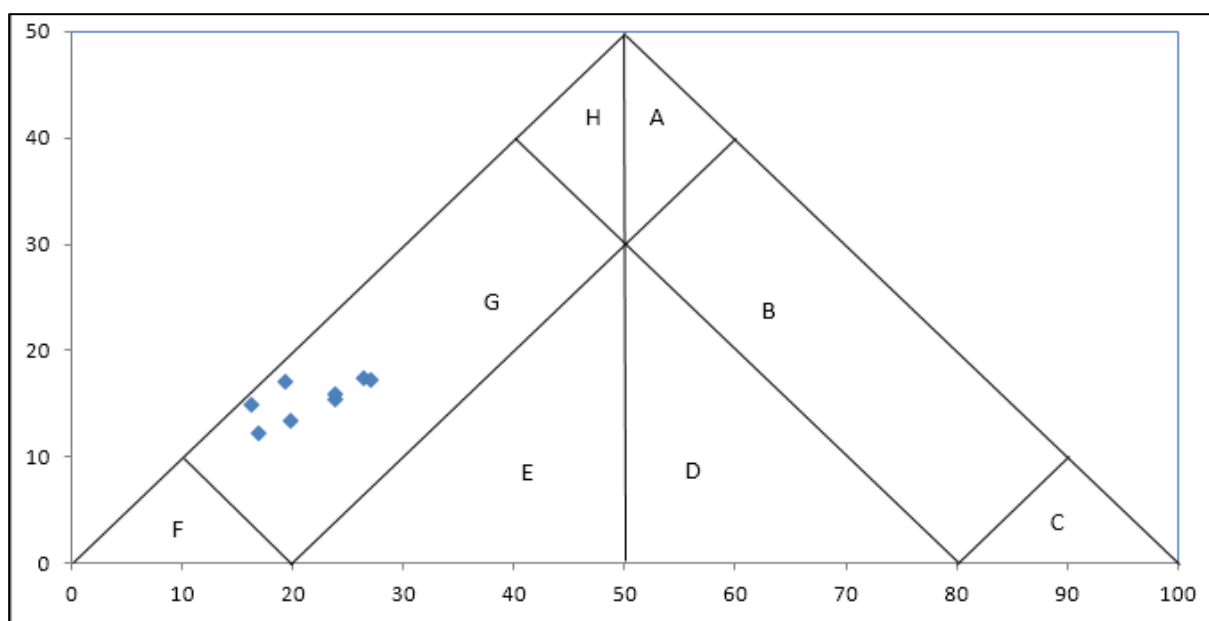
Таблиця 2.1.9.

Округ	Загальна сума голосів в окрузі	Перша партія	Друга партія	Відсоток отриманих голосів першої партії в окрузі	Відсоток отриманих голосів другої партії в окрузі	Відсоток двох партій разом
1	36 469	За майбутнє	Батьківщина	19,78	13,34	33,12
2	52 299	ЄС	Слуга народу	23,81	15,44	39,25
3	56 744	Слуга народу	Сила і Честь	19,34	17,01	36,35
4	29 608	ЄС	Слуга народу	26,43	17,42	43,85
5	28 438	ЄС	Слуга народу	27,13	17,27	44,40
6	32 032	Сила і Честь	Слуга народу	16,22	14,81	31,03
7	29 268	ЄС	За майбутнє	16,85	12,24	29,09
8	40 345	ЄС	Слуга народу	23,84	15,95	39,79

Джерело: дані обраховані автором самостійно на основі протоколів ТВК.

Трикутник Нагаями дає змогу стверджувати, що партійна конкуренція під час виборів до Рівненської обласної ради, наявна у всіх восьми округах. Проте вона продиктована частковою слабкою електоральною підтримкою першої партії. Тільки на двох округах, а саме на четвертому та п'ятому партія «Європейська Солідарність» отримала двадцять п'ять відсотків голосів виборців, тобто кожен четвертий. Зазначена партія показала хороший результат на другому та восьмому округах. На графіку № 2.2. позначено результати партійної конкуренції на округах до Рівненської обласної ради.

Графік № 2.2.

Джерело: дані обраховані автором самостійно на основі протоколів ТВК.

Індекс бімодальності вказує на наявність у чотирьох округах Рівненської області третіх партій із підтримкою виборців. Варто зазначити, що третє місце на округах отримали різні партій. Цей факт дає змогу стверджувати, що в цих округах від них балотувалися представники із високим показником підтримки від населення. Тобто громадяни голосували не за партію, а за особу, яка представляла її на окрузі. Іншим варіантом може слугувати використання адміністративного ресурсу, проте цей варіант є менш ймовірним, ніж перший. У таблиці № 2.1.10. зазначені показники другої та третьої партії у округах до Рівненської обласної ради.

Таблиця № 2.1.10.

Округ	Друга партія	Кількість голосів другої партії	Третя партія	Кількість голосів третьої партії	Показник бімодальності
1	Батьківщина	4 866	ЄС	4 728	0,971
2	Слуга народу	8 075	Батьківщина	6 195	0,767
3	Сила і Честь	9 652	За майбутнє	8 686	0,899
4	Слуга народу	5 159	Свобода	3 093	0,599
5	Слуга народу	4 912	Свобода	2 717	0,553
6	Слуга народу	4 743	Батьківщина	4 685	0,987
7	За майбутнє	3 582	Слуга народу	3 372	0,941
8	Слуга народу	6 435	Батьківщина	3 953	0,614

Джерело: дані обраховані автором самостійно на основі протоколів ТВК.

Загальні результати до Волинської обласної ради продемонстрували чисельну перевагу партії «За майбутнє» в регіоні, яка отримала кожен третій голос виборця. Незначну перевагу в голосах над «Батьківщиною» отримала «Європейська Солідарність». Президентська партія «Слуга народу» отримала лише четверте місце, що вказує на практичну відсутність механізмів впливу на політичну діяльність в області із сторони Офісу Президента та створення підконтрольної групи в межах області. В таблиці № 2.1.11. відображено результати отриманих депутатських мандатів у Волинській обласній раді.

Таблиця 2.1.11.

Волинська обласна рада					
Місце	Політична партія	Кількість отриманих голосів	Відсоток отриманих голосів	Отримані мандати	Відсоток мандатів
1	«За майбутнє»	98 883	33,90	22	34,37
2	«Європейська Солідарність»	39 753	13,63	9	14,06
3	«Батьківщина»	36 767	12,60	9	14,06
4	«Слуга народу»	30 818	10,56	8	12,50
5	«Свобода»»	27 164	9,31	7	10,93
6	Аграрна партія України	19 762	6,77	5	10,93
7	«Сила і Честь»	16 310	5,58	4	6,25
	Сума представницьких партій	269 457	92,40	64	100
	Загальна сума	334 168	100	64	100

Джерело: дані обраховані автором самостійно на основі протоколів ТВК.

У Рівненській обласній раді, на відміну від Волинської, розрив між першою і другою партією є незначним. Друге місце посіла президентська партія «Слуга народу», що вказує на змогу сформувати групу впливу в області із сторони Офісу Президента. Також приблизно однакову кількість голосів отримали третя, четверта та п'ята партії. В таблиці № 2.1.12. відображено результати отриманих депутатських мандатів у Рівненській обласній раді.

Таблиця 2.1.12.

Рівненська обласна рада					
Місце	Політична партія	Кількість отриманих голосів	Відсоток отриманих голосів	Отримані мандати	Відсоток мандатів
1	«Європейська Солідарність»	57 591	18,86	14 ³⁷	34,37
2	«Слуга народу»	47 905	15,69	12	14,06
3	«За майбутнє»	35 105	11,50	9	14,06
4	«Батьківщина»	33 064	10,83	9	12,50
5	«Сила і Честь»	31 305	10,25	8	10,93
6	Радикальна партія Олега Ляшка	24 057	7,88	6	10,93
7	«Свобода»	22 602	7,40	6	6,25
	Сума представницьких партій	251 629	86,80	63	98,44
	Загальна сума	334 168	100	64	100

Джерело: дані обраховані автором самостійно на основі протоколів ТВК.

³⁷ Один мандат Європейської Солідарності залишився вакантним.

Варто зазначити, що партії, які подолали прохідний бар'єр та представлені фракціями у досліджуваних обласних радах мають різні показники у питанні формування фракцій. Так у Волинській раді загалом переважають депутати, які є діючими членами партій. Цей фактор є позитивним у зв'язку із тим, що такі особи переважно мають значний політичний досвід у депутатській діяльності. Натомість у Рівненській – переважають безпартійні представники. Часто такі особи можуть бути вперше обрані у представництва через що їхній депутатський досвід є на той момент не значним, проте дане питання потребує детального розгляду такого представника окремим кейсом, для більш точної оцінки діяльності. В таблиці № 2.1.13. відображено розподіл депутатів за принципом партійної приналежності.

Таблиця № 2.1.13

Представництва (обласні ради)	Кількість наявних мандатів	Члени партії	Відсоток від загалу	Безпартійні	Відсоток від загалу
Волинська	64	35	55	29	45
Рівненська	63	29	46	34	54

Джерело: дані обраховані автором самостійно

Сам фактор значної кількості безпартійних осіб у виборчих списках пояснюється двома аспектами. Перший полягає у відсутності в багатьох партій діючих активних осередків в областях, які потрібно фінансувати для збереження кадрового потенціалу. Тому багато партій у областях зберігають мінімальну кількість діючих членів. Часто цей показник коливається від одного представника до п'яти або десяти. Такі особи потрібні для того щоб під час виборів стати ядром партії у списках або бути представником політсили під час домовленостей із місцевими групами впливу чи одноосібних представників, які зацікавленні у депутатському мандаті. Іншим фактором став той момент, що за новим Виборчим кодексом України 2020 року збільшилася кількість рад різних рівнів, загальний порядок висування кандидатів в які, реалізується виключно через партійні списки, без можливості самовисування. За попереднім кодексом такий механізм виборів існував у радах до яких брали участь виборці загальна кількість яких перевищувала 90 тисяч осіб. У новому кодексі загальну кількість виборців зменшили до 10 тисяч

виборців. Варто зазначити, що у контексті обласних рад на них впливає лише перший фактор, так як вибори до них проводилися і до того за описаним принципом. Натомість на районні ради впливають одночасно два фактори загалом. Через зміни загалом у двох областях під критерій підпадають десять рад проміжного рівня (дві обласні та вісім районних). На території Волинської області, зазначеним критерієм відповідають: Волинська обласна, Володимир-Волинська, Камінь-Каширська, Ковельська, Луцька районні. На території Рівненської області: Рівненська обласна, Вараська, Дубенська, Рівненська, Сарненська районні.

Згідно індексу диспропорційності Галахера у Волинській обласній раді найбільший дисбаланс голосів та мандатів спостерігається у партії «Слуга народу». Значна диспропорція наявна також у «Батьківщини» та «Свободи», які на політичному просторі рахуються партіями з значним політичним досвідом. Найменший дисбаланс наявний у партій «За майбутнє» та «Європейська Солідарність», які зайняли перше та друге місце відповідно. Загальний показник Волинської обласної ради становить 4,082, що свідчить про низький рівень диспропорційності зазначеного представництва. В таблиці № 2.1.14. відображено диспропорцію між голосами та мандатами, які отримали партії.

Таблиця 2.1.14.

Волинська обласна рада				
Місце	Партія	Відсоток голосів (V_i)	Відсоток місць (R_i)	$(V_i - R_i)^2$
1	«За майбутнє»	33,90	34,37	0,221
2	«Європейська Солідарність»	13,63	14,06	0,186
3	«Батьківщина»	12,60	14,06	2,120
4	«Слуга народу»	10,56	12,50	3,737
5	«Свобода»»	9,31	10,93	2,636
6	Аграрна партія України	6,77	7,81	1,074
7	«Сила і Честь»	5,59	6,25	0,432
	Індекс диспропорційності Галахера	4,082		
	Індекс пропорційності Макі-Роуза	92,389		

Джерело: дані обраховані автором самостійно

Рівненська обласна рада вирізняється більш значною диспропорційністю партій, ніж Волинська. Найбільший показник наявний у «Європейської Солідарності», «Слуги народу» та «Батьківщини». Найменший – у Радикальній партії Олега Ляшка. Загальний показник Рівненської обласної ради становить 7,967, що свідчить про низький рівень диспропорційності зазначеного представництва, проте до середнього рівня Рівненська обласна рада недоотримала 0,033 відсотки. В таблиці № 2.1.15. відображено диспропорцію між голосами та мандатами, які отримали партії.

Таблиця 2.1.15.

Рівненська обласна рада				
Місце	Партія	Відсоток голосів (V _i)	Відсоток місць (R _i)	(V _i – R _i) ²
1	«Європейська Солідарність»	18,86	22,22	11,239
2	«Слуга народу»	15,69	19,04	11,232
3	«За майбутнє»	11,50	14,28	7,748
4	«Батьківщина»	10,83	14,28	11,918
5	«Сила і Честь»	10,25	12,69	5,96
6	Радикальна партія Олега Ляшка	7,88	9,52	2,694
7	«Свобода»	7,40	9,52	4,487
	Індекс диспропорційності Галахера	7,686		
	Індекс пропорційності Макі-Роуза	82,446		

Джерело: дані обраховані автором самостійно

Використавши різні формули для обрахунку індексу ефективної кількості партій, отримано результат, що у Волинській обласній раді цей показник коливається від двох до п'яти, що не дає змоги встановити точне число. Натомість в Рівненській обласній раді показники є більш стабільними та коливаються від між п'ятьма та шістьма партіями. Індекс фракціоналізації продемонстрував, що в обох радах наявний високий рівень, згідно якого в представництвах наявна конкурентна багатопартійність, яка одночасно вказує на часткову слабкість фракції через роздробленість. Індекс бімодальності Кокса вказує на те, що третя партія Волинської області має кращий показник підтримки, ніж третя партія

Рівненської обласної ради. В таблиці № 2.1.16. відображено індекси, які використовувалися під час дослідження обласних рад.

Таблиця 2.1.16.

Представництво (обласні ради)	Індекс ефективної кількості партій			Індекс фракціалізації Рея	Індекс бімодальності Кокса у радах загалом
	за формулою Лааксо і Таагепери	за формулою Моллінера	за формулою Данлеві і Бусека		
Волинська	5,574	3,001	4,261	0,820	0,924
Рівненська	8,733	7,018	7,016	0,885	0,732

Джерело: дані обраховані автором самостійно на основі протоколів ТВК

Проаналізувавши механізм потрапляння у досліджуванні обласні ради представників партій вдалося визначити, що більша частина із них потрапила через Єдиний багатомандатний виборчий округ. У таблиці 2.1.17. зазначені варіанти отримання депутатський мандатів у радах.

Таблиця 2.1.17.

Представництво (обласна рада)	Кількість мандатів	По територіально виборчому окрузі	Відсоток від загалу	По єдиному багатомандатному виборчому окрузі			Відсот ок від загалу
				Перше прохідне місце	Квота 25%		
					Отримали	Не отримали	
Волинська	64	29	45	7	7	21	55
Рівненська	63 ³⁸	29	46	6	6	22	54

Джерело: дані обраховані автором самостійно

Варто зазначити, що серед усіх обраних депутатів по ЄБВО необхідний відсоток виборчої квоти для просування (понад 25%) набрали лише сім кандидатів із двадцяти восьми у Волинську та шість із двадцяти восьми – у Рівненську обласні ради, що відповідає 25 та 21% відповідно від загалу. Цей показник вказує, що персональна підтримка на дільницях окремих представників партій була доволі низькою.

Отже, проаналізувавши кількісні показники зазначених рад, отримано результати, що вказують на ряд спільних та відмінних аспектів. Із спільного простежується те, що найбільшу електоральну підтримку у двох областях

³⁸ Один мандат Європейської Солідарності залишився вакантним.

отримали представники партій, які представлені фракціями або депутатськими групами (у випадку «За майбутнє») у Верховній Раді України дев'ятого скликання. Так у Волинській та Рівненській області перші три місця отримали партії, які мають фракції або депутатську групу у ній. Тобто для виборців політичні проекти національного рівня є більш знайомими. Проте варто зазначити, що до двох обласних рад не брали участі партії, які можна вважати місцевими (тобто партії не зареєстровані в межах досліджуваних областей), тому розподіл визначався між парламентськими та не парламентськими партіями. Другим спільним аспектом є факт високої фракціоналізації рад. В обох випадках він становить більший показник, ніж 0,800, який є значним, тобто електоральні вподобання виборців мають широкий спектр.

Не зважаючи на наявний рівень партійних вподобань, виборці Волинської області віддавали перевагу у підтримці переважно двох партій в окрузі. Так у всіх восьми округах, де проводилося голосування до Волинської обласної ради, показник підтримки двох перших партій визначається від 46 до 56% голосів загалом. Натомість у партій, які балотувалися у Рівненську обласну раду, показники перших двох партій є нижчими, ніж у Волинській. Виборці Рівненської області, підтримували ширшу кількість партій. Доказом цього є той факт, що в жодному з округів партія, яка зайняла перше місце, не отримала більше двадцяти семи відсотків, а друга партія – більше двадцяти відсотків. З цього можна зробити припущення, що третя, четверта та в деяких округах п'ята партії мають певну електоральну базу у Рівненській області.

Загалом отримані результати вказують на значний дисбаланс підтримки в областях лише однієї партії, а саме «За майбутнє», яка у Волинській області отримала на 22,4% більше підтримки, ніж у Рівненській області. Інші партії показали менший дисбаланс у електоральній підтримці від виборців двох областей. У партій «Свобода» та «Батьківщина» різниця в показниках областей коливається від 1,5 до 2%. Це вказує на наявність постійного електорату у зв'язку із довгим досвідом партійної діяльності. Іншим значним дисбалансом в областях виділилася президентська партія «Слуга народу», представники, якої у

Волинській області отримали значно нижчі результати, ніж у Рівненській, що може вказувати на відсутність можливостей впливу на політичну ситуації у Волинській області як із сторони Верховної Ради України так із сторони Офісу Президента. У таблиці № 2.1.18. відображено результати електоральної підтримки політичних партій у областях³⁹.

Таблиця № 2.1.18.

Партія	Кількість отриманих голосів у Волинській обласній раді	Кількість отриманих голосів у Рівненській обласній рад	Відсоток отриманих голосів у Волинській обласній раді	Відсоток отриманих голосів у Рівненській обласній раді	Різниця голосів виборців	Різниця відсотків підтримки загалом
«За майбутнє»	98 883	35 105	33,90	11,50	+63 778	+ 22,40
«Свобода»	27 164	22 602	9,31	7,40	+4 562	+ 1,91
«Батьківщина»	36 767	33 064	12,60	10,83	+3 703	+ 1,77
«Сила і Честь»	16 310	31 305	5,58	10,25	-14 995	- 4,67
«Слуга народу»	30 818	47 905	10,56	15,69	-17 087	- 5,13
«Європейська Солідарність»	39 753	57 591	13,63	18,86	-17 838	- 5,23
Аграрна партія України	19 762	Не подолали прохідний бар'єр	6,77	показник відсутній	показник відсутній	показник відсутній
Радикальна партія Олега Ляшка	Не подолали прохідний бар'єр	24 057	показник відсутній	7,88	показник відсутній -	показник відсутній

Джерело: дані обраховані автором самостійно

2.2. Взаємодія фракцій у обласних радах

Відповідно до чинного законодавства, яке обумовлює функціонування місцевих органів влади, офіційно в обласних та районних радах партійні коаліції утворювати не потрібно. Проте для ефективного функціонування представницьких органів влади в політичній практиці на місцях утворення таких союзів є необхідністю. Взаємодія може відбуватися як ситуативно, де домовленості укладаються для досягнення певних цілей (обрання керівництва рад, прийняття важливих рішень), так і на довготривалій основі. У часовому

³⁹ Позначка «+» означає, що партія отримала перевагу у Волинській області, а позначка «-», що у Рівненській.

вимірі їх існування може бути як тривалістю всю каденцію, так і до декількох тижнів.

Одним із критеріїв для оцінки конфігурації наявних домовленостей в радах можна розглядати розподіл керівних посад: голову ради, першого заступника та заступників. Отримання зазначених посад партіями вказує на приблизну наявність коаліції. Визначення є часто доволі умовним у зв'язку із тим, що на місцях присутня практика, коли політичні сили не можуть офіційно заявити про створення коаліції (оскільки на загальнонаціональному рівні є заяви лідерів про виключення можливостей такої співпраці), але при роботі представницького органу влади вони співпрацюють спільно.

Найбільший показник впливу у Волинській обласній раді наявний у фракції «За майбутнє», проте незважаючи на отриманні двадцять два мандати, дана фракція не мала змоги сформувати двопартійну коаліційну угоду із будь якою іншою фракцією. У представництві для фракції «За майбутнє» можлива коаліція із трьох партій, однак конфігурація перемовин із Аграрною партією України та «Сила і Честь» не принесла б бажаного результату. Усі інші можливі варіанти коаліції для представників «За майбутнє» були доступні. Для другої та третьої партій, якими є «ЄС» та «Батьківщина» можливий варіант складав формування коаліції із чотирьох партій при взаємодії лише із четвертою та п'ятою. У таблиці № 2.2.1. вказано показники індексу Банцафа для Волинської обласної ради.

Таблиця № 2.2.1.

Назва партії	За майбутнє	Європейська Солідарність	Батьківщина	Слуга народу	Свобода	Аграрна партія України	Сила і Честь
Показник впливу	0.428	0.107	0.107	0.107	0.107	0.071	0.071
Загальна кількість критичних випадків фракцій у радах	48	12	12	12	12	8	8

Джерело: дані обраховані автором самостійно.

На відміну від Волинської обласної ради показники Рівненської обласної ради вказують та, що можливість створення коаліції на основі трьох партій була

можлива лише у трьох конфігураціях. Так для формування коаліції була потрібна співпраця фракцій «Європейська Солідарність» та «Слуга народу» як ключових, третьою партією могли виступити фракції «За майбутнє», «Батьківщина» та «Сила і Честь». У таблиці № 2.2.2. вказано показники індексу Банцафа для Рівненської обласної ради.

Таблиця № 2.2.2.

Назва партії	Європейська Солідарність	Слуга народу	За майбутнє	Батьківщина	Сила і Честь	РП Ляшка	Свобода
Показник впливу	0,221	0,206	0,129	0,129	0,114	0,099	0,099
Загальна кількість критичних випадків фракцій у радах	29	27	17	17	15	13	13

Джерело: дані обраховані автором самостійно.

Підсумовуючи вище сказане, потрібно відзначити, що у Волинській обласній раді можливість сформувати трьох партійну коаліцію для першої партії була доступна у всіх варіантах окрім конфігурації Партія 1+ Партія 6+ Партія 7, так як її присутність у коаліції була ключовою у 48 випадках із 112 загалом, що дає показник у 43%. Для Рівненських фракцій трьох партійна коаліція включала у себе три варіанти із обов'язковим залученням у неї Партії 1 та Партії 2., які мали показник у 29 і 27 із 131 варіанту критичних випадків для коаліції, що у відсотковому показнику становить 22 та 21% відповідно. У таблиці № 2.2.3. зазначені фракції, які вступили у коаліційні домовленості у двох обласних радах.

Таблиця № 2.2.3.

Представництво (обласні ради)	Партії, які входять у коаліцію	Період виконання коаліційних домовленостей	Загальна кількість депутатських місць	Коаліційна квота	Загальна кількість коаліційних депутатів
Волинська	За майбутнє, Свобода, Батьківщина	02.12.2020- по даний час	64	33	38 (59%)
Рівненська	ЄС, РП Ляшка, Свобода, За майбутнє	02.12.2020 до 12.08.2022	64	33	34 (53%)
	Слуга народу, Батьківщина, Сила і Честь, РП Ляшка, Свобода	12.08.2022 по даний час	64	33	40 (63%)

Джерело: дані обраховані автором самостійно.

Обрання голів обласних рад двох областей, відбулися в один день, проте

дані дії пройшли за діаметральним сценарієм. У Волинській обласній раді, на першому засіданні, яке відбулося другого грудня 2020 року, головою обрано Григорія Недопада (За майбутнє), посаду першого заступника отримав Юрій Поліщук (Свобода), посаду заступника – Григорій Пустовіт (Батьківщина). Співпраця між зазначеними партіями залишається актуальною станом на лютий 2025 року. Тобто можна стверджувати, що коаліція витримала випробування часом, не зазнала змін та залишається стабільною. Значним моментом є той факт, що посаду першого заступника отримав представник партії «Свобода», яка здобула сім депутатських мандатів. Натомість представник «Батьківщини», яка отримала більшу підтримку виборців та загалом представлена дев'ятьма депутатськими мандатами, отримав посаду заступника. Даний факт можна пояснити тим, що у фракції «Батьківщини» присутні два центри впливу (група Андрія Козюри та група формальним керівником якої вважають Григорія Пустовіта), депутати із орбіти Козюри стараються дистанціюватися від представників фракції «За майбутнє». Поряд із тим депутати фракції «Свобода» підтримують «За майбутнє» по голосуваннях більш чітко. Загалом коаліція включає в себе тридцять вісім депутатів, проте в разі потреби існує можливість залучити до голосування приблизно сорок двох депутатів, за рахунок декількох представників фракції «Слуга народу».

Рівненська обласна рада на відміну від Волинської обласної мала два періоди коаліційних угод. Перший рахувався від другого грудня 2020 року по дванадцяте серпня 2022 року. Другий – з дванадцятого серпня 2022 року та триває по даний час.

Формування коаліції першого періоду у Рівненській обласній раді, відбулося другого грудня 2020 року на першому засіданні Рівненської обласної ради. Розглядалися дві кандидатури на посаду голови ради. Першим був Андрій Карауш, який представляв фракцію «Слуги народу». Останнього підтримував колишній голова Рівненської обласної ради сьомого скликання – Олександр Данильчук, який у новому скликанні очолив фракцію «Сила і Честь». Варто зазначити, що до Рівненської обласної ради сьомого скликання Данильчук був

обраний від Блоку Петра Порошенка. Андрія Карауша також підтримував тогочасний голова Рівненської обласної державної адміністрації (ОДА) – Віталій Коваль. Останній співпрацював із представниками Офісу Президента по лінії Кирила Тимошенка, який в період з червня 2019 року по січень 2023 року був заступником Керівника Офісу Президента та координував регіональну політику, а також відповідав за програму «Велике будівництво». Іншим кандидатом був представник від фракції «ЄС» - Сергій Кондрачук, якого неформально підтримував народний депутат Верховної Ради України – Віктор М'ялик. Останній має значний вплив на фракцію «За майбутнє» у Рівненській обласній раді. Довірною особою у зазначеному представництві виступає депутат зазначеної фракції – Андрій Пехотін.

Якщо у Волинській обласній раді голову обрали без скандалів та неочікуваних поворотів для депутатів представництва, то у Рівненській обласній раді перше засідання пройшло із конфліктними ситуаціями щодо обрання голови. Так після проведення трьох годин перемовин фракції не змогли домовитися про обрання. Після чотирьох перерв кандидат від «ЄС» Сергій Кондрачук вимагав змінити тимчасового головуючого на сесії. Ці обов'язки виконував депутат від «Батьківщини» Микола Драганчук, адже депутати не могли обрати. Сергій Кондрачук також вимагав зменшити кількість президії з п'ять до трьох представників від партій, які набрали найбільшу кількість виборців. Однак на ці слова Микола Драганчук відповів, що закриває перше засідання сесії. Голову так і не було обрано. після оголошення закриття, зал засідань обласної ради покинули фракції «Слуга народу», «Батьківщина» та «Сила і честь».

Сергій Кондрачук оголосив скликання в цей самий день позачергового засідання сесії. Президію сформували із фракцій «За майбутнє», «ЄС», «Свободи» та Радикальної партії Олега Ляшка. Сергій Кондрачук від «ЄС» продовжив вести сесію так, як попередній головуючий Микола Драганчук відмовився це робити. У залі були присутні тридцять п'ять депутатів обласної ради.

Головою було обрано Сергія Кондрачука (Європейська Солідарність),

партія яку він представляв отримала чотирнадцять мандатів, один з яких залишився вакантним. Посаду першого заступника отримав Сергій Свисталюк (РП Олега Ляшка), заступника – Олексій Бучинський (Свобода). Представник від фракції «За майбутнє», яка теж увійшла у коаліцію отримав посаду голови постійної комісії з питань бюджету, фінансів та податків. Загалом дана коаліція включила в себе тридцять чотири депутати.

Іншим маркером наявної коаліції, являється входження депутатів фракцій у постійні комісії, які є одним із інструментів депутатської діяльності. Створення та регламент комісій закріплено у Законах України «Про місцеве самоврядування в Україні»⁴⁰ (ст.47) та «Про статус депутатів місцевих рад»⁴¹. Головним призначенням постійних комісій є вивчення, попередній розгляд і підготовка питань, які належать до відання ради, здійснення контролю за виконанням рішень ради, її виконавчого комітету. Постійна комісія місцевої ради наділена широкими повноваженнями, які можна умовно поділити на нормотворчі і контрольні. Представництво самостійно визначається із їх кількістю та назвою, які, як правило, мають вказівку на їх спеціалізацію, а також із функціональною спрямованістю і визначаються регламентом відповідної ради та Положенням про постійні комісії, що затверджується радою.

Членами постійної комісії можуть бути виключно депутати зазначеної ради, яка її утворила. При цьому, депутат (окрім секретаря ради) має право увійти до складу однієї з них, а також брати участь у роботі будь-якої іншої постійної комісії з правом дорадчого голосу. В комісіях можуть бути присутні: голова, перший заступник, заступник, секретар та члени комісії. Мінімальна чисельність складу комісій встановлюється у кількості трьох осіб.

Згідно «Положення про Постійні комісії Волинської обласної ради»⁴² затвердженого рішенням № 2/6 Волинської обласної ради від 10 грудня 2020 року

---

⁴⁰ Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні». Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>

⁴¹ Закон України «Про статус депутатів місцевих рад». Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93-15#Text>

⁴² «ПОЛОЖЕННЯ ПРО ПОСТІЙНІ КОМІСІЇ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ». Режим доступу: https://new.volynrada.gov.ua/wp-content/uploads/2022/02/polozhennya_postijni-komisiyi.doc

в представництві діють десять постійних комісій. Варто зазначити, що в деяких із них посада заступника відсутня, тому цю роль виконує секретар. У таблиці № 2.2.4. представлено фракції, які отримали контроль над постійними комісіями Волинської обласної ради, методом зайняття посад голови та заступника⁴³:

Таблиця № 2.2.4.

Постійна комісія	Загальна кількість депутатів у комісії	Посада		
		голова	заступник	секретар
з питань бюджету, фінансів та цінової політики	10	За майбутнє	Свобода	За майбутнє
з питань екології, раціонального використання природних ресурсів	9	За майбутнє	Слуга народу	Відсутній
з питань використання майна спільної власності територіальних громад сіл, селищ, міст області	7	За майбутнє	За майбутнє	Відсутній
з питань соціального захисту населення, охорони здоров'я, материнства та дитинства	7	За майбутнє	Свобода	Відсутній
з питань промисловості, транспорту, зв'язку, паливно-енергетичного комплексу, архітектури, будівництва та житлово-комунального господарства	6	Свобода	За майбутнє	Відсутній
з питань сільського господарства, продовольства, земельних відносин	6	Слуга народу	Аграрна партія України	Відсутній
з питань освіти, науки, інформаційного простору, культури та мови, національного і духовного розвитку	5	Батьківщина	За майбутнє	Відсутній
з питань міжнародного співробітництва, зовнішньоекономічних зв'язків та інвестицій	4	ЄС	ЄС	Відсутній
з питань депутатської діяльності, місцевого самоврядування, захисту прав людини, законності, боротьби зі злочинністю та корупцією	3	Свобода	За майбутнє	Відсутній
з питань сім'ї, молоді, спорту та туризму	3	Сила і Честь	Слуга народу	Аграрна партія України

Джерело: дані обраховані автором самостійно.

Отже, в постійних комісіях Волинської області наявна неформальна коаліція партій «За майбутнє» - «Свобода» - «Батьківщина», які різними конфігураціями голови та заступника, контролюють шість із десяти постійних комісій (одна контролюється одноосібно представниками фракції «За майбутнє»). В одній наявна взаємодія фракцій із коаліції та опозиції («За майбутнє» та «Слуга народу»). Над трьома комісіями контроль отримали представники так званої опозиції, а саме фракції «Європейська Солідарність», «Слуга народу», Аграрна партія України та «Сила і Честь».

⁴³ В дужках зазначено фракції представники, яких очолили комісії за схемою «голова-заступник/секретар у разі відсутності заступника».

На відміну від Волинської обласної ради у Рівненській обласній раді в утворених восьми комісіях наявна посада першого заступника, проте варто зазначити, що він присутній тільки у одній із восьми комісій.

Якщо у Волинській обласній раді посади секретаря є вакантними у восьми із десяти комісій, то у Рівненській обласній раді всі зазначені посади займають представники фракцій. Наявність секретаря вказує на той факт, що постійна комісія здійснює реальну діяльність, а не фіктивну лише по документах. У таблиці № 2.2.5. представлено фракції, які отримали контроль над постійними комісіями Рівненської обласної ради.

Таблиця № 2.2.5.

Постійна комісія	Загальна кількість депутатів у комісії	Посада			
		голова	перший заступник	заступник	секретар
з питань бюджету, фінансів та податків	12	За майбутнє	Сила і Честь	РП Ляшка	Слуга народу
з питань будівництва, розвитку інфраструктури та місцевого самоврядування	11	ЄС	Відсутній	Батьківщина	Батьківщина
з економічних питань та комунальної власності	8	За майбутнє	Відсутній	Відсутній	ЄС
з питань гуманітарної політики	8	Батьківщина	Відсутній	РП Ляшка	Свобода
з питань екології та земельних відносин	6	Свобода	Відсутній	Відсутній	Слуга народу
з питань охорони здоров'я, материнства та дитинства	5	РП Ляшка	Відсутній	ЄС	Свобода
з питань соціальної політики і соціального захисту населення	4	За майбутнє	Відсутній	Відсутній	Свобода
з питань Регламенту, діяльності правоохоронних органів та боротьби з корупцією	3	Слуга народу	Відсутній	Відсутній	ЄС

Джерело: Рішення Рівненської обласної ради восьмого скликання №7 «Про склад та голів постійних комісій Рівненської обласної ради восьмого скликання» від 02.12.2020 року⁴⁴

Із отриманих даних простежується той факт, що представники коаліційних фракцій, отримали посади голів у шести із восьми комісій, дві із яких вони контролювали методом голова/заступник. Опозиційні фракції відносно першої коаліції, отримали посади голів у двох комісіях, проте посади заступника або секретаря в них, отримали депутати із коаліції.

Отже, проаналізувавши партійну приналежність депутатів, які входять у постійні комісії обох рад, можна зробити висновок про те, що керівні посади у

⁴⁴ Офіційний сайт Рівненської обласної ради восьмого скликання. Рішення №7 «Про склад та голів постійних комісій Рівненської обласної ради восьмого скликання» Режим доступу: <https://ror.gov.ua/rishennya-oblasnoyi-radi-8-sklikannya/7-pro-sklad-ta-goliv-postiinih-komisii-rivnenskoyi-oblasnoyi-1607327467>

комісіях переважно отримували представники фракцій, які увійшли у коаліційну домовленість.

Варто також зазначити, що конфігурація в постійних комісіях як і в радах загалом, є більш складною для дослідження ніж це може здатися. Також потрібно відзначити, що у одній фракції можуть бути представники із різних політичних груп, що є нормою для політики. Дослідження постійних комісій в радах, вимагає від науковця підходів, де діяльність депутатів буде розглядатися через призму наявних мережевих зв'язків: як у середині фракції так і контактів (в тому числі родинних, бізнесових та інших), між депутатами незалежно від фракційної приналежності. В даній науковій роботі, було використано окремі випадки таких контактів, які потрібні для пояснення більш загальних тем, що впливають із цього, проте фактор дослідження мережевих зв'язків між представниками рад мінімізований через ряд різних суб'єктивних причин.

Політичний вплив інституції часто визначається змогою останньої відстоювати власні інтереси під час взаємодії із іншими політичними акторами, які наявні у системі. Волинська обласна рада восьмого скликання продовжила політичний конфлікт Волинської обласної ради сьомого скликання із головою Волинської обласної державної адміністрації – Юрієм Михайловичем Погуляйком, який очолював ВОДА з другого грудня 2019 року по восьме листопада 2024 року.

Початком конфлікту між облрадою сьомого скликання та Ю.Погуляйком варто вважати двадцять восьме жовтня 2019 року, коли Кабінет Міністрів України погодив кандидатуру останнього на посаду голови Волинської обласної державної адміністрації. Двадцять дев'ятого жовтня 2019 року відбулася позачергова сесія Волинської обласної ради сьомого скликання, під час якої депутати проголосували проти призначення Юрія Погуляйка головою Волинської ОДА та в подальшому разом із Луцькою міською радою направили

Президенту України – Володимиру Зеленському офіційне звернення проти призначення⁴⁵. Звернення підтримали 45 депутатів із 46 присутніх.

Незважаючи на це, другого грудня Юрій Погуляйко Указом Президента України був призначений головою Волинської ОДА⁴⁶. Третього грудня перший заступник керівника Офісу Президента – Сергій Трофімов представив Погуляйка Ю.М., депутатам облради та посадовцям обласної адміністрації⁴⁷. Під час знайомства з новим головою, у приміщенні адміністративної будівлі, відбувся мітинг представників осередку «Національний корпус», членів громадського об'єднання «Національні дружини» та ряду інших навколо військових представників, які вигукували «Ану-ка давай-ка звідси Погуляйко»⁴⁸. Зазначені особи висловили незадоволення щодо призначення Юрія Погуляйка головою ВОДА та звинувачували його у незаконній діяльності під час перебування на посаді першого заступника Луганської обласної військової адміністрації та перешкоджанню військовослужбовцям батальйону «Азов», який в період перебування на посаді Погуляйка Ю.М., відмовився залишати території поблизу міста Золоте Луганської області⁴⁹.

З третього грудня 2019 року до дев'ятого квітня 2020 року конфлікт між облрадою сьомого скликання та Юрієм Погуляйком не виходив у публічну площину, а відбувався в кулуарах. Відкрито конфлікт продовжився дев'ятого квітня 2020 року, коли представники фракції «Свобода» оприлюднили заяву щодо нав'язування російської мови та нехтування правилами етичної поведінки держслужбовця у Волинській ОДА⁵⁰. Згідно заяви «З приходом на посаду голови

⁴⁵ Інтернет сторінка газети «Волинь нова». Режим доступу: <https://web.archive.org/web/20200424104809/https://www.volyn.com.ua/news/138909-proty-iuriia-pohuliaika-45-volynskikh-deputativ>

⁴⁶ УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ №871/2019 від 02.12.2019. Режим доступу: <https://www.president.gov.ua/documents/8712019-30777>

⁴⁷ Інтернет платформа «Перший канал соціальних новин». Режим доступу: <https://pershyj.com/p-sumni-vi-tilki-mihailivna-posmihayetsya-yak-na-volini-predstavlyali-novogo-golovu-oda-reportazh-40326>

⁴⁸ «Ану-ка, давай-ка звідси Погуляйко»: представили нового голову Волинської ОДА. 2020. Youtube. Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=Mg486zurWCo>

⁴⁹ Інформаційне агентство «Волинські Новини». Режим доступу: <https://www.volynnews.com/news/policy/anu-davay-zvidsy-pohuliyako-iak-volynski-veterany-zustrily-/>

⁵⁰ Інтернет ресурс газети «Волинь-нова». Режим доступу: <https://web.archive.org/web/20200411150940/https://www.volyn.com.ua/news/150040-rosiiskoi-tut-ne-bulo-chuty-30-rokiv-svoboda-vvazhaie-shcho-holova-volynskoi-oda-nav-iazuiе-chuzhu-movu>

Волинської обласної державної адміністрації Юрія Погуляйка у цій державній установі розпочалися процеси нав'язування російської мови у систему державного управління».

Сьомого травня 2020 року на регіональному інтернет-порталі «Перший», з'явилася стаття під назвою: «Погуляйко і його люди. Хто є хто у кабінетах Волинської ОДА». У вказаній статті подавалася інформація стосовно призначення та подальшої роботи голови Волинської ОДА Юрія Погуляйка та його «команди» - заступників та начальників управлінь, департаментів. Окрім того, що у матеріалах критикувався сам Ю.Погуляйко, також було дану оцінку (загалом негативну) стосовно новопризначених його заступників⁵¹.

В подальшому дев'ятого травня 2020 року депутат Волинської обласної ради сьомого скликання, голова Волинської обласної партійної організації ВО «Свобода» Анатолій Вітів у соціальній мережі «Facebook» опублікував наступний допис: «8 травня розпочався зворотній відлік часу до відставки голови Волинської ОДА Юрія Погуляйка та його донецької команди гастролерів з бандитськими замашками. Піврічне перебування Погуляйка на Волині ознаменувалося хамством, некомпетентністю та перетворенням обласної державної адміністрації у прохідний двір для сумнівних осіб. Вчора всі волиняни мали можливість спостерігати бичування підлеглих очільника області по відношенню до журналістів. Такого в історії Волинської області ще не було. Очевидно, Юрій Погуляйко і його свита забули, де вони перебувають. Переплутали Волинь з Донбасом. Думають, що схопили Бога за бороду і почуваються тут наче царьки. Хочу розчарувати їх: вони живуть у вигаданій реальності...». Вказаний допис підтримали й інші депутати облради, зокрема Володимир Бондар, який представляв фракцію Блоку Петра Порошенка, котрий на своїй сторінці соцмережі поширив посилання на відеоролик у YouTube під назвою: «Жрать хочите? – «донецькі» у Волинській ОДА з'їхали з катушок»⁵².

⁵¹ Інтернет платформа «Перший канал соціальних новин». Режим доступу: <https://pershyj.com/p-skazhi-meni-z-kim-ti-prishov-abo-pogulyaiko-i-yogo-lyudi-mi-napisali-portret-volinskoyi-oda-43198>

⁵² «Жрать хочите? – «донецькі» у Волинській ОДА з'їхали з катушок», 2020. Youtube. Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=YSyfTkxLPSQ>

Після місцевих виборів 2020 року Волинська обласна рада восьмого скликання продовжила політичний конфлікт із головою ОДА. На другій сесії, котра відбулась десятого грудня 2020 року, депутатами, згідно регламенту, було розглянуто ряд питань, одним із яких був звіт голови ОДА, на основі якого визнали роботу Погуляйка Ю.М. незадовільною. Депутати були незадоволені тим, що бюджет області не виконується у повному обсязі.

Також обурило факт, що Юрій Погуляйко «приписав» собі здобутки акумулювання коштів на боротьбу з пандемією, хоча на їх думку це була ініціатива народного депутата Ігоря Палиці, а також депутатів обласної та Луцької міської рад. Після таємного голосування лічильна комісія порахувала голоси за висловлення недовіри голові облдержадміністрації. «За» проголосували 54 депутати, «проти» - 1, «утримався» - 0, «не голосувало» - 2. За проголосували представники всіх семи фракцій Волинської обласної ради восьмого скликання.

Під час перерви, у сесійний зал з криками зайшов Юрій Погуляйко і в грубій формі висловив свою незгоду з рішенням депутатів. Зокрема, останній зазначив: «Я не хочу працювати, офіційно заявляю. Я зроблю вам подарунок. Не хочу бачити морд ваших»⁵³. Погуляйко Ю.М., звинуватив керівництво обласної ради в тому, що офіційно не запросили його на сесію ради та заявив, що депутатів заставив голосувати за його відставку Народний депутат України – В'ячеслав Рубльов. Стосовно останнього Погуляйко Ю.М. зроби грубий випад заявивши: «Рубльов, ти чмошнік!».

Після завершення сесійного засідання, у кулуарах Волинської обласної ради виникла словесна перепалка між Юрієм Погуляйком і депутатом облради восьмого скликання від фракції «За Майбутнє» Володимиром Бондарем, який фактично ініціював висловлення недовіри. Після зазначеної сесії конфлікт

---

⁵³ Рішення Волинської обласної ради. Режим доступу: <https://volynrada.gov.ua/session/2/3-1>

перейшов у правову площину, а саме в суди, де Юрій Погуляйко вирішив скасувати висловлення йому недовіри⁵⁴.

Після повномасштабного вторгнення і створення Волинської обласної військової адміністрації Юрій Погуляйко отримав ширші повноваження, ніж в нього були на посаді голови ОДА. В період із лютого 2022 року очільник ОВА почав набирати більший вплив у регіоні, натомість позиції обласної ради почали знижуватися та все більше часу голова ОВА Григорій Недопад почав перебувати в оточенні голови адміністрації під час поїздок та проведення засідань.

Незважаючи на конфлікт, у вересні 2022 року Волинська обласна військова адміністрація та Волинська обласна рада об'єднали зусилля для захисту особистих фінансових інтересів депутатів та афілійованих до них осіб у системі виконавчої влади. Тоді вони виступили проти тогочасного керівника Головного управління Державної податкової служби у Волинській області Сергія Лисеюка⁵⁵. Причиною став факт відмови відшкодування податку на додану вартість (ПДВ). Питання у Волинську обласну раду п'ятнадцятого вересня 2022 року виніс Володимир Бондар, який є депутатом від фракції «За майбутнє». Для нього особисто проблема виникла тому, що через блокування податкових накладних від підприємства «Волинська ягідка» пішли багато контрагентів, бо для них співпраця стала не вигідною. Через це частину ягід лохини не змогли продати у сезон і вони зіпсувалися. Після голосування депутати вирішили надіслати звернення до очільників Державного бюро розслідувань, Національного антикорупційного бюро та Спеціалізованої антикорупційної прокуратури щодо нібито порушення норм чинного законодавства Головним управлінням Державної податкової служби України у Волинській області.

Оскільки суттєвої реакції, за словами депутатів, не було, у жовтні 2022 року голова облради Григорій Недопад створив робочу групу «з вивчення питань, що виникають у сфері діяльності Головного управління Державної податкової

---

⁵⁴ Центр журналістських розслідувань «Сила правди» Режим доступу: <https://sylappravdy.com/skandalna-vijna-perejshla-v-tyhu-fazu-golova-volynskoyi-oda-sudytsya-z-oblradoyu/>

⁵⁵ Там само. Режим доступу: <https://sylappravdy.com/oblrada-proty-podatkovoyi-chomu-na-volyni-vynyk-konflikt-cherez-vidshkoduvannya-pdv/>

служби у Волинській області». Двадцять п'ятого жовтня обласна рада організувала показове засідання робочої групи, куди покликали підприємців, які не отримали відшкодування. На зустріч запросили представників податкової служби, щоб отримати відповіді, проте запрошення залишилося без відповіді. Подібне ігнорування очільником Головного управління ДПС Сергієм Лисеюком продовжилось і третього листопада, коли останній не прийшов прозвітувати про свою роботу на засідання Волинської облради. Він послався на нібито закриті зустрічі з бізнесом у цей час.

Щоб таки поспілкуватися з очільником волинських податківців, голова Волинської облради Григорій Недопад та ОВА Юрій Погуляйко особисто прийшли до приміщення Головного управління ДПС (будівля податкової у м. Луцьк знаходиться через дорогу від приміщення облради та військової адміністрації), куди їх також спершу не пускали. Коротко поспілкуватися в коридорі управління таки вдалося, проте конструктиву у комунікації Волинської облради та податківців це однозначно не додало⁵⁶.

Третього грудня голова облради Григорій Недопад та депутат від фракції «За майбутнє» Ігор Лех (довірена особа Народного депутата Верховної Ради України – В'ячеслава Рубльова) зустрілися з виконавчою обов'язків голови Державної податкової служби України Тетяною Кірієнко, «щоб персонально донести до керівництва податкової служби позицію Волинської обласної ради».

Отже, під час каденції Волинська обласна рада «вела» два відкриті політичні конфлікти. Один із представником Президента України в області, по факту головою виконавчої влади в регіоні. Незважаючи на те, що вона отримала його «у спадок» від попередньої обласної ради, проте всі фракції були зацікавлені в продовженні та здійснювали спроби дискредитувати команду Юрія Погуляйка. Даний конфлікт можна вважати завершеним з восьмого листопада 2024 року, коли його було звільнено з посади голови Волинської обласної військової адміністрації, а на його місце дванадцятого листопада 2024 року був призначений

---

⁵⁶Інтернет-видання «БУГ». Режим доступу: <https://bug.org.ua/news/volynski-deputaty-cherez-svavillya-podatkivcziv-zvernutsya-do-kyyeva-707636/>

Рудницький Іван Львович, який з першого травня 2024 року до дванадцятого листопада 2024 очолював управління Служби безпеки України у Волинській області.

Взявши перемогу у конфлікті із Ю.Погуляйком, депутати обласної ради по факту одночасно втратили союзника у його лиці, який через створення військових адміністрації був наділений ширшими функціональними повноваженнями, ніж під час існування державних адміністрації по другому протистоянні із податковою. Даний конфлікт завершився тринадцятого січня 2025 року, коли Сергій Лисеюк був переведений на керівну посаду у Головне управління Державної податкової служби у Дніпропетровській області⁵⁷.

Варто зазначити, що дані протистояння відбувалися не проти державних структур загалом, а носили суто персоніфікований характер. Критикувалися керівники органів влади, а не структури, які вони очолювали. Зазначені події показали, що Волинська обласна рада восьмого скликання готова захищати інтереси своїх депутатів, різними методами або механізмами та проявила готовність винести конфлікти в публічну площину. Також можна простежити, що під час конфліктів всі фракції облради діяли скоординовано та не розділялися в голосах під час протистояння з іншими політичними акторами.

Рівненська обласна рада під час своєї діяльності мала ряд спільних та відмінних рис із Волинською обласною радою. До спільних можна віднести наявність політичного конфлікту із головою тогочасної обласної державної адміністрації, проте це відбувалося із певними відмінностями. Із відмінного у Рівненській обласній раді були присутні політичні конфлікти між фракціями загалом та інколи у середині самих фракцій за контроль над їхньою діяльністю чи фінансовими ресурсами фракції.

Період першої коаліції у Рівненській обласній раді, яка тривала із грудня 2020 року по серпень 2022 року, супроводжувався політичними конфліктами у формальній та неформальній площині. Перше політичне протистояння

---

⁵⁷ Інформаційне агентство «Конкурент». Режим доступу: <https://konkurent.ua/publication/149792/u-podatkovoi-volini-zminilosya-kerivnitstvo-scho-tam-koitsya-video/>

Рівненської обласної ради розпочалося між фракціями «Слуга народу» та «ЄС». Причиною конфлікту стало обрання Сергія Кондрачука головою ради, який на думку представників «Слуги народу», був обраний із порушенням регламенту. Тому голова вищезазначеної фракції – Юрій Ліпський, подав позов у Рівненський окружний адміністративний суд щодо даного факту⁵⁸. Саме протистояння перейшло у правову площину, мало відкриту форму та було публічне для суспільства.

Другий політичний конфлікт, включав у себе вищезазначений перший псевдосуб'єктний конфлікт у виконавчому аспекті, утворився між головою Рівненської ОДА - Віталієм Ковалем та головою Рівненської обласної ради – Сергієм Кондрачуком, який був більш неpubлічним для загалу.

Варто зазначити, що дане протистояння між головами Рівненської ОДА та РОР відрізнялося від ситуації, яка склалася між головами Волинської ОДА та ВОР. Незважаючи на те, що конфронтація тривала у один часовий проміжок, проте різниця полягала в тому, що у протистоянні Віталія Ковалю підтримувала частина фракцій Рівненської обласної ради, чого не було у прикладі Волинської обласної ради, де фактично усі фракції виступили проти Юрія Погуляйка.

Незважаючи на протистояння між Рівненською ОДА та частиною фракцій РОР, п'ятнадцятого грудня 2020 року депутати Рівненської обласної ради провели заслуховування звіту Віталія Ковалю про стан виконання делегованих повноважень, який депутати вирішили взяти до відома. За це проголосували шістьдесят два присутні депутати із шістьдесяти трьох можливих. Дана подія не привела до виходу на новий рівень протистояння, проте і не знизила градус напруги.

Новий етап протистояння між Віталієм Ковалем та Сергієм Кондрачуком відбувся у травні 2021 року. Тринадцятого травня на офіційному сайті Рівненської обласної ради був опублікований проект рішення про недовіру голові

---

⁵⁸ Суспільно-політичне інформаційне інтернет-видання «Суспільне Мовлення». Режим доступу: <https://suspilne.media/rivne/97724-u-rivnomu-pocavsya-sud-za-pozovom-slugi-narodu-do-novoi-oblradi-so-kazut-storoni/>

Рівненської ОДА Віталію Ковалю. Автором став голова облради Сергій Кондрачук. У документі йшлося, що крім висловлення недовіри депутати мають також звернутися до президента з пропозицією звільнити Віталія Ковалю з посади. Сергій Кондрачук у інтерв'ю пояснив, що причиною подання проєкту стало те, що облрада має питання до роботи голови ОДА. Він зазначив «Як тільки облрада 8-го скликання набула повноважень, – а це був грудень минулого року, – депутати одразу виступили з вимогою до голови ОДА прозвітувати про свою роботу за попередні періоди. Віталій Станіславович пішов назустріч депутатам і такий звіт ми тоді почули, взявши його до відома, тобто не ставлячи роботі голови ОДА жодних оцінок. Минуло майже пів року і депутатський корпус вирішить, що за ці пів року голова ОДА саме заслуговує такої оцінки. Проєкт рішення подав дійсно я, але ж ви розумієте, що це фактично вимога до мене як до голови дуже значної кількості депутатів»⁵⁹.

Натомість чотирнадцятого травня на сайті з'явився інший проєкт рішення, а саме «Про дострокове звільнення голови облради». Його підготував депутат облради – Юрій Ліпський, який є представником фракції «Слуга народу». З цієї події можна констатувати підтвердження тези про те, що конфлікт між фракціями «ЄС» та «Слуга народу» є інструментом ширшого протистояння між Ковалем та Кондрачуком, а Ліпський лише виконував роль для легалізації механізмів впливу та тиску на голову ради із сторони Рівненської ОДА щоб не виносити протистояння на загальне.

Незважаючи на подачу проєктів, тридцять першого травня 2021 року на президії Рівненської обласної ради, представник від фракції «За майбутнє» - Ігор Ясенюк, запропонував об'єднати два проєкти в одне та зняти з розгляду. Представники депутатських фракцій підтримали пропозицію та у підсумку «за» проголосували сімнадцять із дев'ятнадцяти присутніх членів президії,

---

⁵⁹Суспільно-політичне інформаційне інтернет-видання «Суспільне Мовлення». Режим доступу: <https://suspilne.media/rivne/130440-nedovira-ta-zvlnenna-goliv-oda-i-radi-na-rivnensini-storoni-prokomentovali/>

мотивуючи рішення небажанням вносити деструктив у роботу влади в області, після чого проєкти були видаленні із офіційного сайту⁶⁰.

Можна констатувати, що поява зазначених проєктів була лише спробою підняття ставок. Проте у грі «із нульовою сумою», представники фракції не були зацікавленні у зв'язку із тим, що дві сторони протистояння за рік існування обласної ради, змогли налагодити її роботу під власні бізнес інтереси або осіб, яких вони представляють. Тому відкрите протистояння зачепило б обидві сторони, а ризик зупинки фінансових потоків, які освоювалися групами став вирішальним для зняття проєктів. Однак ризики не завадили фракціям продемонструвати власну «благородність» під час державотворчих процесів на благо суспільства.

Факт наявності неформальних домовленостей між головами РОДА та РОР частково підтверджується тим фактом, що адміністрація відмовилася від подальшого тиску через суд на голову ради. Так дев'ятого серпня 2021 року Рівненський окружний адміністративний суд опублікував ухвалу про закриття провадження у справі про порушення регламенту під час обрання голови Рівненської обласної ради від другого грудня 2020 року⁶¹.

У політичному конфлікті з Рівненською ОДА та фракцій, які перебували у її орбіті впливу, Сергій Кондрачук мав неформальну підтримку Олександра Третяка, який був обраний міським головою міста Рівне від партії «Європейська Солідарність». В Україні міські голови обласних центрів, незважаючи на більш господарських напрям повноважень часто є політичними гравцями та мають значний вплив в областях. Місто Рівне в межах області є найбільш економічно розвинуте, в ньому зосереджені політичні, економічні, освітні та бізнесові впливи, тому міський голова є доволі значною та вигідною фігурою для представників місцевих груп впливу. Також Олександр Третяк є представником

---

⁶⁰ там само. Режим доступу: <https://suspilne.media/rivne/135359-rivneoblrada-ne-rozgladatime-nedoviru-ta-zviltennagoliv-oda-ta-radi/>

⁶¹ Сторінка Сергія Кондрачука у соціальній мережі «Facebook». Режим доступу: https://www.facebook.com/story.php?story_fbid=250045113613587&id=101256371825796&rdid=CDR8mfDRfqEjTdXr#

однієї із релігійних громад, яка сповідує одну із протестантських течій християнства. Протестантські громади як відомо мають широкі напрацьовані контакти із релігійними громадами у інших країнах, переважно в Сполучених Штатах Америки (США). Дані громади виконують роль майданчиків для знайомств та співпраці між двома країнами. Така співпраця є вигідною для обох сторін. Тому підтримка Олександра Третяка дала змогу Сергію Кондрачуку використати цей механізм для підняття власної політичної важливості у області. Так скориставшись наявними зв'язками Третяка, Кондрачук склав останньому компанію у робочій поїздки у США, а саме у Сан-Франциско (штат Каліфорнія)⁶². Варто зазначити, даним механізмом в українській політиці зловживали і інші представники політичної еліти, особливо представники партій «ЄС» та «Батьківщина», тому досвід Кондрачука не був новим чи унікальним. Однак окрім введення політичного протистояння із головою Рівненської ОДА, Сергій Кондрачук знаходив можливості підняти власний рейтинг та напрацювати образ успішного політика із зв'язками на Заході.

Наявний паритет сил в змозі ведення подальшого протистояння між Ковалем та Кондрачуком порушило повномасштабне вторгнення РФ в Україну, яке розпочалося двадцять четвертого лютого 2022 року. Через вторгнення у всіх областях, на фоні введення воєнного стану, замість ОДА були сформовані обласні військові адміністрації (ОВА), які отримали значно ширший спектр повноважень. Колишній голова Рівненської ОДА, а з лютого 2022 року голова Рівненської ОВА - Віталій Коваль, не зважаючи на меншу підтримку із сторони Кирила Тимошенка, який в цей період почав втрачати позиції в ОП, отримав більше повноважень одноосібно вирішувати фінансові, кадрові та інші питання в області, без погодження чи схвалення рішень із сторони обласної ради.

Протистояння між Віталієм Ковалем та Сергієм Кондрачуком, завершилося у 2022 році перемогою першого, коли наявний дисбаланс сил та переважання Рівненської ОВА, а також відхід від першої коаліції представників фракції «За

---

⁶² Інтернет видання «Рівне Вечірне». Режим доступу: <https://rivnepost.rv.ua/news/tretyak-z-kondrachukom-poletili-u-sanfrantsisko>

майбутнє», привів до того, що фракції, які не входили у першу коаліцію, а саме «Слуга народу», «Батьківщина», «Сила і Честь», при гарантуванні фракціям Радикальна партія Олега Ляшка та «Свобода», збереження ними посад заступників та голів комісії, які входили у першу коаліцію, змогли винести проєкт дострокового припинення повноважень та звільнення Сергія Кондрачука з посади голови Рівненської обласної ради. Це відбулося дванадцятого серпня 2022 року на засіданні тринадцятої сесії Рівненської обласної. Фракція «Європейської Солідарності» відмовилася брати участь у голосуванні, проте шляхом таємного голосування в якому прийняли участь 42 депутати (41 «за», 1 бюлетень визнано недійсним), Сергія Кондрачука було звільнено від виконання обов'язків голови облради. На вакантну посаду претендував лише Андрій Карауш, кандидат від фракції «Слуга народу». Його підтримали 45 депутатів, які проголосували «за», три депутати утрималися. Фракція «Європейська Солідарність» вдруге відмовилася від участі в голосуванні. Тому дванадцятого серпня 2022 року можна рахувати початком другої коаліції у Рівненській обласній раді.

Не забуваючи про обіцянки, представники фракцій першої коаліції зберегли за собою посади, проте із пониженням представника Радикальної партії Олега Ляшка до заступника. Так дев'ятого вересня 2022 року перший заступник Сергій Свисталюк (Радикальна партія Олега Ляшка) подав у відставку. На це місце був обраний Микола Кучерук (Батьківщина), заступниками обрані – Віталій Ундіра (Сила і Честь), Сергій Свисталюк (Радикальна партія Олега Ляшка) та Олексій Бучинський (Свобода), який на відміну від Свисталюка, зберіг займану посаду.

Фактично відбулося формування широкої коаліції кількістю сорок одного депутата, в якій представлено п'ять із семи партій, дві з яких брали участь в першій коаліції. Представники фракцій змогли дійти згоди та відсторонити представників «Європейської Солідарності» від процесів управління обласною радою. Дана коаліція присутня у представництві по даний час.

Підсумовуючи вище сказане, дві обласні ради мають ряд спільних та відмінних рис. Із спільного в радах наявний факт протистояння з головами ОДА,

які з 2022 року стали головами ОВА.

Волинська обласна рада не зважаючи на кращу політичну ситуацію в області для себе (потрібно зазначити, що при багатьох партійних кольорах, представництво було однотонним та одновекторним), не змогла зняти з посади Юрія Погуляйка, до моменту коли в його послугах остаточно відпала потреба для Офісу Президента. Сам Погуляйко не був зацікавлений у формуванні наявності депутатів, які б висловлювали йому підтримку, натомість він самоусунувся від керівництва структурами ОДА, а потім ОВА, тому більшість повноважень виконував перший заступник – Сергій Мовенко, який і вирішував більшість проблемних питань в області та був контактом для місцевих груп впливу. Значення Погуляйка як особи, яка займала крісло голови адміністрації почало зростати з початком повномасштабного вторгнення. Після лютого 2022 року керівництво Волинської обласної ради почало зближення із головою ОВА. Це також було частково викликано початком послаблення групи «Приват» на загальноукраїнському рівні.

Рівненська обласна рада на відміну від Волинської не була однотонною під час існування. В ній одразу сформувалося два табори, один із яких співпрацював із головою Рівненської ОДА, а потім ОВА. Віталій Коваль був більш активним та медійним, ніж Юрій Погуляйко. До лютого 2022 року між Ковалем та Кондрачуком зберігався баланс сил, проте із лютого 2022 року Коваль посилив свій вплив та в подальшому перемаг у протистоянні за вплив на обласну раду.

Незважаючи на звільнення Кирила Тимошенка із посади заступника Керівника Офісу Президента, з яким і здійснювалася комунікація, Віталій Коваль на посаді голови Рівненської ОВА, зарекомендував себе як ефективного менеджера, тому з листопада 2023 року був переведений на посаду Голови Фонду державного майна України та в подальшому у вересні 2024 року став Міністром аграрної політики та продовольства України. Також він зберіг політичний вплив у Рівненській області, так як на посаду голови Рівненської ОВА призначили його креатуру, а саме Олександра Ковалья, який є його однофамільцем. Тобто можна зазначити, що станом на лютий 2025 року Рівненська ОВА та Рівненська обласна

рада є політично лояльними до ОП, а процес зміни керівника пройшов перехідним методом без політичних потрясінь для Рівненської області та її політичних представників.

Якщо Віталій Коваль пішов на підвищення, то у Волинській області ОП прийшлося проводити повний «перезапуск» представництва в області. Звільнений в листопаді 2024 року, Юрій Погуляйко, якого в свій час ОП порекомендував колишній Секретар Ради національної безпеки і оборони України у 2019-2024 роках – Олексій Данілов, не зміг виконати завдання, які йому ставилися перед призначенням на посаду. Варто зазначити, що питання впливу у Волинській області для ОП було критичним довгий час, так як взаємодія груп впливу «Приват» та «Континіум», в області, не залишала для будь якого представника ОП в 2019 році місця для політичного реформатування області. Така можливість появилася в ОП лише із 2022 року. Сам Погуляйко на суб'єктивну думку став технічним призначенням для того, щоб була змога прозвітувати в ОП про кадрові зміни у всіх областях, після президентських виборів 2019 року та анонсованого перезавантаження влади. Проте ознайомившись із ситуацією «на землі», Погуляйко вирішив мінімізувати власну медійність в області так як реального шансу на проведення діяльності в цей період фактично не було.

Натомість новий очільник Волинської ОВА – Іван Рудницький, показав себе більш ефективнішим, ніж його попередник на посаді. Останній співпрацює із ОП по лінії Віктора Микити, якого у вересні 2024 року призначили заступником Керівника Офісу Президента. Проте про діяльність нового голови Волинської ОВА рано робити якісь висновки.

Вищезазначені тези дають змогу стверджувати, що Офіс Президента, незважаючи на складність ситуації в областях, був важливим політичним актором у них та намагався посилювати представників на яких була зроблена ставка в областях.

Іншим політичним актором на процес впливу в областях були депутати Верховної Ради України дев'ятого скликання, але не відмінну від ОП, де рішення

приймаються більш одноосібно, у парламенті наявні різні групи впливу. Тому для точності варто зазначити, що не парламент як одиниця був політичним гравцем, який повинен був створити протипагу ОП в областях, а депутати по окремої, які представляли різні групи впливу в ньому. У Волинській обласній раді таким депутатом був В'ячеслав Рубльов, у Рівненській – Віктор М'ялик.

РОЗДІЛ ІІІ. ПРЕДСТАВНИЦТВО ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ В РАЙОННИХ РАДАХ ВОЛИНСЬКОЇ ТА РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТЕЙ

3.1. Нормативно-правова основа функціонування районних рад

В процесі проведення реформи децентралізації в Україні для чиновників та експертів, які відповідали за цей напрям значним викликом став етап формування субрегіонального рівня в областях. Проблема полягала в створенні районів у яких будуть збалансовані та розподілені механізми для реалізації інтересів органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади.

Після реформи децентралізації 2020 року на базовому рівні було зосереджено більшість повноважень із забезпечення надання адміністративних послуг. На цьому рівні не формуються територіальні органи виконавчої влади. На думку експертів та чиновників для цього не було ні інституційної спроможності, ні потреби. Хоча підрозділи Центральних органів виконавчої влади можуть бути створенні, якщо вони обслуговують безпосередньо громадян. До таких служб відносяться поліція, служба з надзвичайних ситуацій, служба соціального захисту.

На субрегіональному та регіональному рівні здійснюється розвиток та концентрація ресурсів для подолання диспропорцій в розвитку області. Основним завданням виконавчої влади на цих рівнях є специфічні та складні завдання, які не можуть бути вирішені на базовому рівні. Субрегіональний рівень представлений новими районами, які повинні розвантажити апарат ОДА/ОВА, по принципу того як громади розвантажили райони, перебравши на себе їхні повноваження у частині здійснення комплексної діяльності. Передача районам повноважень вимагає наявності центрів нових районів, які мають бути містами із значною кількістю жителів, де концентруватиметься кадровий та акумулюватиметься фінансовий ресурси.

Відповідно до Бюджетного⁶³ та Податкового⁶⁴ кодексів за районними бюджетами, бюджетами міст обласного значення та об'єднаними територіальними громадами передбачено закріплення частки податку доходів фізичних осіб (ПДФО), яку під час фіскальної реформи 2014 року було визначено, виходячи із загального обсягу делегованих повноважень. Після формування окремих територіальних громад, усі суб'єкти отримали однакові повноваження та механізми джерел доходу. Відповідно до змін в Бюджетний кодекс, районні доходи будуть акумулюватися із наступних джерел: податок на прибуток комунальних підприємств, плата за ліцензії, що видаються РДА/РВА, орендна плата за комунальну власність, плата за розміщення тимчасово вільних коштів, частина чистого прибутку комунальних закладів. Натомість після змін нові райони втратили надходження із наступних джерел: податок на доходи фізичних осіб (60%), рентну плату за ліс (37%), рентну плату за нафту і газ (2%), орендну плату за водні об'єкти, які перебувають у користування РДА/РВА (100%), плату за адміністративні послуги (100%), адміністративні штрафи та штрафні санкції (100%). Через причини перерозподілу фінансових надходжень до районних рад та рад ОТГ, функціонування перших викликає розуміння про не потрібність районних представництв через втрату фінансового контролю. Єдиним варіантом залишається ймовірна потреба створення та застосування міжбюджетних трансфертів між громадами в разі потреби.

Окрім нових податкових надходжень, згідно Постанови Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 р. № 695 «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки»⁶⁵, територіальні громади отримали доступ до потужних державних інвестиційних ресурсів – державного фонду регіонального розвитку, субвенцій на соціально-економічний розвиток

---

⁶³ Бюджетний кодекс України. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>

⁶⁴ Податковий кодекс України. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

⁶⁵ Постанова Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 р. № 695 «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки». Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text>

територій, розбудову інфраструктури територіальних громад тощо, що вимагало від посадових осіб органів місцевого самоврядування нових навичок, знань та кардинально вищої кваліфікації у сфері довгострокового планування та проектування регіонального та місцевого розвитку.

Незважаючи на втрату адміністративних та бюджетних повноважень, у районних рад залишився контрольний-наглядний механізм за діяльністю керівників органів виконавчої влади. Так через норму статті 118 Конституції України⁶⁶, яка визначає можливість обласної чи районної ради висловити недовіру голові відповідної місцевої державної адміністрації, на підставі чого Президент України приймає рішення і дає обґрунтовану відповідь. Якщо Президент України через ряд причин не зацікавлений у зміні голови місцевої адміністрації, то згідно зазначеної статті якщо за недовіру проголосували дві третини депутатів, від загального складу, то президент приймає рішення про відставку.

Змогу висловлення недовіри голові РДА/РВА продубльовано у статті 72 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні»⁶⁷, яка визначає загальні положення делегування повноважень головам РДА/РВА та здійснення контролю за їх діяльністю із сторони районних рад. Такий метод здійснення тиску на останнього можливістю висловленням недовіри. може бути використаний місцевими групами впливу для послаблення механізму контролю за їхньою діяльністю.

Отже, формування адміністративно-територіального устрою є необхідною умовою створення ефективної публічної влади, яка має відповідати завданням, що покладаються на органи місцевого самоврядування та територіальні органи виконавчої влади. Проте варто зазначити, що на даний момент, в умовах реформи децентралізації, відбувається зміна та переосмислення ролі держави та її функцій,

---

⁶⁶ Конституція України. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

⁶⁷ Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні». Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>

як органу управління на місцях. Наявні контури модернізації системи управління призвели до значної втрати повноважень із сторони районних рад, які були наявні до 2020 року. На даний момент в нормативно-правові площині наявна колізія щодо існування районних рад. Також дана проблема щодо унормування існування та діяльності рад є контраверсійною серед експертів із децентралізації. А її вирішення не отримало кінцевого варіанту з боку державних чиновників чи пропозицій, які є для них прийнятними із сторони активістів громадського сектору.

3.2. Результати виборів до районних рад

На місцевих виборах 2020 року громадяни обрали депутатів оновлених районів. Значними змінами до процесу виборів представників став той факт, що жителі міст отримали право брати участь у виборах до районних рад, чого не було на попередніх місцевих виборах. Згідно із цим депутати почали представляти більшу кількість громад та кількість виборців.

У Волинській та Рівненській областях після нового АТУ у 2020 році, залишилося по чотири райони замість шістнадцяти, що існували до того. Незважаючи на те, що районні ради втратили змогу впливати на розвиток району, проте вибори до них відбулися через причину невнесення змін у Конституцію України та інші нормативно-правові акти, які регламентують систему виборів та механізм представництва. Тому до восьми районних представництв було обрано триста п'ятдесят два депутати. До рад Волинської області партіями було висунуто одну тисячу шістдесят чотири претенденти, до Рівненських – одну тисячу чотириста сімнадцять. При однаковій кількості депутатських мандатів у ради Рівненської області претендувало на триста п'ятдесят три кандидати більше. Варто зазначити, що згідно Виборчого кодексу України кандидати мали право балотуватися у два різні представництва. Наприклад одна особа могла балотуватися одночасно до обласної та районної ради. У таблиці № 3.2.1. зазначена кількість кандидатів у районні ради.

Таблиця 3.2.1.

Представництво (районні ради)	Кількість наявних мандатів	Загальна кількість партій, які брали участь	Загальна кількість партій, які пройшли у представництво	Загальна кількість кандидатів, які брали участь	Кількість претендентів на один мандат
Волинська область					
Володимир-Волинська	42	6	6	238	5,6
Камінь - Каширська	38	8	8	271	7,1
Ковельська	42	6	6	240	5,7
Луцька	54	7	7	315	5,8
Рівненська область					
Вараська	38	9	7	285	7,5
Дубенська	42	9	8	322	7,6
Рівненська	54	10	8	473	8,7
Сарненська	42	10	8	337	8

Джерело: дані обраховані самостійно

Партійна приналежність під час проведення виборів до районних рад Волинської та Рівненської областей продемонструвала перевагу безпартійних кандидатів над членами партії у виборчих списках. Варто зазначити, що у представництва Волинської області відсоток членів партії є вищим, ніж у ради Рівненської області. Даний факт є очікуваним так як у випадку із обласними радами, у Волинській обласній раді показник партійного членства переважав над Рівненською. Можливість для кандидатів балотуватися у дві ради одночасно і вплинула на показник партійності чи безпартійності кандидатів у районах. У таблиці № 3.2.2. представлено відсотковий розподіл між членами партіями та безпартійними представниками у виборчих списках районних рад.

Таблиця 3.2.2.

Представництво (районні ради)	Кількість кандидатів у депутати	Члени партії	Відсоток від загалу	Безпартійні	Відсоток від загалу
Волинська область					
Володимир- Волинська	238	89	37	149	63
Камінь -Каширська	271	67	25	204	75
Ковельська	240	89	37	151	63
Луцька	315	116	37	199	63
Разом	1 064	361	34	703	66
Рівненська область					
Вараська	285	62	22	223	88
Дубенська	322	70	22	252	88
Рівненська	473	101	21	372	89
Сарненська	337	86	26	251	84
Разом	1 417	319	23	1 098	77

Джерело: дані обраховані самостійно

Варто зазначити, що райони в яких проводились вибори мають ряд спільних та відмінних аспектів. Першим значним фактором є наявна диспропорція останніх на предмет кількості виборців. З восьми районів в цьому контексті виділяється Рівненський, в якому зосереджено більша кількість виборців (55,15% від загалу), ніж в трьох інших районах Рівненської області. Такий стан речей може вказувати на факт політичного впливу під час розробки концепції районів, котрі за задумом мали отримати приблизно однакові критерії в територіальному та людському капіталі. Дане явище відсутнє у Луцькому районі (44,24% від загалу), який теж сформований навколо обласного центру, проте три інші райони Волинської області переважають у людському капіталі.

Кількість виборців, які взяли участь у голосуванні в Рівненському районі склала 52,16% від загальної кількості у Рівненській області. Натомість у Луцькому районі проголосувало 41,38% від усіх хто взяв участь у виборах на території Волинської області. Із спільного у всіх районів проявляється відсоток недійсних бюлетенів, який становить від 8 до 9, проте простежується факт того, що кількість недійсних бюлетенів не залежить від кількості осіб, які взяли участь у виборах. У таблиці № 3.2.3. зазначено загальну кількість виборців.

Таблиця 3.2.3.

Представництво (районні ради)	Загальна кількість виборців	Кількість виборців, які взяли участь у виборах	Відсоток від загалу	Кількість бюлетенів визнаних недійсними	Відсоток недійсних
Волинська область					
Володимир - Волинська	128 430	55 096	42,90	4 647	8,5
Камінь -Каширська	96 967	44 260	45,64	3 783	8,5
Ковельська	205 153	87 105	42,50	7 749	8,9
Луцька	341 665	131 650	38,53	10 599	8,1
Разом	772 215	318 111	41,19	26 778	8,4
Рівненська область					
Вараська	99 366	39 905	40,16	3 434	8,6
Дубенська	133 767	57 172	42,74	4 705	8,2
Рівненська	474 734	174 207	36,70	15 848	9,1
Сарненська	152 998	62 729	41	5 942	9,5
Разом	860 865	334 013	38,80	29 929	9

Джерело: дані обраховані самостійно

Використавши отримані дані в округах в яких проходили вибори до районних рад Волинської (див. Додаток А) та Рівненської областей (див. Додаток Б) встановлено, що із п'ятнадцяти партій, які брали участь у виборах, тільки вісім змогли отримати перше або друге місце у виборчих округах. Найбільшу кількість перших місць (23 із 41 можливого) отримали представники партії «За майбутнє». Наступною партією була «Європейська Солідарність» (11 із 41). Загалом дві перші партії отримали перемогу у 34 із 41 округу. Інші чотири партії разом перемогли на 7 округах. Президентська партія «Слуга народу» отримала найбільшу кількість других місць (16 із 41), що є значним показником. У таблиці № 3.2.4. представлені результати отриманих місць у виборчих округах.

Таблиця 3.2.4.

№	Партія	Місце у Виборчих Округах Волинської області		Місце у Виборчих Округах Рівненської області		Загалом у двох областях	
		Перше	Друге	Перше	Друге	Перше	Друге
1	«За майбутнє»	20	2	3	4	23	6
2	«Європейська Солідарність»	0	5	11	1	11	6
3	«Слуга народу»	1	7	2	9	3	16
4	«Батьківщина»	1	4	1	3	2	7
5	«Сила і Честь»	0	1	1	1	1	2
6	«Пропозиція»	0	0	1	1	1	1
7	«Свобода»	0	2	0	0	0	2
8	Аграрна партія України	0	1	0	0	0	1

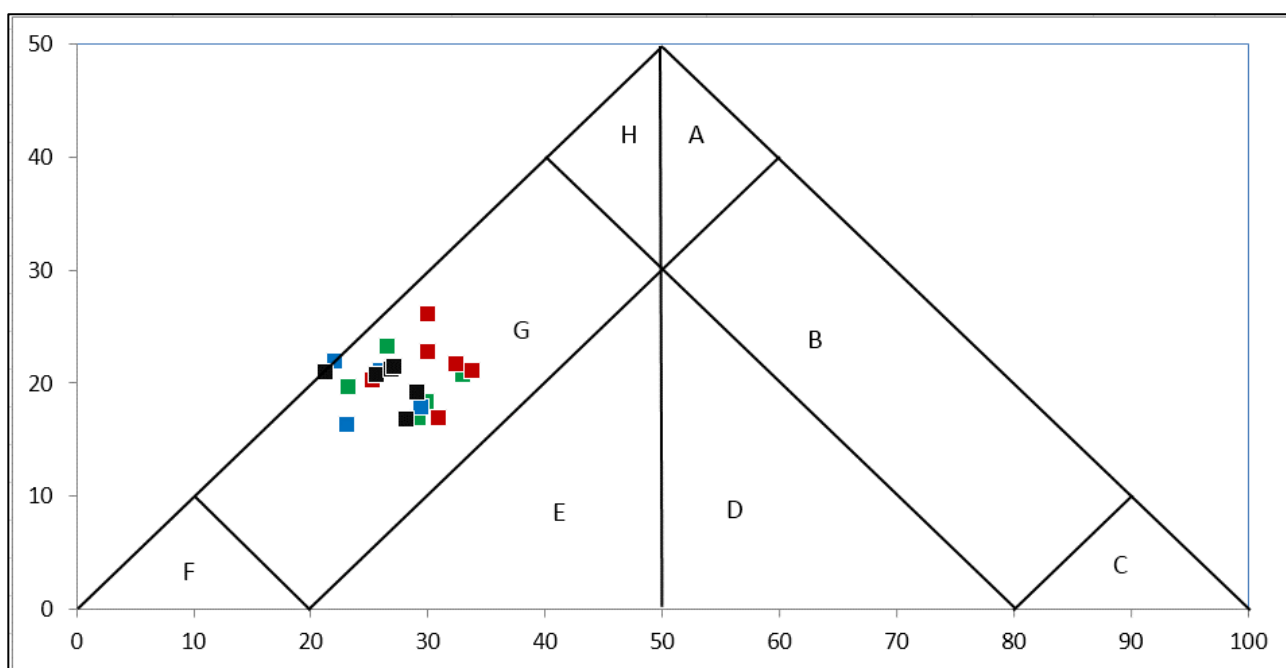
Джерело: дані обраховані самостійно

Отже, найбільшу підтримку у виборчих округах мали парламентські партії та депутатські групи, які сумарно отримали перемогу у 39 із 41 із можливих. Натомість непарламентські отримали 2 перших місця, що є не значним у порівнянні. Друге місце парламентські партії сумарно отримали в 35 округах із 41. Натомість непарламентські партії отримали лише 6 із 41 округів. Варто зазначити, що такі показники вказують на те, що виборці віддавали перевагу представникам, які балотувалися від парламентських партій. Даний факт може

пояснюватися звичкою голосувати не за представників партії на місцях чи їх програму, а за особу, яка є лицем та лідером партії загалом.

Використавши графічну модель Трикутника Нагаями отримано дані, що партійна конкуренція присутня у всіх двадцяти двох виборчих округах районних рад Волинської області. На графіку 3.1. зазначено партійну конкуренцію між партіями. округи Володимир-Волинської ради позначено зеленим кольором; синім – Камінь-Каширської; червоним – Ковельської; чорним – Луцької.

Графік 3.1.

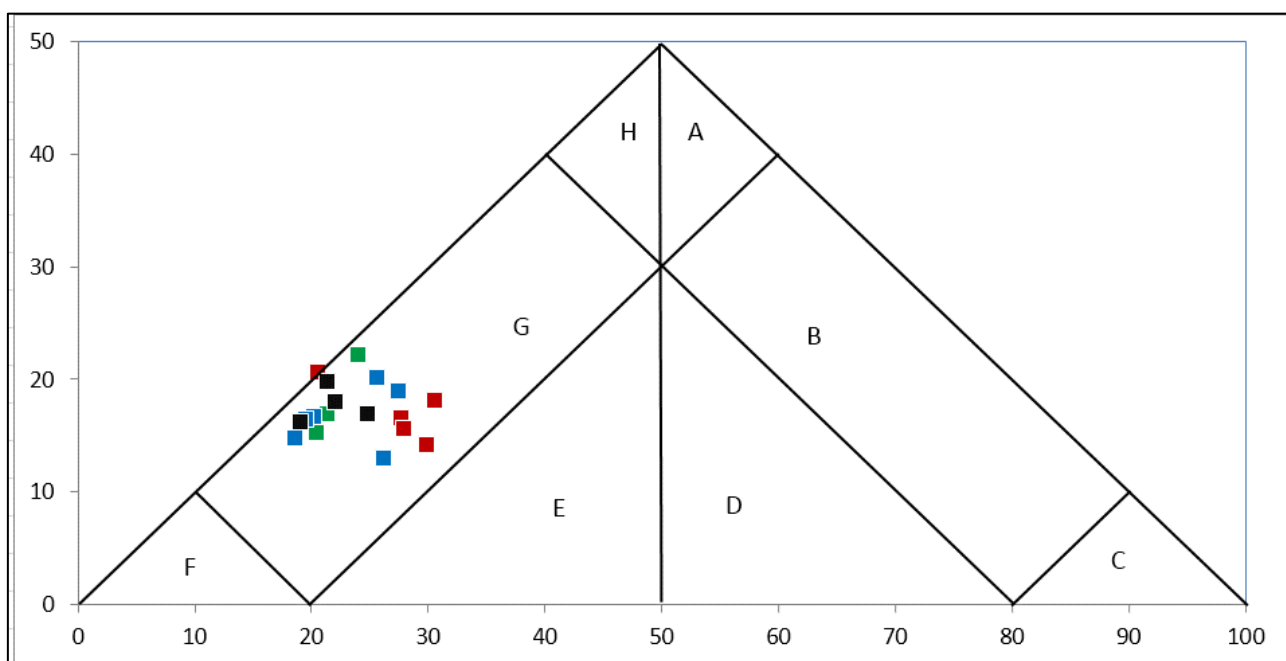
Графік демонструє конкурентоспроможність партій під час виборів. Загалом виділяється два Округи, один у Камінь-Каширській, інший у Луцькій, де перша та друга партії отримали практично однакову кількість голосів. Простежується факт, що найбільшу сумарну кількість голосів виборців перша та друга партії отримали у виборчих Округах до Ковельської районної ради. Найнижчу підтримку отримали партії у одному із Округів Камінь-Каширської районної ради.

В двадцяти одному із двадцяти двох виборчих Округів, дві перші партії сумарно отримали більше 42% голосів виборців. У одному – до 41,9%. Це вказує на наявність у Волинській області партійної системи середніх партій за класифікацією

Пітера Масра, де дві перші партії отримують 42 і більше відсотки голосів, а малі партії – 58 %.

У районних радах Рівненської області так само як і у Волинських, наявна партійна конкуренція на усіх дев'ятнадцяти виборчих округах. На графіку 3.2. зазначено партійну конкуренцію між партіями. округи Вараської ради позначено зеленим кольором; червоним – Дубенської; синім – Рівненської; чорним – Сарненської.

Графік 3.2.

Графік демонструє конкурентоспроможність партій під час виборів. Загалом виділяється один округ у Дубенській раді, в якому перша та друга партії отримали практично однакову кількість голосів. Простежується факт, що найбільшу сумарну кількість голосів виборців перша та друга партії отримали у виборчому окрузі до Вараської ради. Найнижчу підтримку отримали партії у одному із округів Рівненської ради.

У радах Рівненської області як і у радах Волинської переважає система малих партій. Лише у семи із дев'ятнадцяти виборчих округів, дві перші партії сумарно отримали більше 42% голосів виборців. У одному – до 35%, що вказує на систему

малих партій. Інші одинадцять виборчих округів відносяться до гібридної системи за класифікацією Пітера Маєра.

Кількісні показники районних представництв загалом мають спільні показники. Так індекс ефективної кількості партій за трьома різними формулами дає визначення від трьох до семи партій, які практично відображають фактичну кількість фракцій у радах. Індекс фракціоналізації дає показник, який вказує на наявність у всіх восьми радах високої поляризації (більше 0,800). Індекс бімодальності показує, що у шести із восьми рад наявна третя партія із значної електоральною базою. Винятком стали Луцька та Рівненська районні ради, де третя партія має більший розрив із другою. Індекс диспропорції Галахера вказує на низький рівень дисбалансу у всіх восьми радах (показник менше 7). Відносно попереднього показника варто зазначити, що усі представництва є пропорційними в контексті кількості голосів виборців та кількості мандатів. У таблиці № 3.2.5. наведено кількісні показники районних рад.

Таблиця 3.2.5.

Представництво (районні ради)	Індекс ефективної кількості партій			Індекс фракціоналізації Рея	Індекс бімодальності Кокса у радах загалом	Індекс диспропор- ції Галахера	Індекс пропорційності і Макі-Роуза
	за формулою Лааксо і Таагепери	за формулою Моллінера	за формулою Данлеві і Бусека				
Волинська область							
Володимир- Волинська	5,359	4,096	4,460	0,813	0,995	2,289	96,556
Камінь -Каширська	6,345	5,070	5,276	0,842	0,978	3,484	93,782
Ковельська	5,176	3,928	4,314	0,806	0,915	2,474	96,447
Луцька	5,984	4,434	4,866	0,832	0,821	1,308	98,001
Рівненська область							
Вараська	7,412	6,363	6,295	0,865	0,903	5,466	90,220
Дубенська	6,618	4,346	5,138	0,848	0,836	2,944	94,389
Рівненська	7,639	5,517	5,981	0,869	0,645	4,753	91,875
Сарненська	7,380	6,490	6,374	0,864	0,943	2,758	95,007

Джерело: дані обраховані самостійно

Партії, які подолали прохідний бар'єр та представлені фракціями у досліджуваних районних радах, окрім Володимир-Волинської в якій показник членів партії та безпартійних представників співвідноситься практично порівно, мають однакові показники у питанні наповненні фракцій. В таблиці № 3.2.6. відображено розподіл депутатів за принципом партійної приналежності.

Таблиця 3.2.6.

Представництво (районні ради)	Кількість наявних мандатів	Члени партії	Відсоток від загалу	Безпартійні	Відсоток від загалу
Волинська область					
Володимир- Волинська	42	20	48	22	52
Камінь -Каширська	38	10	26	28	74
Ковельська	42	18	43	24	57
Луцька	54	21	39	33	61
Рівненська область					
Вараська	38	9	24	29	76
Дубенська	42	15	36	27	64
Рівненська	54	21	39	33	61
Сарненська	42	14	33	28	67

Джерело: дані обраховані самостійно

Проаналізувавши механізм потрапляння у досліджуванні районні ради представників партій вдалося визначити, що більша частина із них як і у обласні ради, потрапила через Єдиний багатомандатний виборчий округ. Варто зазначити, що у всіх восьми партіях кількість представників, які отримали 25% підтримки від виборців є низькою. Це може вказувати на той факт, що громадяни або не знають достатньо про кандидата, або недовіряють йому. Натомість депутати, які отримали низький рівень підтримки можуть бути не зацікавленими у виконанні власних обіцянок, так як не відчують відповідальності перед виборцем. У таблиці 3.2.7. зазначені варіанти отримання депутатський мандатів у радах.

Таблиця 3.2..

Представництво (обласна рада)	Кількість мандатів	По територіально виборчому округу	Відсоток від загалу	По єдиному багатомандатному виборчому округу			Відсоток від загалу
				Перше прохідне місце	Квота 25%		
					Отримали	Не отримали	
Волинська область							
Володимир- Волинська	42	12	29	3	5	22	71
Камінь -Каширська	38	14	37	8	1	15	63
Ковельська	42	36	86	6	0	0	14
Луцька	54	20	37	5	6	23	63
Рівненська область							
Вараська	38	16	42	7	2	13	58
Дубенська	42	13	31	7	3	19	69
Рівненська	54	19	35	5	1	29	65
Сарненська	42	18	43	8	0	16	57

Джерело: дані обраховані самостійно

Отримані дані щодо підтримки партій із сторони виборців та рад у які їх представники балотувалися (див. Додаток В), вказують на наступні результати:

1) Тільки чотири партії («Батьківщина», «За майбутнє», «Європейська Солідарність» та «Слуга народу») із п'ятнадцяти, які брали участь у виборах до рад, змогли пройти до всіх восьми досліджуваних представництв. Ці партії є парламентськими та мають у ньому фракції або депутатські групи. В межах областей зазначені партії мали різну кореляцію між нижнім та верхнім показником підтримки. Так у представництвах Волинської області чотири партії мають різницю у 5% між показниками у радах. Натомість у представництвах Рівненської області ці показники мають вищий показник, який коливається від 6 до 16%, що вказує на наявну неоднорідність вподобань виборців у районах вищезазначеної області;

2) Значну підтримку у виборах до рад двох областей, отримали непарламентські партії – «Свобода» та «Сила і Честь». Показник дисбалансу дублює висновки попереднього підпункту. Так у радах Волинської області показник між собою коливається від 4 до 6%, а у Рівненській – від 1 до 9%;

3) Представники партій Радикальна партія Олега Ляшка та «Пропозиція» обмежили свою діяльність тільки радами Рівненської області. Так особи, які вирішили балотуватися від Радикальної партії Олега Ляшка пройшли у всі чотири ради. Натомість до представництв Волинської області від цієї політсили бажаючих балотуватися не було. Варто зазначити, що на попередніх місцевих виборах 2015 року на території Волинської області дана партія зайняла загалом третє місце по підтримці, поступившись тільки представникам Блоку Петра Порошенка (БПП) та «УКРОП». Тобто можна стверджувати, що цей бренд у розумінні місцевих кандидатів не мав потенціалу у межах Волинської області, що кардинально відрізняється від ситуації у Рівненській. Представники «Пропозиції» балотувалися у чотири районні ради Рівненської області, однак потрапили лише до двох із них. Причину по якій дана політсила не була представлена у Волинській області слід розглядати через призму того під які потреба вона була створена. Неформально партія отримала назву «партія мерів»,

а її формування відбулося на базі осіб, які входили в орбіту міських голів обласних центрів та великих міст. Частина кінцевих бенефіціарів⁶⁸ на період місцевих виборів перебували в напружених відносинах із Офісом Президента. На території Волинської області більшість кандидатів на посаду міських голів чотирьох найбільших міст, а саме Луцька, Ковеля, Нововолинська та Володимир-Волинського⁶⁹ входили у групи «Приват» та «Континіум». По факту не було потреби входу іншої підгрупи «Приват» на територію Волинської області, так як їхні позиції були доволі стійкі;

4) На території Волинської та Рівненської областей під брендом Аграрної партії України балотувалися представники що найменше трьох різних місцевих груп впливу, які діяли розрізнено та залучали його під конкретну раду, куди планували потрапити. На це вказує факт цілеспрямовано балотування у конкретні ради по областях. Так на території Волинської області наявні дві групи, які ішли під вказаним брендом: перша балотувалася у ради Камінь-Каширського та Ковельського районів, друга, яка контролює господарську діяльність в напрямі від Боратинської ОТГ до Горохівської МТГ – у раду Луцького району. Натомість у раду Володимир-Волинського району, на території якого наявні такі великі аграрні компанії як «П'ятидні» та «Західний Буг» представники даної сили не балотувалися зовсім. Третя група знаходилася на території Рівненської області та ставила за мету пройти до Рівненської районної ради, проте не пододала прохідний бар'єр. У три інші районні представництва Рівненської області кандидати не балотувалися;

5) Представники від Української Народної Партії балотувалися у ради Камінь-Каширського та Вараського районів, які територіально граничать між собою, що вказує на факт наявності високого міжобласного контакту щодо здійснення економічної та політичної діяльності представників місцевих груп. Проте представникам даної політсили не вдалося потрапити у Вараську районну раду;

---

⁶⁸ База даних політиків та партій «Політ Хаб». Режим доступу: <https://www.chesno.org/party/2054/>

⁶⁹ Станом на 2025 рік місто в рамках процесу деколонізації перейменовано у «Володимир».

б) Представники п'яти із п'ятнадцяти партій цілеспрямовано балотувалися лише у одну із восьми рад. Чотири із них («Голос», «Опозиційна платформа – За життя», «Народний Рух України», «Партія розвитку громад») у ради Рівненської області та одна («Свідомі») до ради Волинської області. Даний факт вказує на наявність у таких партій спонсора, який має зацікавлення у даному районі, проте через ряд причин він не хоче або не може делегувати своїх представників через більш підтримуванні або більш ресурсні партії. Тому часто для формування власної фракції у потрібній раді, такі спонсори створюють власні місцеві проекти, або за фінансову винагороду та обіцянку співфінансування місцевого осередку отримують дозвіл використовувати вже наявні національні бренди. Також інколи використовують бренди потенціал яких повністю вичерпаний для подальшого використання на виборах, а даний факт дозволяє партійним бенефіціарам покрити фінансові втрати від створення таких партій. У таблиці № 3.2.8. представлено результати виборів партій до районних рад Волинської та Рівненської областей.

Таблиця 3.2.8.

Назва партії	Балотування у ради			Відсоток підтримки (Волинська область)			Відсоток підтримки (Рівненська область)		
	Пройшли	Не пройшли	Не балотувалися	Верхня межа	Нижня межа	Різниця	Верхня межа	Нижня межа	Різниця
Батьківщина	8	-	-	18,14	12,37	5,77	17,74	10,67	7,07
За майбутнє	8	-	-	28,97	23,76	5,21	26,68	10,32	16,36
Європейська Солідарність	8	-	-	17,74	12,68	5,06	27,32	12,77	14,55
Слуга народу	8	-	-	19,81	14,57	5,24	18,62	12,37	6,25
Свобода	7	1	-	12,08	5,64	6,44	8,02	6,12	1,90
Сила і Честь	6	-	2	10,04	5,57	4,47	17,19	8,13	9,06
Радикальна партія Олега Ляшка	4	-	4	Показники відсутні			8,46	7,09	1,37
Аграрна партія України	3	1	4	8,95	6,80	2,15	Показники відсутні		
Пропозиція	2	2	4	Показники відсутні			9,21	9,16	0,05
Українська Народна Партія	1	1	6	8,32			Показники відсутні		
Голос	1	-	7	Показники відсутні			6,58		
Свідомі	1	-	7	9,21			Показники відсутні		
Опозиційна платформа – За життя	1	-	7	Показники відсутні			5,12		
Народний Рух України	-	1	7	Показники відсутні			Показники відсутні		
Партія розвитку громад	-	1	7	Показники відсутні			Показники відсутні		

Джерело: дані обраховані самостійно

3.3. Взаємодія фракцій у радах

Період, який пройшов з часу місцевих виборів продемонстрував, що районним радам в новій моделі врядування досить важко знайти своє місце у системі організації публічної влади на територіальному рівні. Незважаючи на відсутність реального впливу представники районних рад продовжили знайому із попередніх виборів організацію у представництвах. Так у всіх восьми районних радах були організовані постійні комісії, які дають змогу визначити приблизну конфігурацію на місцях. Наявні коаліції у районних радах Волинської області представлені в таблиці № 3.3.1.

Таблиця 3.3.1.

Представництво	Кількість партій загалом	Кількість коаліційних партій	Назва партій, які входять в коаліцію	Загальна кількість мандатів коаліційних партій	Відсоток від загальної кількості депутатів
Володимир-Волинська	6	3	За майбутнє, Батьківщина, Сила і Честь	23	55
Камінь-Каширська	8	3	ЄС, Батьківщина, За майбутнє	20	53
Ковельська	6	3	За майбутнє, ЄС, Батьківщина	25	60
Луцька	7	3	За майбутнє, Батьківщина, Свобода	27	50

Джерело: дані обраховані самостійно

Дані вказують на те, що у всіх восьми радах коаліції були сформовані навколо парламентських партій «Батьківщина» та «Європейська Солідарність», а також депутатської групи «За майбутнє». Тільки у Володимир-Волинській та Луцькій радах третьою партією стала непарламентська. Варто зазначити, що коаліція Луцької ради відтворює конфігурацію, яка сформувалася у Волинській обласній раді. Це пояснюється тим, що ймовірний неформальний контроль за представництвом як Волинської обласної так і Луцької районної, здійснює депутат Верховної Ради України – Вячеслав Рубльов, який по факту представляє фракцію «Слуга народу», проте входить в близьке оточення іншого народного депутата Ігоря Палиці. Останній у Верховній Раді України представляє депутатську групу «За майбутнє». Варто зазначити, що можливий неформальний контроль можуть здійснювати інші депутати, що входять в групу «Приват». Так на Камінь-Каширську раду може впливати Ірина Констанкевич, на Володимир-

Волинську – Ігор Гузь, на Ковельську – Степан Івахів, або їхні можливі представники в області.

З чотирьох рад Волинської області кадрові зміни в керівництві або конфліктні ситуації спостерігалися лише у Луцькій районній раді. Так з грудня 2020 по травень 2023 року, головою Луцької районної ради був Олександр Омельчук, який дев'ятого травня 2023 року виїхав за кордон до Республіки Словаччина, як волонтер від фонду «Help Ukraine»⁷⁰. Дана організація пов'язана із депутатом зазначеного представництва від фракції «Слуга народу» - Юрієм Бондаруком, брат якого – Роман є головою фракції «Слуга народу» у Луцькій міській раді. Брати Юрій і Роман Бондаруки та Олександр Омельчук є близькими до В'ячеслава Рубльова. Останній був обраний до Верховної Ради України від Виборчого Округу №20, більша частина якого розташована у Луцькому районі.

Тринадцятого травня 2023 Олександр Омельчук на особистій сторінці у соціальній мережі «Facebook», опублікував відеоролик, на якому заявив, що складає повноваження голови, аргументувавши це вчиненням тиску через його діяльність. Чотирнадцятого червня 2023 року на дев'ятнадцятій позачерговій сесії Луцької районної ради позбавили Олександра Омельчука депутатського мандату, після чого він втратив право обіймати посаду голови ради. На цьому ж засіданні відбулося протистояння між фракціями «За майбутнє», «Батьківщина», «Свобода», «Слуга народу» та Аграрної партії України з одного боку та представниками фракцій «Європейська Солідарність» та «Свідомі» з іншого⁷¹.

На посаду голови ради претендував Олександр Гурський від фракції «За майбутнє», який був лише одним кандидатом. За нього проголосувало тридцять п'ять депутатів із тридцяти дев'яти зареєстрованих. На даній сесії були присутні голова Луцької районної державної адміністрації – Анатолій Костик, депутат Верховної Ради України дев'ятого скликання – В'ячеслав Рубльов, який приїхав висловити підтримку Олександру Гурському та Юлія Вусенко, яка є

---

⁷⁰ <https://sylappravdy.com/golova-luczkojyi-rajrady-pokynuv-ukrayinu-z-dopomogoyu-fondu-deputata-vid-slugy-narodu-dokumenty/>

⁷¹ <https://sylappravdy.com/kurator-y-i-tushky-yak-obyraly-novogo-golovu-luczkojyi-rajrady/>

представницею партії «Європейська Солідарність» у Волинській області, а також очолює фракцію ЄС у Волинській обласній раді.

Варто зазначити, що за Олександра Гурського не проголосували два депутати від «Свободи», яка займала сторону за його призначення, а також за його призначення проголосували два депутати від партії «Європейська Солідарність». Цей факт вказує на присутність у фракціях депутатів від різних груп впливу, які під час голосування по ключових питаннях не зважають на партійну приналежність та напрям партії по даному питанню, а орієнтуються на неформальні зв'язки між собою та особисті інтереси.

Фактично новим головою представництва було обрано особу з оточення В'ячеслава Рубльова, який втримав контроль над радою, проте процес конфронтації не завершився та перейшов у судову площину. Після зазначеної сесії депутат Луцької райради від «Європейської Солідарності» Віталій Сніжко подав позов до Волинського окружного адміністративного суду. Він вимагав скасувати рішення про обрання Олександра Гурського через порушення регламенту, а у листопаді 2023-го суд цей позов задовольнив. Суддя вказала, що організація сесії була виконана з порушеннями, а саме «Повідомлення про скликання ХІХ позачергової сесії Луцької районної ради, яка відбудеться о 15:30 14.06.2023, було опубліковано о 8:00 того ж дня, тобто менше ніж за 24 години до проведення позачергової сесії». Тринадцятого березня 2024 року, це рішення підтвердив Восьмий апеляційний адміністративний суд. Відтак рішення Луцької районної ради «Про обрання голови районної ради» від 14 червня 2023 року визнали протиправним та скасували⁷².

Дев'ятого травня 2024 року відбулися збори депутатського корпусу на позачергову сесію Луцької районної ради, на яку було винесене питання обрання нового голови даного представництва. Після прийняття порядку денного головуючий на сесії Петро Олешко, який є депутатом від фракції «За майбутнє» запропонував депутатам подавати свої пропозиції. Із сесійної зали надійшла одна

---

⁷² Центр журналістських розслідувань «Сила правди». Режим доступу: <https://sylappravdy.com/sud-pozbavyv-povnovazhen-golovu-luczkoj-i-rajrady-kogo-proponuyut-na-czyu-posadu/>

пропозиція від «Батьківщини», обрати головою їхню депутатку Тетяну Павлову-Багрійчук. У голосуванні взяли участь тридцять вісім зареєстрованих депутатів, з яких тридцять сім проголосували «за» та один «проти». Тобто втретє був збережений контроль над радою із сторони так званої групи «Приват». Поряд із тим варто зазначити, що Тетяна Павлова-Багрійчук знайшла підходи до фракцій, які перебували у конфронтації та змогла забезпечити координацію між ними. Станом на лютий 2025 року відкриті або резонансні конфліктні ситуації пов'язані із нею чи іншими депутатами даного представництва відсутні.

У районних радах Рівненської області коаліційні конфігурації сформовані як і у радах Волинської області, а саме навколо парламентських партій. В таблиці № 3.3.2. представлено наявні коаліції у представництвах.

Таблиця 3.3.2.

Представництво	Кількість партій загалом	Кількість коаліційних партій	Назва партій, які входять в коаліцію	Загальна кількість мандатів	Відсоток від загальної кількості депутатів
Вараська	7	3	Батьківщина, ЄС, Сила і Честь	18	47
Дубенська	8	5	Батьківщина, Слуга народу, За Майбутнє, Сила і Честь, Пропозиція	22	52
Рівненська	8	3	ЄС, Свобода, Батьківщина	25	46
Сарненська	8	5	ЄС, Батьківщина, Радикальна партія Олега Ляшка, Свобода, Опозиційний блок – За життя	20	48

Джерело: дані обраховані самостійно

Варто зазначити, що у Рівненській районній раді місце заступника отримала непарламентська партія, яка делегувала п'ять депутатських мандатів та зайняла сьоме місце, що вказує на залежність фракції «Свободи» від «ЄС».

Найбільш значною в протистоянні за контролем над представництвом під час створення коаліції стала Сарненська районна рада. В ній у грудні 2020 року відбувся поділ фракцій на два табори. Конфлікт виник в процесі вибору голови зазначеного представництва. Фракції «Слуга народу», «За майбутнє» та «Сила і честь» підтримували на посаду голову Сарненської РДА Олександра Кохана від партії «Слуга народу». Натомість фракції «Європейська Солідарність», «Батьківщина», Радикальна партія, «Свобода», Опозиційна платформа – За життя» підтримували

Ярослава Яковчука, від партії «ЄС», який із 2015 по 2019 рік очолював Сарненської районну державну адміністрацію. На першій сесії, що відбулася третього грудня головою був обраний Ярослав Яковчук, якого підтримало п'ять із восьми фракцій. З шести створених постійних комісій, представники коаліції отримали контроль над трьома, ще у двох представлені депутати від коаліції та опозиції та одну контролюють представники опозиції.

В процесі дослідження неформальних коаліцій ключову увагу варто зосередити на показниках Індексу Банцафа, який дає чітке розуміння потенціалу кожної прохідної партії для її входження у коаліцію. Результати районних рад (див. Додаток Г) продемонстрували наступні показники: 1) У районних радах Рівненської області вищий показник загальної кількості критичних випадків фракцій у радах, ніж у Волинській. Це пояснюється більшою кількістю партій у представництвах та меншим діапазоном мандатів у радах між фракціями; 2) У районних радах Волинської області важливість першої партії для коаліції є значно вищою, ніж у Рівненській. Так її кількість критичних випадків від загалу становила від 25 до 32%. Натомість перша партія у представництвах Рівненської області мала показник від 15 до 30% залежно від конкретної ради; 3) Для рад двох областей показник другої партії є приблизно однаковим та не перевищує 19% від загалу.

У таблиці № 3.3.3. зазначено кількість критичних випадків фракцій у районних радах двох областей.

Таблиця 3.3.3.

Представництво	Загальна кількість критичних випадків фракцій у радах	Загальна кількість критичних випадків першої фракції у радах	Відсоток першої партії від загалу	Загальна кількість критичних випадків другої фракції у радах	Відсоток другої партії від загалу
Волинська область					
Володимир-Волинська	60	19	32	9	15
Камінь - Каширська	102	26	25	16	16
Ковельська	120	34	28	22	18
Луцька	123	37	30	23	19
Рівненська область					
Вараська	133	25	19	25	19
Дубенська	264	78	30	36	14
Рівненська	133	20	15	15	11
Сарненська	272	54	20	46	17

Джерело: дані Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України.

У перший місяць функціонування рад відбулося обрання голів, заступників та розподіл постійних комісій, після чого нові представництва в процесі своєї діяльності мали організувати перерозподіл та передачу майна на баланс окремих територіальних громад (ОТГ). Відповідно до документа №1009-IX від 17 листопада 2020 року «Про внесення змін до деяких законів України щодо впорядкування окремих питань організації та діяльності органів місцевого самоврядування і районних державних адміністрацій»⁷³, районні ради не пізніше першого липня 2021 року, зобов'язані передати у комунальну власність територіальних громад усі об'єкти спільної власності територіальних громад району, які знаходяться на території цих територіальних громад, відповідно до розмежування видатків між бюджетами, встановлених Бюджетним кодексом України. Тому в період з листопада 2020 по липень 2021 року дані представництва займалися ліквідацією попередніх районів, які існували до нового територіально-адміністративного поділу та переданням на баланс об'єктів, які знаходилися під контролем районних рад. Міністерство розвитку регіонів, станом на п'яте березня 2021 року подало статистику, що усі вісім рад завершили передачу комунального майна на баланс ОТГ⁷⁴. В областях проглядається значний дисбаланс об'єктів комунальної власності, які перебувають на балансі рад. Кількість об'єктів, які перейшли від районних рад до ОТГ представлені в таблиці № 3.3.4.

Таблиця 3.3.4.

Представництво	Загальна кількість об'єктів, які повинні бути передані у власність територіальних громад	Прийняті рішення районних рад про передачу	Прийняті рішення територіальних громад про взяття на баланс
Волинська область			
Володимир-Волинська	393	393	393
Камінь - Каширська	424	424	424
Ковельська	737	737	737
Луцька	795	795	795
Разом	2349	2349	2349

⁷³ Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо впорядкування окремих питань організації та діяльності органів місцевого самоврядування і районних державних адміністрацій». Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1009-20#Text>

⁷⁴ Портал «Децентралізація». Режим доступу: <https://decentralization.ua/news/13787>

Рівненська область			
Вараська	94	94	94
Дубенська	127	127	127
Рівненська	379	379	379
Сарненська	170	170	170
Разом	788	788	788

Джерело: дані Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України.

Підсумовуючи можна стверджувати, що нові райони ради вклалися в часові рамки, які були визначені Кабінетом Міністрів України та виконали вказівку про передачу об'єктів, втративши при цьому колосальний вплив на процеси контролю за діяльністю закладів, призначення на посади та отримання фінансування об'єктів господарства, які перебували у комунальній власності.

Після втрати повноважень за контролем та розподілом фінансів, значним аспектом у депутатській діяльності представників районних рад, стали реагування на соціальні виклики та ситуації, які в суспільстві набули резонансного характеру як на локальному, так і на загальнодержавному рівнях. Для висловлення власних поглядів та оцінок було використана можливість звернення представництв до органів центральної влади, органів виконавчої влади та інших державних структур. Питання, щодо яких зверталися ради мали широкий спектр та включали в себе політико-державотворчі, фінансово-економічні, соціально-культурні, екологічні питання та виклики сектора національної безпеки.

Під час дослідження цього аспекту діяльності рад виявлено наявна проблема прозорості діяльності рад у висвітленні в засобах масової інформації або на офіційних сторінках цих інституцій. Так на території Волинської області діяльність Камінь-Каширської районної ради на офіційному сайті⁷⁵ висвітлено не повністю. На сайті даного представництва, відсутні результати голосування за 2020 рік, а відомості щодо них розпочинаються 2021 роком. Інші три ради, а саме Володимир-Волинська, Ковельська та Луцька надають відомості повністю

⁷⁵ Офіційний сайт Камінь-Каширської районної ради. Режим доступу: <https://kmk-rayrada.gov.ua/>

відносно своєї діяльності. Натомість у радах Рівненської області відкритими у діяльності є Рівненська та Сарненська районні ради. Дубенська⁷⁶ висвітлює свої діяльність частково, а у Вараської районної ради відсутній офіційний сайт.

Остання є найбільш важкою для дослідження, так як місто Вараш в політичній складові є мало інтегрованим у обласний режим через часткову самодостатність та наявністю критерію міста обласного значення в межах Рівненської області.

Так Володимир-Волинська районна рада під час діяльності зробила ряд офіційних звернень⁷⁷. До політико-державотворчих можна віднести звернення: щодо судового рішення у справі Сергія Стерненка; щодо звільнення політв'язня Олега Приходька, якого з 9 жовтня 2019 року незаконно утримує путінський режим; щодо підтримки Плану перемоги, представленого Президентом України Володимиром Зеленським; щодо встановлення Державної нагороди України - Орден Тараса Шевченка. До фінансово-економічних відносяться звернення: щодо ухвалення законопроектів стосовно малої приватизації; щодо повноважень та фінансових ресурсів районних рад; щодо незадовільного стану фінансування та необхідності ремонту автодоріг на території району; щодо забезпечення гідної заробітної плати педагогічним та науково-педагогічним працівникам, закладів дошкільної освіти. До соціально-культурних відносяться: щодо заборони діяльності Української православної церкви в Україні; щодо недопустимості продовження договору про користування УПЦ МП комплексом Успенського собору XII-XVII. До екологічних відбулося звернення з приводу порушення екологічного законодавства. До сектора національної безпеки відноситься звернення щодо засудження військової агресії з боку Російської Федерації, непоширення панічних настроїв та поведінку цивільного населення в умовах військової загрози.

---

⁷⁶Офіційний сайт Дубенської районної ради. Режим доступу: <https://dubnorada.rv.gov.ua/>

⁷⁷ Офіційний сайт Володимир-Волинської районної ради. Режим доступу: https://volodymyr-rada.gov.ua/docs/?type=0&conv=0&sess=0&number=&from_date=&title=%D0%BF%D1%80%D0%BE+%D0%B7%D0%B2%D0%B5%D1%80%D0%BD%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F&filter=y

Камінь-Каширська рада офіційно зверталася⁷⁸ щодо наступних питань. З політико-державотворчих: щодо розслідування Вагнергейту; щодо звернення до Президента США Джо Байдена, Президента Франції Емманюеля Макрона, Федерального канцлера Німеччини Олафа Шольца про закриття повітряного простору над Україною для ворожих літаків та ракет»; щодо заборони діяльності партій «Опозиційна платформа – За життя» та «Партія Шарія». З фінансово-економічних: щодо скасування деяких обмежень при ввезенні автомобілів в Україну; щодо термінового напрацювання механізму підтримки аграріїв через різке подорожчання природного газу; про виключення державного підприємства «Волиньторф» з переліку об'єктів малої приватизації та передачі його в управління Міністерства енергетики України. До соціально-культурних відносяться звернення щодо заборони діяльності УПЦ (МП) в Україні.

Ковельська районна рада⁷⁹ у своїй діяльності зверталася щодо наступних питань. До політико-державотворчих: щодо законодавства про народовладдя; щодо прийняття законопроекту у другому читанні та в цілому «Про запобігання загрозам національній безпеці, пов'язаним із надмірним впливом осіб, які мають значну економічну або політичну вагу у суспільному житті (олігархів)» № 5599 від 02.06.2021 року; щодо заборони діяльності партії «Опозиційна платформа – За життя» та «Партія Шарія; щодо результатів розслідування Pandora Papers, оприлюдненого Міжнародним консорціумом журналістів-розслідувачів; про введення санкцій щодо народних депутатів України, посадових осіб органів державної влади і місцевого самоврядування та олігархів, які втекли за кордон у період 30 січня – 15 лютого 2022 року; «Про Звернення депутатів Ковельської районної ради до Президента США Джо Байдена, Президента Франції Емманюеля Макрона, Федерального канцлера Німеччини Олафа Шольца про закриття повітряного простору над Україною для ворожих літаків та ракет; щодо

---

⁷⁸ Офіційний сайт Камінь-Каширської районної ради. Режим доступу: https://kmk-rayrada.gov.ua/docs/?type=403&conv=0&sess=0&number=&from_date=&title=%D0%BF%D1%80%D0%BE+%D0%B7%D0%B2%D0%B5%D1%80%D0%BD%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F+&filter=y

⁷⁹ Офіційний сайт Ковельської районної ради. Режим доступу: <https://kovelska-rayrada.gov.ua/>

недопущення переслідування представників засобів масової інформації та журналістів; щодо роботи Головного управління ДПС у Волинській області; «Про звернення депутатів Ковельської районної ради до Кабінету Міністрів України та партнерів в Республіці Польща, щодо врегулювання транспортної ситуації на польсько-українському кордоні»; «Про звернення депутатів Ковельської районної ради Волинської області до Комітету Верховної Ради України з питань правоохоронної діяльності щодо упереджених звинувачень на адресу екстрозвідника СБУ Червінського Романа Григоровича та ексначальника УСБУ в Харківській області Дудіна Романа Володимировича». До фінансово-економічних відносяться звернення: щодо підтримки малого та середнього бізнесу; щодо фінансової підтримки функціонування Старовижівської районної лікарні; щодо системи призначення субсидій; щодо недопущення підвищення тарифів для підприємств, установ, організацій, що здійснюють надання важливих суспільних послуг (заклади освіти, охорони здоров'я та соціального захисту); щодо необхідності підвищення пенсій і виплати додаткової пенсії у 2021 році; щодо недопущення підвищення тарифів для населення; щодо невідкладного прийняття законопроектів, які сприятимуть наповненню місцевих бюджетів; щодо проведення перевірки законності видачі спеціального дозволу на користування надрами з метою видобування пісків Сереховичівського родовища; щодо захисту громадян від енергетичного колапсу; щодо внесення змін до Постанови Кабінету Міністрів України від 27.01.2023 №69 «Про внесення змін до правил перетинання державного кордону громадянами України; щодо закупівлі засобів РЕБ для захисту енергетичних об'єктів; щодо фінансового забезпечення діяльності районних рад; щодо скасування оплати за транспортування природного газу побутовим споживачам; про відміну результатів аукціону з продажу спеціального дозволу на користування надрами з метою видобування піску Старо-Вижівського родовища, що знаходиться на території Ковельського району Волинської області; щодо вдосконалення порядку

сплати податку на доходи фізичних осіб; щодо необхідності визначення пріоритетів бюджетного фінансування спрямованих на забезпечення обороноздатності держави та соціального захисту громадян при розгляді проекту Закону України «Про Державний бюджет України на 2023 р.. До соціально-культурних: щодо заборони діяльності УПЦ (МП) в Україні; щодо вжиття належних заходів боротьби з пандемією COVID – 19 та її наслідками; щодо недопущення зростання ціни на газ та електроенергію; щодо створення реабілітаційних ковідних центрів в Україні; щодо третьої хвилі пандемії та вакцинації.

Луцька районна рада⁸⁰ робила звернення щодо наступних питань. До політико-державотворчих: щодо неприпустимості грубого наступу на фінансову спроможність місцевого самоврядування; щодо підтримки Плану перемоги, представленого Президентом України Володимиром Зеленським. До фінансово-економічних: рішення щодо термінового напрацювання механізму підтримки аграріїв через різке подорожчання природного газу; щодо підтримки законопроекту №5657 «Проект Закону про фортифікацію борошна»; стосовно врегулювання проблемних питань зі сплати за теплову енергію, послуги з постачання теплової енергії та постачання гарячої води неприбутковими організаціями різних форм власності, що надають соціальні та освітні послуги особам з особливими потребами; щодо недопущення енергетичного колапсу. До соціально-культурних: щодо ситуації у державній реабілітаційній установі «Центр комплексної реабілітації для дітей з інвалідністю «Пролісок»; щодо належного фінансового забезпечення сфери охорони здоров'я; щодо належного та своєчасного забезпечення надходження субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 14.02.2017 №88; про заборону Української православної церкви московського

---

⁸⁰ Офіційний сайт Луцької районної ради. Режим доступу: <https://lutska-rayrada.gov.ua/>

патріархату на території України; Про звернення депутатів Луцької районної ради до вірян Української православної церкви московського патріархату; щодо посилення відповідальності за вчинення правопорушень у сфері безпеки дорожнього руху. До сектора національної безпеки: Про звернення депутатів Луцької районної ради до Волинської обласної ради; щодо створення на базі військової частини А7059 Центру підготовки мобілізованих у Волинській області військовослужбовців; щодо посилення публічного висвітлення ситуації навколо полонених та безвісті зниклих захисників Сил безпеки й оборони України та сприяння визволення їх з полону.

Підсумовуючи вище описане варто зазначити, що найбільше звернень між радами Волинської області здійснила Ковельська рада, яка загалом здійснила двадцять сім звернень. Також варто зазначити, що більшість звернень носили загальнодержавний характер, а показник проблематики місцевого значення становив 29-33% від загалу. У таблиці № 3.3.5. зазначено кількість звернень представників рад районних рад Волинської області.

Таблиця 3.3.5.

Представництво	Загальна кількість офіційних звернень	Звернення щодо проблем регіонального значення	Розподіл у відсотках	Звернення щодо проблем загальнонаціонального значення	Розподіл у відсотках
Володимир- Волинська	12	4	33	8	67
Камінь - Каширська	7	2	29	5	71
Ковельська	27	8	30	19	70
Луцька	14	4	29	10	71

Джерело: дані розраховані самостійно

Районні ради Рівненської області мають більш обмежене інформування своєї діяльності, ніж ради Волинської області, тому показники діяльності не має змоги розглянути повністю та провести деталізоване вивчення проблем, які розглядалися депутатами рад як важливі. Відкритими для дослідження

являються Рівненська⁸¹ та Сарненська⁸² районні ради. Також частково інформація наявна із Дубенської районної ради⁸³.

Рівненська районна рада робила звернення наступного плану. До політико-державотворчих відносяться: щодо заборони діяльності Антиукраїнських політичних партій «Опозиційна платформа – За життя» та «Партія Шарія»; щодо звільнення політв'язня Олега Приходька, якого з 09 жовтня 2019 року незаконно утримує злочинний путінський режим; щодо ядерної загрози у зв'язку з обстрілами Запорізької атомної електростанції. До фінансово-економічних можна віднести: щодо необхідності негайного зниження тарифів на споживання та транспортування газу та електроенергії; щодо необхідності прийняття законопроектів про надання громадам права розпоряджатися землею за межами населених пунктів; щодо недопущення підвищення тарифів на житлово-комунальні послуги; щодо відновлення дорожнього покриття автомобільної дороги; щодо неприпустимості набрання чинності проектом закону «Про внесення змін до податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень» (реєстр. № ВР.5600); щодо приєднання комунального підприємства «Міжлікарняна аптека» Рівненської районної ради до комунального підприємства «Рівненський обласний госпіталь ветеранів війни» Рівненської обласної ради. До соціально-культурних відносяться щодо необхідності встановлення пам'ятника засновнику УПА «Поліська Січ», генерал-хорунжому Тарасові Бульбі-Боровцю на бульварі Директорії; щодо зміни статусу меморіального комплексу «Героям Гурбенської битви» та створення на його базі музею Національного значення; щодо захисту інституції сім'ї; щодо негайного виконання рішення Ради національної безпеки і оборони України від 01 грудня 2022 року в частині прийняття Закону про заборону Української православної церкви (московського патріархату). До сектора національної безпеки належать щодо підтримки Проекту Закону №2549

---

⁸¹ Офіційний сайт Рівненської районної ради. Режим доступу: <https://rivnerayrada.rv.ua/>

⁸² Офіційний сайт Сарненської районної ради. Режим доступу: <https://sarnyrada.gov.ua/>

⁸³ Офіційний сайт Дубенської районної ради. Режим доступу: <https://dubnorada.rv.gov.ua/>

від 06.12.2019 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо встановлення кримінальної відповідальності за колабораціонізм)».

Сарненська районна рада зверталася: щодо необхідності скасування рішення про необґрунтоване підвищення тарифів та збільшення видатків на субсидії; щодо негайного скасування нововведень в оформленні та призначенні населенню житлових субсидій; щодо заборони розпродажу земель сільськогосподарського призначення та проведення Всеукраїнського референдуму за народною ініціативою з цього питання; щодо неприпустимості набрання чинності Законом України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень» (реєстр. № ВР 5600). У таблиці № 3.3.6. зазначено кількість звернень представників рад районних рад Рівненської області.

Таблиця 3.3.6.

Представництво	Загальна кількість офіційних звернень	Звернення щодо проблем регіонального значення	Розподіл у відсотках	Звернення щодо проблем загальнонаціонального значення	Розподіл у відсотках
Вараська	Відкриті дані щодо звернень відсутні				
Дубенська	Відкриті дані щодо звернень відсутні				
Рівненська	14	4	29	10	71
Сарненська	3	0	0	3	100

Джерело: дані обраховані самостійно

Також варто зазначити, що окрім офіційних рішень про звернення щодо визначеного питання, у радах будь якого рівня напрацьована технологія реєстрації проекту рішення для здійснення стримувань та противаг фракції у представництві під час діяльності, якщо якась із них перестає виконувати домовленості або можливості впливу на інших політичних акторів із якими відбувається криза у взаєминах чи вже наявне відкрите протистояння.

Для керівників структурних підрозділів різних органів влади, можливість висловлення недовіри чи підняття питання про звільнення із сторони рад, які залишили за собою право контрольно-наглядових функцій за територіальними

органами виконавчої влади, є доволі небажаним так як це може поставити під загрозу всю неформальну вертикаль патронно-клієнтських відносин на місцях.

Іншим показником діяльності представництв являється контрольно-наглядова функція щодо голів місцевих РДА та рад, а також керівників інших органів виконавчої влади. У таблиці № 3.3.7. зазначено кількість заслуговувань голів рад та РДА/РВА.

Таблиця 3.3.7.

Представництво	Кількість заслуговувань голів рад	Кількість заслуговувань голів районних державних/військових адміністрацій
Волинська область		
Володимир-Волинська	2	3
Камінь - Каширська	0	0
Ковельська	2	0
Луцька	2	1
Рівненська область		
Вараська	Відкриті дані щодо заслуговувань відсутні	
Дубенська	1	5
Рівненська	4	0
Сарненська	1	0

Джерело: дані обраховані автором самостійно

Отже, за п'ять років здійснення контрольно-наглядових функцій в районних радах цей напрям роботи був несистематичним та закінчувався переважно звітами голови даної ради. Так із семи представництв, які подавали відкриту інформацію про заслуговування, в шести (окрім Камінь-Каширської) ця процедура відбулася мінімум один раз. Натомість заслуговування голів РДА/РВА, яке регламентується статтею 72 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні»⁸⁴, щодо делегованих йому повноважень, що вказанні у статті 42 зазначеного Закону України, здійснювалося лише у трьох із семи рад, що вказує на факт відсутності змоги або не бажання депутатського корпусу виконувати даний захід. З усіх рад виділяється Дубенська районна рада, яка п'ять разів заслуговувала звіт голови РДА/РВА, що є найбільшим показником із всіх представництв.

⁸⁴ Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні». Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>

Незважаючи на наявність заслуховувань у більшій частині рад звітів голів РДА/РВА, варто зазначити, що вони всі були «взяті до відома» та, що ні одна із районних рад у своїй діяльності не використала можливість тиску на голову РДА/РВА методом висловлення недовіри останньому, як це було у обласних радах двох областей.

ВИСНОВКИ

Дане дослідження проводилося для того щоб отримати відповіді на наступні питання: Які політичні партії висунули кандидатів на місцевих виборах 2020 року у Волинській та Рівненській областях, і як вони розподілили своїх представників між обласними та районними радами?; які основні тенденції в електоральних вподобаннях виборців Волинської та Рівненської областей були зафіксовані на виборах 2020 року, і як вони відрізнялися між округами; які політичні партії подолали виборчий бар'єр та отримали представництво в обласних та районних радах Волинської та Рівненської областей за підсумками виборів 2020 року?; який рівень партійної конкуренції спостерігався у виборчих округах Волинської та Рівненської областей під час місцевих виборів 2020 року, і які фактори впливали на її інтенсивність?; які форми організаційної та неформальної взаємодії спостерігалися між партіями після виборів 2020 року в обласних та районних радах Волинської та Рівненської областей?; які основні питання основні питання та політичні ініціативи були на порядку денному обласних та районних рад Волинської та Рівненської областей після місцевих виборів 2020 року, і як вони корелювалися із партійним складом рад?.

Згідно визначених дослідницьких питань отримано наступні результати:

1. Загальні тенденції електоральної поведінки продемонстрували, що місцеві вибори 2020 року пройшли у аспекті закріплення парламентських партій у Волинській та Рівненській областях. Більшість виборців віддали перевагу політичним партіям, які представлені у Верховній Раді України. Для останніх важливість місцевих виборів полягала у посиленні впливу на області для більш ефективної змоги залучити потенціал «регіонів» для власного посилення на загальнодержавному рівні. Виявлено, що політичні партії, які брали участь у виборах 2020 року в обласні та районні ради Волинської та Рівненської областей, не мали потенціалу перекрити представництва власними партійними членами політ сил, тому від них в більшій мірі балотувалися безпартійні кандидати.

2. Щодо особливостей партійної конкуренції, то ситуація із фрагментацією місцевих рад була високою. Даний факт підтверджується розрахунком Індексу ефективної кількості партій за трьома різними формулами та результатами використаних класифікацій використаних партійних систем. Згідно підходу Джовані Сарторі, який використовує критерії кількості ефективних партій, ідеологічної поляризації, та механізму їх взаємодії, то Волинська та Рівненська обласні ради за типом відносяться до представництв поміркованого плюралізму (3-5 ефективних партій). У них наявна достатня кількість партій, які можуть формувати коаліцію. Поряд із тим в обох радах відсутнє домінування однієї партії. Ідеологічна конкуренція між фракціями слабка, а взаємодія ситуативна. Районні ради за визначенням Сарторі відносяться до фрагментованого багатопартійного плюралізму (6-8 ефективних партій). Їх характеристикою є висока фрагментація та ситуативні коаліції. Також простежується частковий вплив на дані ради із сторони місцевих груп впливу.

Класифікація системи за Пітером Маєром, яка базується на критеріях розміру партій та типу змагальності продемонструвала, що обласні ради за типом є системами середніх партій в якій наявна відкрита конфігурація змагальності. Районні ради натомість були системами малих партій, проте конфігурація взаємодії як і в обласних визначається відкритою змагальністю.

3. Динаміка коаліційних процесів засвідчила, що коаліції формувалися ситуативно, а не на ідеологічній основі. Угоди укладалися для розподілу керівних посад та бюджетних ресурсів. Обласні ради залишилися основними центрами політичного впливу у областях. Останні виступали для місцевих груп впливу як легальний майданчик для розподілу сфер в областях, домовленостей між собою за право контролю над фінансовими надходженнями із бюджету, а також для корпоративного захисту від зовнішнього фактору на спробу зміни конфігурації у сфері впливу на місцях. Під час аналізу діяльності районних рад стало відомо, що після втрати значної частини повноважень у фінансовій складовій, представництва зосередилися на реагуванні щодо суспільно-політичних тем.

Також встановлено, що частина рад посилила контрольню-наглядові функції за органами виконавчої влади та зосередилися на декларативних ініціативах.

4. Вплив децентралізації на партійний ландшафт змінив конфігурацію сил на місцях через причину передачі фінансових ресурсів на місцевий рівень. Дані зміни посилили конкуренцію між партіями, оскільки контроль над залишками бюджетних доходів, які залишилися у підпорядкуванні районних рад став стратегічною метою для місцевих груп впливу.

Щодо визначених у дослідженні гіпотез, можна зробити наступні висновки:

Гіпотеза №1, яка була визначена у дослідженні підтвердилася. Після аналізу приналежності або безпартійності осіб, які отримали мандати встановлено, що більша частина кандидатів на виборах балотувалися від партій, членами якої вони не були. Через наявність у Верховній Раді України фракцій або депутатських груп, місцеві осередки ставали перспективнішими для кандидатів. На прикладі того, що більшість депутатів, які були обрані до досліджуваних представництв від партії «За майбутнє» та «Слуга народу» були безпартійними, хоча зазначені партії отримали значну підтримку від виборців. У декількох радах, у фракції «Європейської Солідарності» також переважали безпартійні. Встановлено, що лише у виборчих списках «Батьківщини» члени даної політсили були представлені в більшості. Отже, визначено, що партії, які мають фракції у парламенті залишаються головними гравцями у місцевих радах Волинської та Рівненської областей, що підтверджує гіпотезу про вплив загальноукраїнських політичних брендів на вибори.

Проаналізувавши наявну партійну ідентифікацію та її вплив на виборчий процес, встановлено, що у радах Волинської області безпартійні кандидати становили 54% списків, у радах Рівненської – 70%, що свідчить про низьку партійну дисципліну та часткову випадковість формування списків. Виборці здебільшого голосували за партії асоційовані з відомими політичними фігурами, що підтверджує гіпотезу №2 про вплив партійних лідерів на виборчі уподобання.

Кількість партій, що пройшли до рад (від 6 до 8 у кожній області), свідчить про високий рівень фрагментації. Останнє ускладнює процес прийняття рішень. Депутати переважно діяли у межах ситуативних коаліцій, що робить ради нестабільними та ускладнює формування довгострокових політичних стратегій. Іншим підтвердженням гіпотези №3 став факт того, що у діяльності обласних та районних рад присутній фактор впливу депутатів інших (більш впливових) представництв. У досліджуваних радах є відсутньою можливість формування коаліції лише із двох партій. Також наявний ряд інших маркерів, які представлені у дослідженні. Проаналізувавши усі аспекти вдалося підтвердити слабкість або небажання фракцій проводити реальну політичну діяльність, а більш вигідно проводити імітацію представницької діяльності.

Гіпотеза №4 отримала підтвердження через зафіксовані випадки співпраці фракцій у період їх спільного фінансового чи кадрового зацікавлення та факти консолідації під час періодів політичних протистоянь із іншими політичними акторами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. «Ану-ка, давайка звідси Погуляйко»: представили нового голову Волинської ОДА. 2020. Youtube. Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=Mg486zurWCo>
2. База даних політиків та партій «Політ Хаб». Режим доступу: <https://www.chesno.org/party/2054/>
3. Балашова О. Модель трикутника Нагаями як інструмент аналізу конкурентної партійної системи України. Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії. 2020. Випуск 28. С. 98–109. Режим доступу: http://fps-visnyk.lnu.lviv.ua/archive/5_2016/18.pdf
4. Виборчий кодекс України. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20#Text>
5. Ворона П. В. Феномен регіональних партій із усеукраїнським статусом на місцевих виборах 2020 року / П. В. Ворона // Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. Серія : Державне управління. - 2021. - № 2. - С. 102-109. - URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnaddy_2021_2_16
6. «Жрать хочите? – «донецькі» у Волинській ОДА з'їхали з катушок», 2020. Youtube. Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=YSyfTkxLPSQ>
7. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні». Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>
8. Закон України «Про статус депутатів місцевих рад». Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93-15#Text>
9. Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо впорядкування окремих питань організації та діяльності органів місцевого самоврядування і районних державних адміністрацій». Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1009-20#Text>
10. Єдиний державний веб-портал відкритих даних. Режим доступу: <https://data.gov.ua/dataset/61049244-63cb-4a9f-9bc8-1f06f5c69d08>

11. Інтернет видання «Форбс Україна». Режим доступу: <https://forbes.ua/profile/stepan-ivakhiv-57>

12. Інтернет сторінка газети «Волинь нова». Режим доступу: <https://web.archive.org/web/20200424104809/https://www.volyn.com.ua/news/138909-proty-iurii-pohuliaka-45-volynskykh-deputativ>

13. Інтернет платформа «Перший канал соціальних новин». Режим доступу: <https://pershyj.com/p-sumni-vi-tilki-mihailivna-posmihayetsya-yak-na-volini-predstavlyali-novogo-golovu-oda-reportazh-40326>

14. Інформаційне агентство Волинські Новини. Режим доступу: <https://www.volynnews.com/news/policy/anu-davay-zvidsy-pohuliayko-iak-volynski-veterany-zustrily-/>

15. Інтернет ресурс газети «Волинь-нова». Режим доступу: <https://web.archive.org/web/20200411150940/https://www.volyn.com.ua/news/150040-rosiiskoi-tut-ne-bulo-chuty-30-rokiv-svoboda-ppvazhaie-shcho-holova-volynskoi-oda-nav-iazuie-chuzhu-movu>

16. Інтернет платформа «Перший канал соціальних новин». Режим доступу: <https://pershyj.com/p-skazhi-meni-z-kim-ti-priishov-abo-pogulyaiko-i-iogolyudi-mi-napisali-portret-volynskoyi-oda-43198>

17. Інформаційне агентство «Конкурент». Режим доступу: <https://konkurent.ua/publication/149792/u-podatkovoi-volini-zminilosy-kerivnitstvo-scho-tam-koitsya-video/>

18. Інтернет видання «БУГ». Режим доступу: <https://bug.org.ua/news/volynski-deputaty-cherez-svavillya-podatkivcziv-zvernutsya-do-kyueva-707636/>

19. Інтернет видання «Рівне Вечірне». Режим доступу: <https://rivnepost.rv.ua/news/tretyak-z-kondrachukom-poletili-u-sanfrantsisko>

20. Клячин А. Поява та електоральне зростання регіональних партій в контексті трансформації українського партійного спектру. Наукові перспективи (Naukovі perspektivi). 2023. № 3(33). URL: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-3\(33\)-72-84](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-3(33)-72-84)

21. Конституція України. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

22. Лебедюк, В. М. (V. Lebediuk) and Гоменюк, А. В. (A. Homeniuk) (2016) Протопартії, квазіпартії чи політичні партії в Україні. Global world : науковий альманах, 2 (II). pp. 134-140. Режим доступу: <https://eprints.oa.edu.ua/id/eprint/6263/1/1.pdf>

23. Лебедюк, В. М. (V. Lebediuk) (2020) Динаміка партійної конкуренції в Україні: порівняльний аналіз результатів виборів на регіональному та національному рівнях. Політичні партії і вибори: українські та світові практики: Збірник статей і тез за результатами четвертої міжнародної наукової конференції кафедри політології (пам'яті Юрія Романовича Шведа) від 9 листопада 2019 року (Вип.4). pp. 57-67. URL: <https://eprints.oa.edu.ua/id/eprint/8609/>

24. Лебедюк В. Ефекти виборчої реформи на місцевих виборах 2020 року в Україні: регіональний контекст. Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії. 2022. № 42, с. 260–267. DOI: <https://doi.org/10.30970/PPS.2022.42.34>

25. Лебедюк, В. М. (V. Lebediuk) (2020) Динаміка партійної конкуренції в Україні: порівняльний аналіз результатів виборів на регіональному та національному рівнях. Політичні партії і вибори: українські та світові практики: Збірник статей і тез за результатами четвертої міжнародної наукової конференції кафедри політології (пам'яті Юрія Романовича Шведа) від 9 листопада 2019 року (Вип.4). с. 57-67. Режим доступу: <https://eprints.oa.edu.ua/id/eprint/8609/>

26. Лебедюк В. Типологія партійних систем: минуле та сьогодення // Політичний менеджмент. 2013. № 59. с. 60-69. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/PoMe_2013_59_8

27. Лебедюк В.М. Регіональні особливості місцевих виборів в Україні 2015 та 2020 рр. Регіональні особливості електоральних практик в Україні у контексті місцевих виборів 2020 року. Політичні партії і вибори: збірник статей і тез за результатами четвертої міжнародної наукової конференції кафедри політології «Політичні партії і вибори: українські та світові практики» (пам'яті Юрія

Романовича Шведи) від 28 листопада 2020 року / за ред. Анатолія Романюка і Віталія Литвина. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2021., с. 68-78. Режим доступу: <https://surl.li/peuvgy>

28. Мацієвський, Юрій (Yuriy Matsiyevsky) (2020) Від партій-субститутів до справжніх партій: чи можливо це в Україні? Політичні партії і вибори: українські та світові практики: зб. ст. і тез за результатами четвертої міжнародної наукової конференції “Політичні партії і вибори: українські та світові практики” (Вип.4). pp. 282-286. Режим доступу: <https://eprints.oa.edu.ua/id/eprint/8388/1/%D0%9C%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%94%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9%20%D0%AE.%D0%92..pdf>

29. Мацієвський Ю. В. У пастці гібридності: зигзаги трансформацій політичного режиму в Україні (1991-2014) : монографія – Чернівці : Книги – XXI, 2016. – 552 с.

30. Мацієвський, Юрій (Yuriy Matsiyevsky) (2020) Від партій-субститутів до справжніх партій: чи можливо це в Україні? Політичні партії і вибори: українські та світові практики: зб. ст. і тез за результатами четвертої міжнародної наукової конференції “Політичні партії і вибори: українські та світові практики” (Вип.4). pp. 282-286. Режим доступу: <https://eprints.oa.edu.ua/id/eprint/8388/>

31. Мацієвський, Юрій (Yuriy Matsiyevsky) and Лебедюк, Віталій (Vitalii Lebediuk) (2015) Як писати наукові роботи з політології? Видавництво Національного університету «Острозька академія. Режим доступу <https://eprints.oa.edu.ua/id/eprint/8540>

32. Осадчук І., Литвин В. Теоретико-методологічні параметри і підходи до типологізації партійних систем та емпірично-порівняльні результати їх верифікації на прикладі України (1990–2016). Політичні партії і вибори: українські та світові практики: збірник статей і тез за результатами наукової конференції «Політичні партії і вибори: українські та світові практики» (пам’яті Юрія Романовича Шведи) від 8 жовтня 2016 року / За заг. редакцією А. Романюка.

Львів: Простір-М, 2017. С. 149–193. Режим доступу: https://filos.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2014/12/Lytvyn-Osadchuk_Parties-conf-1.pdf

33. Остапець Ю., Копинець Ю. Регіональні особливості електорального вибору громадян за результатами місцевих виборів 2020 року в Україні. Політичні перетворення в країнах Центральної та Східної Європи: історико-політичні, етнонаціональні, електоральні та державно-управлінські аспекти. Матеріали наукової конференції, присвяченої 30-річчю від дня утворення кафедри політології і державного управління ДВНЗ «Ужгородський національний університет» / За заг. ред. проф. М. М. Вегеша і Ю. О. Остапця. Ужгород: Видавництво ПП «АУТДОР-ШАРК», 2021. С. 38–56. Режим доступу: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/52015>

34. Остапець Ю., Копинець Ю. Регіональні особливості електоральних практик в Україні у контексті місцевих виборів 2020 року. Політичні партії і вибори: збірник статей і тез за результатами четвертої міжнародної наукової конференції кафедри політології «Політичні партії і вибори: українські та світові практики» (пам'яті Юрія Романовича Шведа) від 28 листопада 2020 року / за ред. Анатолія Романюка і Віталія Литвина. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2021. С. 14–34. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/43738>

35. Офіційний сайт Волинської обласної ради. Режим доступу: <https://new.volynrada.gov.ua/>

36. Офіційний сайт Волинської обласної ради восьмого скликання. «Положення про постійні комісії Волинської обласної ради». Режим доступу https://new.volynrada.gov.ua/wp-content/uploads/2022/02/polozhennya_postijni-komisiyi.doc

37. Офіційний сайт Рівненської обласної ради. Режим доступу: <https://ror.gov.ua/>

38. Офіційний сайт Рівненської обласної ради восьмого скликання. Рішення №7 «Про склад та голів постійних комісій Рівненської обласної ради восьмого скликання» Режим доступу: <https://ror.gov.ua/rishennya-oblasnoyi-radi-8->

sklikannya/7-pro-sklad-ta-goliv-postiinih-komisii-rivnenskoyi-oblasnoyi-1607327467

39. Офіційний сайт Володимир-Волинської районної ради. Режим доступу: <https://volodymyr-rada.gov.ua/>

40. Офіційний сайт Дубенської районної ради. Режим доступу: <https://dubnorada.rv.gov.ua/>

41. Офіційний сайт Камінь-Каширської районної ради. Режим доступу: <https://kmk-rayrada.gov.ua/>

42. Офіційний сайт Ковельської районної ради. Режим доступу: <https://kovelska-rayrada.gov.ua/>

43. Офіційний сайт Луцької районної ради. Режим доступу: <https://lutska-rayrada.gov.ua/>

44. Офіційний сайт Рівненської районної ради. Режим доступу: <https://rivnerayrada.rv.ua/>

45. Офіційний сайт Сарненської районної ради. Режим доступу: <https://sarnyrrada.gov.ua/>

46. Палінчак М. М., Остапець Ю. О., Лешанич М. М. Особливості процесу інституціалізації політичних партій і партійної системи України в умовах демократичного транзиту. Ужгород: Поліграфцентр "Ліра", 2021. 240 с. Режим доступу: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/35910>

47. Податковий кодекс України. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

48. Портал «Децентралізація». Режим доступу: <https://decentralization.ua/news/13787>

49. Постанова Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 р. № 695 «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки». Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text>

50. Суспільно-політичне інформаційне інтернет-видання «Суспільне Мовлення». Режим доступу: <https://suspilne.media/rivne/97724-u-rivnomu-pocavsya-sud-za-pozovom-slugi-narodu-do-novoi-oblradi-so-kazut-storoni/>

51. Суспільно-політичне інформаційне інтернет-видання «Суспільне Мовлення». Режим доступу: <https://suspilne.media/rivne/130440-nedovira-ta-zviltanna-goliv-oda-i-radi-na-rivnensini-storoni-prokomentovali/>

52. Суспільно-політичне інформаційне інтернет-видання «Суспільне Мовлення». Режим доступу: <https://suspilne.media/rivne/135359-rivneoblrada-ne-rozgladati-ne-doviru-ta-zviltanna-goliv-oda-ta-radi/>

53. Сторінка Сергія Кондрачука у соціальній мережі «Facebook». Режим доступу:

https://www.facebook.com/story.php?story_fbid=250045113613587&id=101256371825796&rdid=CDR8mfDRfqEjTdxr#

54. УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ №871/2019 від 02.12.2019. Режим доступу: <https://www.president.gov.ua/documents/8712019-30777>

55. Центр журналістських розслідувань «Сила правди» Режим доступу: <https://sylappravdy.com/skandalna-vijna-perejshla-v-tyhu-fazu-golova-volynskoyi-oda-sudytsya-z-oblradoyu/>

56. Центр журналістських розслідувань «Сила правди». Режим доступу: <https://sylappravdy.com/oblrada-proty-podatkovoyi-chomu-na-volyni-vynyk-konflikt-cherez-vidshkoduvannya-pdv/>

57. Центр журналістських розслідувань «Сила правди». Режим доступу: <https://sylappravdy.com/golova-luczkojy-rajrady-pokynuv-ukrayinu-z-dopomogoyu-fondu-deputata-vid-slugy-narodu-dokumenty/>

58. Центр журналістських розслідувань «Сила правди». Режим доступу: <https://sylappravdy.com/kuratory-i-tushky-yak-obyraly-novogo-golovu-luczkojy-rajrady/>

59. Центр журналістських розслідувань «Сила правди». Режим доступу: <https://sylappravdy.com/sud-pozbavyv-povnovazhen-golovu-luczkojy-rajrady-kogo-proponuyut-na-czyu-posadu/>

60. Шестак Н. Емпіричні методи дослідження політичних партій та партійних систем // Вісник Львівського університету. Філософсько-політологічні

студії. - 2014. - Вип. 5. - С. 144-155. - Режим доступу:
http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlu_fps_2014_5_18

61. Cox, Gary (1997) *Making Votes Count*. New York: Cambridge University Press. Режим доступу: <https://archive.org/details/makingvotescount0000coxg>

62. Dunleavy, Patrick; Boucek Françoise (2003). CONSTRUCTING THE NUMBER OF PARTIES. *PARTY POLITICS VOLUME 9*, No.3 pp. 291–315. Режим доступу: <https://olemiss.edu/courses/pol628/dunleavyboucek03.pdf>

63. Gallagher M. Proportionality, Disproportionality and Electoral Systems // *Electoral Studies*. 1991. № 10. – P. 33–51. Режим доступу: <https://www.almendron.com/tribuna/wp-content/uploads/2017/03/proportionality-disproportionality-and-electoral-systems.pdf>

64. Grofman, B., Chiaramonte, A., D’Alimonte, R., & Feld, S. L. (2004). Comparing and Contrasting the Uses of Two Graphical Tools for Displaying Patterns of Multiparty Competition: Nagayama Diagrams and Simplex Representations. *Party Politics*, 10 (3), 273-299. Режим доступу: <https://surl.li/tjlqcz>

65. Laakso, Markku; Taagepera, Rein (1979). «Effective» Number of Parties. *Comparative Political Studies Volume 12*, Issue 1. Pages: 3 – 27. Режим доступу: <https://escholarship.org/uc/item/703827nv>

66. Mair P. Party Systems and Structures of Competition / Lawrence LeDuc, Richard G. Niemi and Pippa Norris // *Comparing Democracies: Elections and Voting in Global Perspective*. – Thousand Oaks and London: Sage, 1996. – P. 49-82. Режим доступу: <https://academic.oup.com/book/4527/chapter-abstract/146611097?redirectedFrom=fulltext>

67. Molinar J. Counting the Number of Parties: An Alternative Index / Juan Molinar // *American Political Science Review*. – 1991. – Vol. 85. – No. 4. – P. 1383-1391. Режим доступу: <https://www.jstor.org/stable/1963951>

68. Rae D. *The Political Consequences of Electoral Laws*.— New Hawen: Yale UP, 1971,- Ch. 3. Режим доступу: <https://archive.org/details/politicalconsequ0000raed/page/n9/mode/2up>

69. Rose R., Mackie T.M. (1988) Do Parties Persist or Fail? The Big Trade-Off Facing Organizations .When Parties Fail: Emerging Alternative Organizations / Ed. by K. Lawson and P.H. Merkl. Princeton : Princeton University Press. Режим доступа: <https://surl.li/wwdnnw>

71. Sartori G. Parties and Party Systems. A Framework for Analysis. New York: Cambridge University Press. 1976. Vol. I. 370 p. Режим доступа: <https://vdoc.pub/download/parties-and-party-systems-a-framework-for-analysis-667tr14ejr40>

72. Shenoy, Prakash P. (1982). The Banzhaf power index for political games," *Mathematical Social Sciences*, Elsevier, vol. 2(3), pages 299-315. Режим доступа: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/0165489682910848>

ДОДАТКИ

Додаток А

Отримані результати партій у виборчих округах Волинської області

Округ	Загальна сума голосів в окрузі	Перша партія	Друга партія	Відсоток отриманих голосів першої партії в окрузі	Відсоток отриманих голосів другої партії в окрузі	Відсоток двох партій разом
Володимир-Волинська						
1	9 558	За майбутнє	Сила і Честь	23,33	19,56	42,89
2	9 263	За майбутнє	Батьківщина	27,08	21,30	48,38
3	6 430	За майбутнє	Свобода	29,92	18,26	48,18
4	6 267	За майбутнє	ЄС	26,66	23,18	49,84
5	9 057	За майбутнє	Слуга народу	29,29	16,87	46,16
6	8 016	За майбутнє	ЄС	33,08	20,66	53,74
Камінь-Каширська						
1	9 251	За майбутнє	Батьківщина	29,45	17,79	47,24
2	9 912	За майбутнє	Слуга народу	22,10	21,83	43,93
3	10 246	За майбутнє	Слуга народу	23,21	16,19	39,40
4	11 068	Батьківщина	За майбутнє	26,06	21,01	47,07
Ковельська						
1	16 879	Слуга народу	За майбутнє	25,39	20,14	45,53
2	12 358	За майбутнє	Слуга народу	30,99	16,84	47,83
3	13 036	За майбутнє	Слуга народу	33,84	21,02	54,86
4	14 298	За майбутнє	Батьківщина	32,52	21,63	54,15
5	10 011	За майбутнє	Батьківщина	30,10	26,06	56,16
6	12 264	За майбутнє	Свобода	30,06	22,73	52,79
Луцька						
1	23 778	За майбутнє	Слуга народу	29,16	19,06	48,22
2	18 147	За майбутнє	Аграрна партія України	21,36	20,86	42,22
3	24 853	За майбутнє	Слуга народу	28,26	16,73	44,99
4	16 616	За майбутнє	ЄС	25,74	20,68	46,42
5	20 020	За майбутнє	ЄС	26,98	21,14	48,12
6	17 636	За майбутнє	ЄС	27,13	21,38	48,51

Джерело: дані обраховані автором самостійно

Отримані результати партій у виборчих округах Рівненської області

Округ	Загальна сума голосів в окрузі	Перша партія	Друга партія	Відсоток отриманих голосів першої партії в окрузі	Відсоток отриманих голосів другої партії в окрузі	Відсоток двох партій разом
Вараська						
1	7 364	ЄС	Слуга народу	20,57	15,17	35,74
2	9 263	За майбутнє	Пропозиція	20,36	16,76	37,12
3	12 672	За майбутнє	Батьківщина	21,45	16,88	38,33
4	10 486	Батьківщина	Сила і Честь	24,12	22,13	46,25
Дубенська						
1	9 216	ЄС	Слуга народу	29,90	14,50	44,40
2	10 403	ЄС	Батьківщина	27,75	16,50	44,25
3	11 915	ЄС	За майбутнє	30,69	18,06	48,75
4	9 880	ЄС	Слуга народу	28,01	15,52	43,53
5	11 076	Пропозиція	ЄС	20,65	20,54	41,19
Рівненська						
1	24 955	ЄС	За майбутнє	26,22	12,94	39,16
2	25 593	ЄС	Слуга народу	20,34	16,59	36,93
3	24 082	ЄС	Слуга народу	19,57	16,41	35,98
4	26 287	ЄС	За майбутнє	18,62	14,72	33,34
5	28 820	ЄС	Слуга народу	27,48	18,88	46,36
6	28 619	ЄС	Слуга народу	25,70	20,10	45,80
Сарненська						
1	13 984	Сила і Честь	Слуга народу	24,91	16,82	41,73
2	17 078	За майбутнє	Слуга народу	22,16	17,88	40,04
3	14 654	Слуга народу	Батьківщина	19,09	16,07	35,16
4	11 140	Слуга народу	За майбутнє	21,42	19,71	41,13

Джерело: дані обраховані автором самостійно

Додаток В

Результати отриманих голосів політичних партій у районні ради

	Володимир Волинська	Камінь Каширська	Ковельська	Луцька	Вараська	Дубенська	Рівненська	Сарненська
Аграрна партія України	Не брали участь	2 755	7 108	9 850	Не брали участь	Не брали участь	5 144	Не брали участь
		6,80%	8,95%	8,13%			Не подолали бар'єр	
Батьківщина	8 415	7 090	14 402	14 976	6 076	6 683	16 900	7 185
	17,31%	17,51%	18,14%	12,37%	17,74%	12,73%	10,67%	12,63%
За майбутнє	13 638	9 618	22 990	32 298	7 039	5 545	16 346	9 224
	28,06%	23,76%	28,97%	26,68%	26,68%	10,56%	10,32%	16,22%
Європейська Солідарність	8 454	6 939	10 068	21 478	5 490	14 342	36 631	7 263
	17,39%	17,14%	12,68%	17,74%	14,57%	27,32%	23,13%	12,77%
Голос	Не брали участь	Не брали участь	Не брали участь	Не брали участь	Не брали участь	Не брали участь	10 428	Не брали участь
							6,58%	
Народний Рух України	Не брали участь	Не брали участь	Не брали участь	Не брали участь	Не брали участь	1 421	Не брали участь	Не брали участь
						Не подолали бар'єр		
Свідомі	Не брали участь	Не брали участь	Не брали участь	11 150	Не брали участь	Не брали участь	Не брали участь	Не брали участь
				9,21%				
Свобода	5 874	2 285	9 060	13 652	1 596	3 213	12 706	3 746
	12,08%	5,64%	11,41%	11,27%	Не подолали бар'єр	6,12%	8,02%	6,58%
Сила і Честь	4 880	2 255	Не брали участь	Не брали участь	4 019	4 272	12 891	9 774
	10,04%	5,57%			11,27%	8,13%	8,14%	17,19%
Слуга народу	7 330	6 166	15 728	17 646	5 133	7 994	26 186	10 589
	15,08%	15,23%	19,81%	14,57%	12,37%	15,22%	16,53%	18,62%
Партія розвитку громад	Не брали участь	Не брали участь	Не брали участь	Не брали участь	Не брали участь	Не брали участь	Не брали участь	1 322
								Не подолали бар'єр
Пропозиція	Не брали участь	Не брали участь	Не брали участь	Не брали участь	2 819	4 811	7 722	802
					9,21%	9,16%	Не подолали бар'єр	Не подолали бар'єр
Радикальна партія Олега Ляшка	Не брали участь	Не брали участь-	Не брали участь	Не брали участь	2 649	4 209	13 402	4 035
					8,13%	8,01%	8,46%	7,09%
Опозиційна платформа – За життя	Не брали участь	Не брали участь	Не брали участь	Не брали участь	Не брали участь	Не брали участь	Не брали участь	2 916
								5,12%
Українська Народна Партія	Не брали участь	3 369	Не брали участь	Не брали участь	1 650	Не брали участь	Не брали участь	Не брали участь
		8,32%			Не подолали бар'єр			

Джерело: дані обраховані автором самостійно

Індекс впливовості партій під час формування коаліцій

	Володимир Волинська	Камінь Каширська	Ковельська	Луцька	Вараська	Дубенська	Рівненська	Сарненська
Аграрна партія України	-	8	10	9	-	-	-	-
		0,075	0,083	0,073				
Батьківщина	9	16	22	13	25	28	15	30
	0,150	0,149	0,183	0,106	0,187	0,106	0,113	0,125
За майбутнє	19	26	34	37	25	28	15	46
	0,317	0,254	0,283	0,301	0,187	0,106	0,113	0,169
Європейська Солідарність	9	16	16	23	21	78	13	38
	0,150	0,149	0,150	0,187	0,157	0,295	0,278	0,139
Голос	-	-	-	-	-	-	10	-
							0,075	
Свідомі	-	-	-	9	-	-	-	-
				0,073				
Свобода	7	8	14	13	-	22	12	18
	0,117	0,075	0,117	0,106		0,083	0,090	0,066
Сила і Честь	7	8	-	-	15	24	12	46
	0,117	0,075			0,112	0,090	0,090	0,169
Слуга народу	9	16	22	19	21	36	20	54
	0,150	0,149	0,183	0,154	0,157	0,136	0,150	0,198
Пропозиція	-	-	-	-	13	24	-	-
					0,097	0,090		
Радикальна партія Олега Ляшка	-	-	-	-	13	24	12	18
					0,097	0,090	0,090	0,066
Опозиційна платформа – За життя	-	-	-	-	-	-	-	18
								0,066
Українська Народна Партія	-	8	-	-	-	-	-	-
		0,075						
Загальна кількість критичних випадків фракцій у радах	60	102	120	123	133	264	133	268

Джерело: дані обраховані автором самостійно